

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง
ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

นางสาวกาญจนา แตนระเปียบ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Operation of the Chun Kham Pung Vegetable Growing
Enterprise Khamphaung Subdistrict, Pho Chai
District Roi Et Province

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

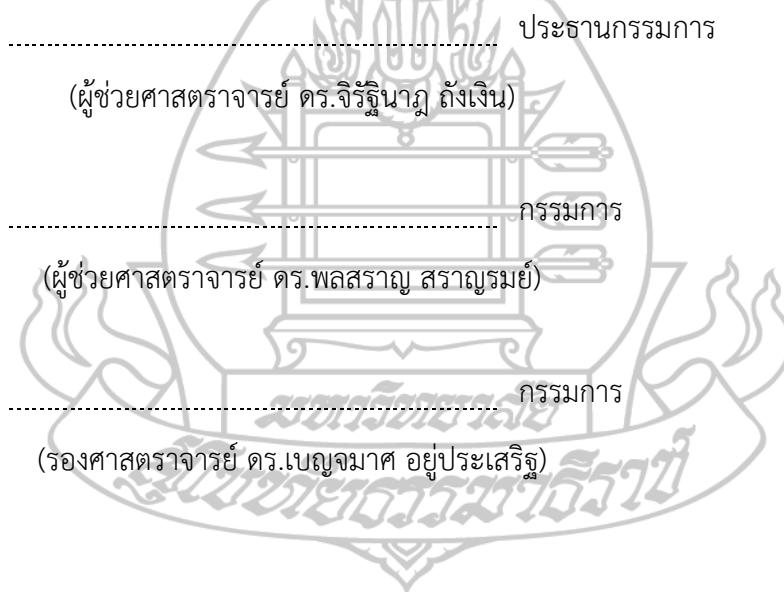
Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อและนามสกุล	นางสาวกาญจนา แदनระเปียบ
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย นางสาวกาญจนา แदनระเปียบ รหัสนักศึกษา 2659000224

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1)สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน 2)ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3)การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ 4)ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง 5)ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง 6)แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

ประชากร คือ สมาชิกเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 53 ราย ศึกษาจากประชากรทั้งหมด และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด คัดเลือกแบบเจาะจง จาก คณะกรรมการ 7 ราย

ผลการวิจัย พบว่า 1)เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 55.57 ปี ร้อยละ 66.0 มีสถานภาพสมรส และร้อยละ 52.8 จบประถมศึกษา ร้อยละ 66.0 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 71.7 เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น ร้อยละ 96.2 มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 171,320.75 บาท/ปี มีรายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย 12,2981.13 บาท/ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.58 คน และแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.96 คน 2)เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในอันดับสุดท้ายคือความรู้เกี่ยวกับสถานที่ยื่นแบบขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนทำได้ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเท่านั้น ส่วนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ (1)ด้านการกำหนดความต้องการ (2)ด้านวางแผนการดำเนินงาน (3)ด้านตัดสินใจ (4) ด้านดำเนินกิจกรรม 3)การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ พบว่า ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายในอยู่ระดับ ส่วนด้านการเรียนรู้และการพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง 4)ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพองพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็นได้แก่ (1) การได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ (2)การบริหารงานกลุ่ม (3)ลักษณะของผู้นำกลุ่ม (4)การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม (5)ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่มและระดับปานกลาง 2 ประเด็นได้แก่(1)การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน (2)การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน 5)ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพองโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 6)แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอและส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน, การมีส่วนร่วม, การบริหารเชิงดุลยภาพ

Thesis title: Operation of the Chun Kham Pung Vegetable Growing Enterprise Khamphaung Subdistrict, Pho Chai District Roi Et Province

Researcher: Miss. KANJANA DANRABAIB; ID: 2659000224;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Assistant Professor Ponsaran Saranrom; (2) Associate Professor Benchamas Yooprasert ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic persona, social, and economic conditions of community enterprise 2) knowledge and understanding about community enterprise and the participation in the operation of community enterprise 3) the evaluation of community enterprise management according to balanced scoreboard approach 4) opinions about factors impacting successes of Kam Pong vegetable community enterprise 5) problems and suggestions regarding the operation of Kam Pong vegetable community enterprise 6) extension guidelines for Kam Pong vegetable community enterprise.

The population of this study was 53 members of Kam Pong vegetable community enterprise in Kam Pong sub-district, Pho Chai district, Roi Et province. The sample size was from the entire population and 7 key informants about the extension guidelines for Kam Pong vegetable community enterprise in Pho Chai district, Roi Et province through purposive sampling method of the committees.

The results of the research found that 1) most of the farmers were female with the average age of 55.57 years old. 66.0% of them married, 52.8% completed primary school education, 71.7% were members of other agricultural agencies, and 96.2% were farmers. They earned the average household income of 171,320.75 Baht/year, had the average household expense of 12,2981.13 Baht/year, had the average member in the household of 4.58 people, and had the average labor in the household of 2.96 people. 2) Farmers had knowledge and understanding about community enterprise at the last topic in the ranking on the knowledge about the location for registration application to become community enterprise which can be done only at sub-district service and transfer agricultural technology office. Regarding the participation in the operation, it showed that it was at the high level in all 4 aspects such as (1) need determination (2) operational planning (3) decision-making (4) activity operation. 3) The evaluation of community enterprise management according to balanced scoreboard revealed that regarding financial aspect, customer aspect, and the internal process were at the high level. For the learning aspect and development, they were at the moderate level. 4) Opinions about factors impacting successes of Kam Pong vegetable community enterprise found that they were at a high level in 5 aspects : (1) the receiving of support from government sector agencies ; (2) group management ; (3) group leader attributes; (4) participation of members in the group activity ; (5) knowledge and understanding in the operation principles of group. For the moderate level, there were 2 aspects: (1) the receiving support for private sector agencies (2) the receiving from support from local leaders. 5) Problems about the operation of Kam Pong vegetable community enterprise, overall, was at the low level. 6) The extension guidelines of Kampong vegetable community enterprise in Pho Chai district, Roi Et province consisted of the participation of committees and members of community enterprise in the operation of activities who consistently and regularly got assigned and encouraged the learning and development for community enterprise members so that they can develop their own potential continuously.

Keywords : The operation of community enterprise, participation, balanced scoreboard

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตรสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาชี้แนะให้คำปรึกษาแนะนำ และติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิดเสมอมา และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิรฉัตร ด้งเงิน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ยิ่งแก่ผู้วิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน และขอขอบคุณพี่ๆน้อง ๆ และเพื่อนในสำนักงานเกษตรอำเภอโพธิ์ชัย สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด คณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และข้อเสนอต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งเพื่อนๆรุ่น เพชรปาริชาติ 25 ที่คอยให้ความช่วยเหลือตลอดมา

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว คือ คุณพ่อ คุณแม่ และญาติพี่น้อง ที่คอยห่วงใยให้กำลังใจ นับเป็นสิ่งที่มีความหมายยิ่ง จนทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ และสามารถใช้เป็นแนวทางพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองในการดำเนินงานต่อไป

นางสาวกาญจนา แตนระเปียบ

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
บริบทของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง	7
แนวคิดการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	8
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	15
แนวคิดการบริหารงาน โดยใช้หลักการบริหารเชิงดุลยภาพ	23
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความสำเเร็จ	25
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการ วิสาหกิจชุมชน.....	50
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	55
ตอนที่ 3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหาร เชิงกลยุทธ์.....	62
ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ปลูกผักคำพอง.....	66
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผัก คำพอง	76
ตอนที่ 6 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัด ร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของคณะกรรมการวิสาหกิจ ชุมชน.....	80
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
สรุปผลการวิจัย	84
อภิปรายผล	88
ข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก	96
ก แบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัย	97
ข การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับงานวิจัย.....	108
ค แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ (IOC).....	110
ง ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น.....	124
ประวัติผู้วิจัย.....	129

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล แสดงจำนวน/ร้อยละ เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน51
ตารางที่ 4.2	สภาพทางสังคม แสดงจำนวน/ร้อยละ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน.....52
ตารางที่ 4.3	สภาพทางเศรษฐกิจ แสดงจำนวน/ร้อยละ การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และแรงงานในครัวเรือนของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน.....54
ตารางที่ 4.4	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน56
ตารางที่ 4.5	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน58
ตารางที่ 4.6	สรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน61
ตารางที่ 4.7	แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงคุณภาพ62
ตารางที่ 4.8	แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง67
ตารางที่ 4.9	สรุปภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง75
ตารางที่ 4.10	แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง77
ตารางที่ 4.11	สรุปภาพรวมปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง.....78
ตารางที่ 4.12	สรุปภาพรวมปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง88

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 การบริหารเชิงดุลยภาพ.....	24
ภาพที่ 4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด.....	80
ภาพที่ 4.2 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด.....	83

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 4

ภาพที่ 4.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย
จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 4.2 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด.....91

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิสาหกิจชุมชนมีประวัติความเป็นมาจากประเทศทางตะวันตก สำหรับประเทศไทย วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากแนวคิดและผลกระทบทั้งเชิงลบและเชิงบวกจากการพัฒนาประเทศภายใต้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ ผนวกกับความพยายามหาทางออกจากปัญหาใน การประกอบอาชีพและหนี้สินของนักคิดและผู้นำชุมชนร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนใน พ.ศ.2540 (ยุพา อินทราเวช, 2566) และได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2548” วิสาหกิจชุมชน คือการประกอบกิจการของชุมชนที่กลุ่มคนใน ชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกันดำเนินการ เกี่ยวการผลิตสินค้า และการให้บริการหรือ อื่น ๆ ที่ ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีกิจการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่ เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 2562,น. 2)

จังหวัดร้อยเอ็ดมีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีการส่งเสริมให้ชุมชนรวมกลุ่มกัน ประกอบการในแนวทาง วิสาหกิจชุมชน อันเป็นการประกอบการเพื่อการพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยนำวัตถุดิบ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งทุนทางสังคม คือความสัมพันธ์อันดี ความเป็นพี่น้อง ความไว้วางใจกัน ซึ่งยังคงมีอยู่เป็นอันมาก เพียงพอเพื่อให้สามารถ สร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน และเพียงพอเพื่อให้ชุมชน และท้องถิ่นต่าง ๆ พึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งจะ เป็นรากฐานสำคัญให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ (สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด ,2566)

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เริ่มมีการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ในปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งกระจายอยู่ในทุกตำบลของอำเภอโพธิ์ชัย ที่ดำเนินงานอยู่ ทั้งวิสาหกิจที่ เกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการ และอื่น ๆ ซึ่งมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในหลายกลุ่ม แต่ก็มี บางกลุ่มที่มีปัญหาไม่สามารถดำเนินงานต่อได้ ต้องยกเลิกทะเบียนวิสาหกิจชุมชนไปหลายกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนตำบลคำพอง เป็นกลุ่มที่มีการประเมินศักยภาพอยู่ในระดับดี กลุ่มมีการบริหารจัดการ ที่เป็นระบบ มีระเบียบข้อบังคับให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตาม ผู้นำกลุ่มมีความเสียสละและมีหน่วยงาน ภาครัฐเข้ามาสนับสนุน มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่ง กันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีผลให้

ชุมชนพึ่งพาตัวเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าใน(สำนักงานเกษตรอำเภอโพธิ์ชัย,2566:3) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการผลิตสินค้า เพื่อสร้างรายได้ในการพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชน โดยการนำทุนทางสังคมของชุมชนที่มีอยู่ อันได้แก่ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรท้องถิ่น ฯลฯ ผสมกับการบริหารจัดการสมัยใหม่มาพัฒนาเป็นอาชีพเพื่อทำให้มีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจได้โดย ผลิตสินค้าเอง จำหน่ายเอง เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนสามารถจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี

ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากในการศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดว่ามีแนวทางอย่างไรบ้างที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบทำให้วิสาหกิจชุมชนเกิดความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีการประเมินศักยภาพที่อยู่ในระดับ ปานกลาง และปรับปรุง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สร้างความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ สามารถพัฒนาเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนรวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อไป

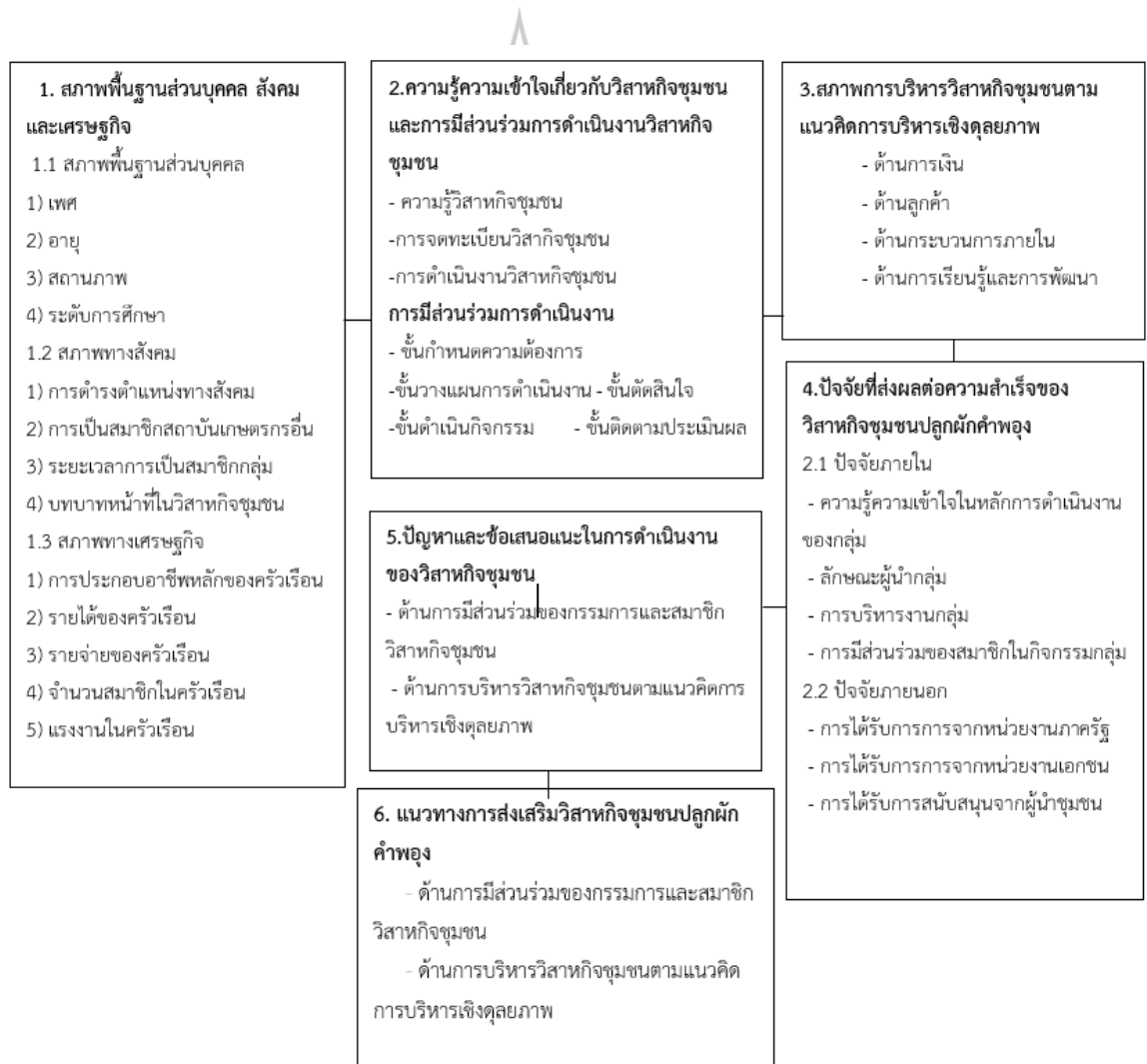
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของและการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2.3 ศึกษาการประเมินการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ
- 2.4 ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง
- 2.5 ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง
- 2.6 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดย ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

วิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สภาพการบริหารวิสาหกิจชุมชน ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง และแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนสรุปได้ดัง ภาพที่ 1.1

ภาพที่ 0.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม

และเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สภาพการบริหารตามแบบดุลยภาพ หรือ Balanced Scorecard (BSC) ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน และแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2566 ถึง เดือน กรกฎาคม 2567 รวม 10 เดือน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่มีการรวมกลุ่มสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป เพื่อสร้างรายได้ การพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน

5.2 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา สภาพทางสังคม ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม สภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

5.3 สภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแบบดุลยภาพ หมายถึง เป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยในการนำกลยุทธ์ไปสู่ปฏิบัติได้ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ดังนี้

5.3.1 มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective) คือกิจการการเพิ่มรายได้ของผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการผลิต และการวางแผนบริหารเงินหมุนเวียนให้เพียงพอในการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน

5.3.2 มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) ลูกค้าเป็นแหล่งรายได้ที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนมีกำไรเพิ่มมากขึ้น ข้อมูลจากลูกค้าช่วยในการปรับกลยุทธ์ในการทำงานให้เท่าทันคู่แข่ง มุมมองด้านนี้จะ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชน เช่น การเพิ่มจำนวนของลูกค้า ส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น การรักษาลูกค้าเก่า การเพิ่มขึ้นของลูกค้าใหม่ และให้ความสำคัญกับลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน

5.3.3 มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) มุมมองด้านนี้เน้นการบริหารจัดการภายในวิสาหกิจชุมชน ซึ่งต้องมีกระบวนการที่ดีในการวางแผนแรงงานให้สอดคล้องกับการผลิต วางแผนเงินทุนให้สอดคล้องกับการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิต

อย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการจัดการกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบ จัดหาแหล่งตลาดขายผลผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณผลผลิต มีการตั้งราคาขายผลผลิตอย่างเหมาะสม มีเหตุผล มีการวางแผนกาขนส่ง กระจายสินค้า มีกิจกรรมส่งเสริมการขายเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต

5.3.4 มุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth Perspective) เป็นมุมมองที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นมุมมองของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในอนาคต วัตถุประสงค์ของมุมมองนี้ประกอบด้วย แผนการทำงานและการจัดกิจกรรมในการอบรมให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาทักษะเพื่อเพิ่มสมรรถนะการทำงาน มีการส่งเสริมให้มีระบบการสอนงานภายในองค์กร และมีการศึกษาดูงานนอกสถานที่

5.4 ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารวิสาหกิจชุมชน

5.4.1 ปัจจัยภายใน ปัจจัยที่เป็นจุดแข็งของชุมชน และปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้ประกอบการและการจัดการวิสาหกิจชุมชนซึ่งประกอบด้วย การบริหารจัดการ ลักษณะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความรู้ความสามารถของสมาชิก ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม การผลิต และการตลาด

5.4.2 ปัจจัยภายนอก ปัจจัยด้านกฎหมายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนา ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และสถานศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่เป็นแหล่งทุนและกองทุนต่างๆ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สามารถนำผลการวิจัยด้านสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มาใช้ประกอบการวางแผนและกำหนดแนวทางส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสำหรับการดำเนินงานในอำเภอโพธิ์ชัย และอาจปรับใช้ในอำเภออื่น หรือจังหวัดอื่นๆ ที่มีสภาพคล้ายกัน

6.2 วิสาหกิจชุมชน สามารถนำข้อมูลหรือผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ปรับปรุงระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดให้ประสบผลสำเร็จได้

6.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำปัญหาด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชนไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนให้ตรงตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชนได้

6.4 ด้านเชิงนโยบาย สามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการกำหนด ยุทธศาสตร์ในการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอและจังหวัดได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนด ประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ และอภิปรายผล การศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ จำนวน 6 ประเด็น ดังนี้

1. บริบทของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง
2. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
4. แนวคิดการบริหารโดยใช้หลักการบริหารเชิงดุลยภาพ
5. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความสำเเร็จ
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

กลุ่มปลูกผักคำพอง (2566) ได้รายงานบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ไว้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลที่ตั้งกลุ่ม ประธานกลุ่มและความเป็นมาของกลุ่ม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 นายบัญญัติ คำบุญเหลือ ผู้จัดการฝ่ายกิจกรรมเพื่อสังคม เครือเบทาโกร ซึ่งเป็นบุตรของ นายเสงี่ยม คำบุญเหลือ ได้มีความต้องการในการพัฒนาชุมชน บ้านเกิดของตนเอง จึงได้นำโครงการพัฒนาชุมชนโดยองค์รวมเข้ามาพัฒนา โดยนำโมเดล การพัฒนาแบบองค์รวมที่ช่องสาธิตา เข้ามาใช้ในพื้นที่ตำบลคำพอง ซึ่งได้มีการวิเคราะห์สภาพพื้นที่ เสร็จแล้ว ได้ประชาสัมพันธุ์และรับสมัครเกษตรกรพาศึกษาดูงาน เพื่อจัดตั้งธนาคารพัฒนาหมู่บ้าน เป็นอันดับแรก ซึ่งผลการดำเนินการเป็นไปได้ดี จากนั้น ยังพบว่าชุมชนมีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ รายได้ ไม่พอรายจ่าย เกษตรกรยังต้องออกไปทำงานรับจ้างนอกพื้นที่ เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรไม่สูง และมีราคาตกต่ำ จึงได้วิเคราะห์บริบทของชุมชนพบว่า นอกจากอาชีพหลักแล้ว เกษตรกรยังประกอบ อาชีพเสริมอยู่โดยการปลูกผักขายในตลาดชุมชน จากนั้นจึงได้ประชาสัมพันธุ์และรับสมัครเกษตรกร เข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพเสริม เพื่อไปศึกษาดูงาน โดยสมาชิก มีความสนใจต้องการสร้างรายได้

ให้กับครอบครัวจึงได้เข้าร่วมศึกษาดูงานกับหน่วยงานกิจกรรมเพื่อสังคม เครือเบทาโกร แล้วนำความรู้และหลักการกลับมาทำอาชีพเสริมปลูกผักจากสมาชิกแรกเข้า 13 คนโดยมีนางประกอบ ภูมิประเสริฐ เป็นประธานคนแรก ปลูกในพื้นที่เพียง 8 ไร่ ครั้งแรกนั้นสามารถผลิตผักส่งให้กับบริษัทคิงส์วิซ จำกัด ได้จำนวนเงิน 6,242.20 บาท และเกษตรกรก็ปลูกผักโดยใช้หลักการตลาดนำการผลิตเรื่อยมา โดยมีหน่วยงานเบทาโกร ฝ่ายกิจกรรมเพื่อสังคมเป็นที่เลี้ยง แต่ในการผลิตนั้นยังประสบปัญหาในหลายๆด้าน ทั้งด้านวิชาการการผลิต โรคแมลง และการตลาดที่ยังไม่เพียงพอในการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการพึ่งตนเองในการพัฒนาชุมชนบ้านเกิด กลุ่มปลูกผักคำพอง ที่ตั้ง 76 หมู่ 13 ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด จัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2560 ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผัก คำพอง” ประธานกลุ่มคือ นายปรีชา มะอาจเลิศ กิจกรรมที่ดำเนินการคือการปลูกผักซึ่งเน้นการปลูกผักปลอดภัยต่อมา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรอำเภอโพธิ์ชัยได้ เข้ามาให้คำแนะนำและความรู้ในด้านการผลิตร่วมกับหน่วยงานกิจกรรมเพื่อสังคม เครือเบทาโกร และการประกอบกิจการในลักษณะวิสาหกิจชุมชน และจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักคำพอง” ประธานกลุ่ม คือ นางประกอบ ภูมิประเสริฐ จากนั้นลาออกเนื่องจากสุขภาพไม่ดี จึงได้คัดเลือกและแต่งตั้ง นายปรีชา มะอาจเลิศ เป็นประธานคนปัจจุบัน กิจกรรมที่ดำเนินการ คือ การปลูกผัก ซึ่งเน้นการปลูกผักปลอดภัย ต่อมาได้มีการขอรับรองมาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตร และสมัครเข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่

ปัจจุบันได้พัฒนาและเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ สมาชิก 53 ราย พื้นที่การผลิต 42.5ไร่ ซึ่งมีตลาด 4 ช่องทางได้แก่ บริษัทคิงส์วิซ จำกัด ร้านโภชนาการโรงพยาบาลร้อยเอ็ด ร้านค้าสวัสดิการโรงพยาบาลร้อยเอ็ด โรงพยาบาลโพธิ์ชัย เครือข่ายกรรมการฟาร์ม ตลาดในชุมชน โดยผลิตพืชผักปลอดภัยเป็นหลัก และเป็นกลุ่มเกษตรกรต้นแบบในการพัฒนาของโครงการ Smart Tambon

2. แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ความหมายวิสาหกิจชุมชน ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยและคุณค่าสำคัญอันเป็นพื้นฐานของการประกอบการ ประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและบทบาทของการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายวิสาหกิจชุมชน

Porter and Kramer (2006, p.3) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนว่า เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือคลัสเตอร์ (cluster) คือกลุ่มของธุรกิจหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องมารวมตัวกันดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อร่วมมือเกื้อหนุน เชื่อมโยง และเสริมกิจกรรมซึ่งกันและกันอย่างครบวงจรและเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมสนับสนุนธุรกิจบริการ และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายร่วมกัน คือการเพิ่มผลผลิตของคลัสเตอร์โดยรวม ซึ่งจะทำให้ทุกฝ่ายมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น แต่การรวมกันต้องไม่ใช่การผูกขาดหรือการกีดกันทางการค้า หรือธุรกิจ

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548, น.35) ได้ให้ความหมาย “วิสาหกิจ ชุมชน” (Community enterprise) ว่า กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการ ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพา ตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน หรือการประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่ง "ทุนของชุมชน" ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ ร่วมกันเป็ชุมชนเป็พื้นที่เป็ป็นองไว้ใจกัน)

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น.2) ได้ให้ความหมายของ วิสาหกิจชุมชนไว้ว่า กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นิติบุคคล ในรูปแบบใด หรือไม่เป็นิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตัวเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ประกาศกำหนด

จรีภรณ์ มีศรี (2563, น.16-17) กล่าวไว้ว่า วิสาหกิจชุมชนว่าหมายถึง วิสาหกิจชุมชนเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจและสังคมชุมชนเป็นการประกอบการบนพื้นฐานการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยมุ่งประโยชน์ทางสังคมแก่ชุมชนมากกว่า การแสวงหากำไรสูงสุด มุ่งต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ การมีสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของชุมชน และมุ่งต่อการรักษาระบบนิเวศของสังคมโดยรวม

สรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจกรรมของคนชุมชนรวมตัวกัน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองในชุมชน โดยมุ่งประโยชน์ทางสังคมแก่ชุมชนมากกว่า การแสวงหากำไรสูงสุด มุ่งต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกำหนด

2.2 ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) ระบุถึงลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนว่ามีองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้

1) ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง อย่างไรก็ตามคิคนอกอาจจะมีส่วนร่วม อาจจะถือหุ้นได้ดีเพื่อการมีส่วนร่วม ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือแต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ

2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบในการผลิตบางส่วน มาจากภายนอกได้ แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด

3) ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเอง ซึ่งมีความรู้ ภูมิปัญญา หากมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เกิดความเชื่อมั่นในตนเองก็จะเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้โดยไม่เอาแต่เลียนแบบหรือแสวงหาหลักสูตรสำเร็จ

4) ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นฐาน “ทุน” ที่สำคัญเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยประยุกต์ให้ผสมผสานความรู้ ภูมิปัญญาจากที่อื่น

5) ดำเนินการรูปแบบบูรณาการ ไม่ใช่ทำโครงการเดี่ยว คล้ายกับการปลูกพืชเดี่ยว แต่เป็นการทำแบบวนเกษตร คือ มีหลาย ๆ กิจกรรมประสานผนึกกำลัง และเกี่ยวกัน

6) การเรียนรู้ คือ หัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีแต่การเลียนแบบ การหาสูตรสำเร็จโดยไม่มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้มีแต่บนฐานความรู้สึก ความอยาก ความต้องการตามสื่อสังคมที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา

7) การพึ่งตนเอง คือ เป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน หากพลาดเป้าหมายนี้ ก็คือ พลาดเป้า วิสาหกิจชุมชนจะกลายเป็นธุรกิจที่มีเป้าหมายที่มีกำไร กลายเป็นอะไรที่กระตุ้นให้ทำให้ได้กำไรก่อนที่คิดจะทำให้รอดไม่พัฒนาไปเป็นขั้นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2557, น.4) ได้ระบุลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนไว้ ดังนี้

1) เป็นกิจการของชุมชนที่คนในชุมชน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันเป็นเจ้าของ และร่วมกันรับผลประโยชน์ คนนอกชุมชนอาจมีส่วนร่วม ได้แต่ไม่ใช่ผู้มีอำนาจหลักในการตัดสินใจ

2) ผลผลิตมาจากทุน ทรัพยากร และกระบวนการในชุมชน อาจนำวัตถุดิบบางส่วนจากภายนอกได้แต่เน้นการใช้ทุนและทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก

3) ใช้ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) ผสานกับความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อประยุกต์ให้เข้าสมัยและตอบสนองการใช้ชีวิตในสถานการณ์ปัจจุบัน

4) ให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value adding) การใช้ความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ (Creation) เพื่อให้เกิดนวัตกรรมของชุมชน (Community innovation) ไม่ใช่การลอกเลียนแบบจากผู้อื่น

5) กิจกรรมที่ทำมีความหลากหลาย เชื่อมโยงและเกื้อกูลกัน (synergy) เพื่อแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพและตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิต

6) มีการเรียนรู้เป็นหัวใจและการจัดการเป็นเครื่องมือ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การพึ่งตนเองได้ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชน ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นทุน ให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม ดำเนินการรูปแบบบูรณาการ เรียนรู้ และพึ่งตนเอง

2.3 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ได้จำแนกประเภทของวิสาหกิจชุมชนได้ 2 มุมมองใหญ่ ๆ คือ แบ่งตามลักษณะการดำเนินงาน และแบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1) แบ่งตามลักษณะการดำเนินงาน มี 2 รูปแบบ คือ

1.1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อกินเพื่อใช้ในชุมชนเป็นหลัก มี 5 อย่าง คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ และปุ๋ย ซึ่งการผลิตจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของคนในชุมชนทั่วไปจะทำได้เป็นของต้องกินต้องใช้ประจำวัน เป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

1.2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำสินค้าไปจำหน่ายในตลาดใหญ่ได้ เพราะสินค้ามีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่นบางอย่างที่เป็นจุดเด่นหรือสินค้ามีคุณภาพดีอยู่ในระดับมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับสินค้าอื่น ๆ ได้

2) แบ่งตามการจัดระดับ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1) ระดับครอบครัว คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง เป็นการประกอบกิจการของคนในครอบครัว ซึ่งผลิตเพื่อยังชีพ คือ เพื่อกิน เพื่อใช้ภายในครอบครัว และสามารถลดการซื้อจากภายนอก

2.2) ระดับชุมชนและเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพอเพียง เป็นการประกอบกิจการโดยกลุ่ม เพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชน ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นวิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้าได้

2.3) ระดับธุรกิจ คือ วิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้า เป็นการประกอบการที่เริ่มจากหน่วยครัวเรือนพัฒนามาเป็นหน่วยธุรกิจ มีสินค้าที่สามารถส่งเข้าตลาดใหญ่ได้โดยสินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐาน ดังนั้นมีความสามารถแข่งขันกับสินค้าทั่วไปได้

กัญญามน อินทว้าง และคณะ (2554, น. 9) แบ่งประเภทของวิสาหกิจชุมชนออกเป็น 2 มิติ คือ

1) แบ่งตามลักษณะการประกอบการหลัก สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อการใช้ในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งมีอยู่ 5 อย่าง คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ ปุ๋ย ซึ่งอยู่ในขีดความสามารถของชาวบ้านทั่วไป จะทำได้ เป็นของต้องกินต้องใช้ประจำวัน มีมูลค่ามากกว่าครึ่งของค่าใช้จ่ายทั้งปีของแต่ละครัวเรือน แต่ ชาวบ้านทั่วไป ไม่ว่าจะอยู่ใกล้เมืองหรือไกลเมืองต่างก็ซื้อกินซื้อใช้

1.2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำออกสู่ตลาดใหญ่ได้ เพราะมีลักษณะเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น บางอย่างอาจมีสูตรเด็ดเคล็ดลับหรือคุณภาพดีในระดับมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็คือ หนึ่งในวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า

2) แบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชนสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1) ระดับครอบครัว คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง เป็นการประกอบกิจการ เพื่อกินใช้ในครอบครัว เพื่อทดแทนการพึ่งพาจากภายนอก

2.2) ระดับชุมชนและเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพอเพียง เป็นการประกอบกิจการโดยกลุ่ม เพื่อตอบสนองการอุปโภคบริโภคในชุมชนและเครือข่าย ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นวิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้าได้ เพื่อที่จะแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้

สรุปได้ว่า ประเภทของวิสาหกิจชุมชน แบ่งตามลักษณะการดำเนินงานออกเป็น วิสาหกิจชุมชนพื้นฐานและวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า ถ้าแบ่งตามการจัดระดับจะประกอบด้วย ระดับครอบครัว ระดับชุมชนและเครือข่าย และระดับธุรกิจ

2.4 ปัจจัยที่สำคัญของการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน

กษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนาชู (2556, น.111-115) พิจารณาถึงปัจจัยที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชนต่อการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการนั้นสามารถแบ่งเป็น 4 ปัจจัยหลักใหญ่ ดังนี้

1) ปัจจัยการจัดการวิสาหกิจชุมชน

1.1) ด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเน้นการใช้หลักการ 4M ในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยคน (Man) เงิน (Money) เครื่องมือเครื่องจักร (Materials) การจัดการ (Management)

1.2) ด้านการผลิตเป็นการนำทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการบูรณาการของปัจจัยการผลิตอันประกอบด้วย 1) ที่ดิน 2) แรงงาน 3) ทุน 4) ผู้ประกอบการ

1.3) ด้านการตลาดสร้างกระบวนการให้ครบวงจรของการพัฒนาอย่างเป็นระบบที่ต้องพิจารณาถึง 1) ผลิตภัณ์ท์ 2) ราคา 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย 4) การส่งเสริมการขาย

2) ปัจจัยการบริหารวิสาหกิจชุมชน

2.1) ด้านภาวะผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารวิสาหกิจชุมชนเหตุเพราะการมีผู้นำในลักษณะหัวก้าวหน้าที่ต้องการพัฒนาท้องถิ่นให้ถึงเป้าหมายอันพึงประสงค์ต้องมีศักยภาพหลายประการอันประกอบด้วย 1) การสร้างสัมพันธ์อันดี 2) การสื่อสารอย่างมีระบบ 3) การมีพลังอำนาจแบบทางการและไม่ทางการ 4) แก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยหลักความยืดหยุ่น 5) เข้าใจถึงพฤติกรรมของแต่ละกลุ่มในชุมชน

2.2) ด้านสมาชิกกลุ่มเป็นสิ่งที่สมาชิกกลุ่มต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการกำหนดทิศทางในการบริหารวิสาหกิจชุมชนให้ถึงเป้าหมายที่ต้องการโดยสมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเรียนรู้มีความกระตือรือร้นและเน้นหลักประชาธิปไตย

2.3) ด้านการจัดการกลุ่มเน้นการใช้หลักการแห่งการวางแผนการจ้ดองค์การการบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงานและการควบคุม เป็นกลไกสำคัญของการจัดการในการบริหารกลุ่ม

2.4) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเป็นหลักประชาธิปไตยที่สำคัญที่สมาชิกกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาเพื่อสนองความต้องการของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมสามารถดำเนินการได้หลายแบบคือ การสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วมการวิจัย แบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมโดยสมาชิกกลุ่มถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการให้ยั่งยืนได้อาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วม

ร่วมที่ต้องมีการช่วยกันคิดช่วยกันคัดเลือกสู่กระบวนการตัดสินใจลงมือปฏิบัติและพิจารณาถึงความ เป็นไปได้ด้วยการประเมิน

3) ปัจจัยแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1) ด้านกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเน้นการใช้องค์ความรู้บนพื้นฐาน เศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่ในท้องถิ่นในการพัฒนาแห่งการพึ่งตนเองเป็นหลักจากการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติรอบตัวผนวกกับภูมิปัญญาแห่งทุนสังคมของคนในท้องถิ่นมาพัฒนาและเปิด โอกาสสร้างองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมนอกห้องเรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ในการประกอบอาชีพเพื่อใช้ใน การแสวงหานวัตกรรมใหม่ภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA คือวางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) ปรับปรุงการดำเนินกิจกรรม (Action) ที่จะสร้างกรอบแนวคิดให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เป็นวัฏจักรอย่างมีคุณภาพ

3.2) ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลักการสำคัญที่จะนำ องค์ความรู้ไปถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไปถ่ายทอดให้เกิดคุณค่าอันยาวนานไว้กับอนุชน รุ่นหลังโดย กระบวนการถ่ายทอดต้องพิจารณากลุ่มซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ 1) กลุ่มที่ต้องการถ่ายทอด ภูมิปัญญาให้แก่เด็กและเยาวชน 2) กลุ่มที่ต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ผู้ใหญ่โดยการแบ่งกลุ่ม ทำ ให้มีการสร้างสื่อสารในการถ่ายทอดให้ตรงกับกลุ่มที่สนใจนอกจากนั้น การถ่ายทอดภูมิปัญญา สามารถวิเคราะห์ถึงกลยุทธ์เป็น 7 รูปแบบ คือ 1) กลยุทธ์แบบเรียนปนเล่น 2) กลยุทธ์แบบการถือ ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง 3) กลยุทธ์แบบการผสมผสาน 4) กลยุทธ์แบบการเสริม “ราก” แห่งคุณค่าในการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) กลยุทธ์การให้ผู้เรียนทดลองเป็นผู้ผลิต 6) กลยุทธ์การเสริมสร้างความรู้ ทักษะที่ดีและทำกิจกรรม 7) กลยุทธ์การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเป็นเวทีกลางเพื่อสร้างการ มีส่วนร่วม

4) ปัจจัยการสนับสนุนภายนอก

4.1) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐบาลในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชน 2548 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความ เข้มแข็งแต่สิ่งที่จะต้องตระหนักเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสนับสนุนจากภาครัฐบาลต้องพิจารณา คือ 1) สร้าง พี่เลี้ยงในการบริหารจัดการให้ครบวงจรด้วยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยท้องถิ่นให้ เป็นแกนนำ 2) ลดขั้นตอนเกี่ยวกับกระบวนการหรือขั้นตอนต่าง ๆ ที่ต้องผ่านในส่วนของภาครัฐบาล ให้น้อยลงแต่มีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) หาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำที่สามารถขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน 4) มีแหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนทั้งประเทศว่าแนวโน้มหรือทิศทางการผลิต ควรมีการพัฒนาเป็นอย่างไรในโลกปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญของการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การจัดการวิสาหกิจชุมชน การบริหารวิสาหกิจชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสนับสนุนภายนอก

2.5 รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น.4) ได้ระบุรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลจำนวนไม่น้อยกว่า 7 คน สามารถดำเนินการในรูปแบบของนิติบุคคลหรือไม่เป็น นิติบุคคลก็ได้ จึงสามารถแบ่งรูปแบบ การดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1) *บุคคลธรรมดา* วิสาหกิจชุมชนที่ไม่เป็นนิติบุคคลถือเป็นบุคคลธรรมดาตามกฎหมาย โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องแบ่งรูปแบบบุคคลธรรมดาที่ประกอบธุรกิจออกเป็น 2 รูปแบบ คือ คณะบุคคลที่มีใช้นิติบุคคล หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงเข้ากัน เพื่อกระทำการที่มีเงินได้พึงประเมินร่วมกัน แต่ไม่มีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันผลกำไรที่ได้จากกิจการ ที่ทำนั้น

ห้างหุ้นส่วนสามัญ หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อ กระทำ กิจการร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งปันกำไรที่ได้จากกิจการที่ทำนั้น มีผู้เป็นหุ้นส่วน ประเภทเดียว คือ หุ้นส่วนไม่จำกัด โดยหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันในหนี้สินของห้างหุ้นส่วน ทั้งหมด

2) *นิติบุคคล* วิสาหกิจชุมชนที่พัฒนาและมีการขยายกิจการอาจเลือกประกอบ กิจการในรูปแบบนิติบุคคลซึ่งจดทะเบียนได้ตามกฎหมาย 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติสหกรณ์ และ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย แนวทางการ ส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่ม การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจ ชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กองพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร (2562, น. 79-81) ระบุถึง แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่มไว้ว่า กรมส่งเสริมการเกษตรมีแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริม การเกษตร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2566–2579) และแผนปฏิบัติงาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560–2564) โดยสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติและระดับกระทรวง เพื่อเป็น

กรอบทิศทางการทำงานส่งเสริมการเกษตรในระยะยาว ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และมีรายได้ที่มั่นคง” โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร โดยแผนการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ๆ ละ 5 ปี โดยมีประเด็นมุ่งเน้นในแต่ละปี โดยในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560–2564) เกษตรกรกลุ่ม semi-commercial Farming เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกรและพัฒนาให้เป็น Smart Group โดยมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่ม ดังนี้

1) พัฒนาให้มีความรู้และทักษะในการผลิต การแปรรูปผลผลิต เคหะกิจเกษตร การบริหารจัดการกลุ่ม ภาวะผู้นำ สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตามเป้าหมายที่กำหนดและเกิดความยั่งยืนของการพัฒนา

2) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรในทุกระดับ และพัฒนาให้มีความเข้มแข็ง มีการดำเนินกิจกรรมที่เชื่อมโยงและเกื้อกูลกันในการประกอบกิจการ และเป็นแกนนำในการพัฒนาการเกษตรของชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงการทำงานกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มให้เป็น Smart Group สามารถบริหารจัดการกลุ่ม พัฒนาผลิตภัณฑ์ และก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการที่เข้มแข็งในอนาคต รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจฐานราก

4) จัดระบบพัฒนาให้ชัดเจน มีการประเมินศักยภาพและจัดระดับเพื่อการพัฒนา พัฒนาระบบข้อมูลองค์กรเกษตรกร จัดระบบการประสานงานและส่งต่อภารกิจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับจากองค์กรเกษตรกรขั้นพื้นฐานสู่การเป็นผู้ประกอบการเชิงธุรกิจ

กลุ่มพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2562, น. 5) ระบุถึง การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วสามารถขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนได้ตามวิธีการที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกำหนด โดย

1) จัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิ ในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมามีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

2) จัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน ที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้แล้วอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

3) ให้การสนับสนุนในการจัดตั้งการประกอบการการตลาด และส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือภาคธุรกิจ หรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

4) ส่งเสริมการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ แหล่งกำเนิด ฯลฯ เพื่อให้สินค้าหรือบริการของวิสาหกิจชุมชนเป็นที่เชื่อถือ รับผิดชอบต่อผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการ

5) ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือ แก่วิสาหกิจชุมชนในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หรือคุ้มครองแก่สินค้าหรือบริการ

6) การส่งเสริมและสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชน ให้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสนับสนุนการดำเนินกิจการ เงินทุน ประกอบการ การฝึกอบรม และเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับใด ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานหรือการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนได้ รวมทั้งดำเนินการอื่นใดที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน

7) ในกรณีที่กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใด กำหนดให้กิจการของวิสาหกิจชุมชนต้องดำเนินการใดอันเป็นภาระที่ไม่เหมาะสมหรือเกินควร คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอาจเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการให้มีการลดภาระดังกล่าวได้ตามสมควร

สรุปได้ว่า การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ และทักษะในการผลิต สนับสนุนการสร้างเครือข่ายเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรในทุกระดับ และพัฒนาให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม จัดระบบพัฒนาให้ชัดเจน ให้การสนับสนุนในการจัดตั้งการประกอบการการตลาด และส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือ การส่งเสริมและสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชน

3.2 การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

นวลละออง อรรถรังสรรค์ (2562, น. 37) ได้อธิบาย การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชนไว้ ดังนี้

1) วิสาหกิจชุมชนระดับครอบครัว เป็นจุดเริ่มต้นของการแปรรูป หรือสร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อการอุปโภคของตนเอง ภายในครัวเรือนเป็นหลัก สมาชิกในชุมชนจะสร้างผลิตภัณฑ์ในลักษณะหลากหลาย เพื่อการพึ่งตนเอง ลดรายจ่ายที่เสียไปจากการซื้อ และป้องกันไม่ให้เงินของชุมชนไหลออกนอกชุมชนโดยไม่จำเป็น ทำให้มีเงินหมุนเวียนอยู่ในชุมชนของตนเอง

2) วิสาหกิจชุมชนระดับชุมชน เมื่อวิสาหกิจชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ขั้นแรกเพื่อลดรายจ่าย หรือเพื่อการพึ่งตนเองได้แล้ว จึงค่อยขยายออกไปสู่เพื่อนบ้านผู้ผลิตเองไม่ได้ต้องซื้อ

สินค้าจากภายนอก เพราะการพึ่งตนเองในบางกรณีไม่สามารถทำได้โดยลำพังของครอบครัวเดียว
วิสาหกิจชุมชนขั้นที่สอง จึงเป็นวิสาหกิจชุมชนที่เกื้อกูล หนุนให้เกิดการพึ่งพาอาศัยระหว่างครอบครัว
ในชุมชนเดียวกัน เป็นการลดภาระการซื้อของแพง หรือช่วยลดรายจ่ายให้แก่เพื่อนบ้าน กระแสเงินจึง
สะพัดอยู่ในหมู่บ้าน

3) วิสาหกิจชุมชนระดับเครือข่าย การพึ่งตนเองในบางกรณีชุมชนไม่สามารถ
ดำเนินการได้โดยลำพังชุมชนเดียว แต่เป็นไปได้เมื่อหลายชุมชนร่วมมือกันเป็นการตอบสนองความ
ต้องการของชุมชนที่มีการผลิตและทรัพยากรแตกต่างกัน

4) วิสาหกิจชุมชนเพื่อการจัดการผลผลิตส่วนเกิน เป็นวิสาหกิจที่ดำเนินการแปร
รูปผลผลิตหรือทรัพยากรของชุมชน สร้างผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องเพื่อเพิ่มมูลค่าและตอบสนองการตลาด
ภายนอกชุมชนและเครือข่าย

กรมส่งเสริมการเกษตร (2564) ระบุไว้ว่าการพัฒนาของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ
คือ ความสามารถของกลุ่มที่จะตอบสนองความต้องการของสมาชิกและบรรลุเป้าหมายของกลุ่มใน
ขณะเดียวกัน ดังนั้นการจะเข้าใจสถานการณ์ของกลุ่มในระยะหนึ่งระยะใดต้องพิจารณาองค์ประกอบที่
สำคัญ ดังนี้

1) ผู้นำกลุ่ม หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทชัดเจนในกลุ่มที่จะทำหน้าที่เป็น
วิทยากร พี่เลี้ยง นักพัฒนาเป็นผู้ประสานงานเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกให้บรรลุ
เป้าหมายที่กำหนด ผู้นำต้องสามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสมกับขั้นตอนการพัฒนากลุ่ม
สถานการณ์ของกลุ่มในขณะนั้นและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกส่วนมาก

2) สมาชิกกลุ่ม หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบใน
กิจกรรมของกลุ่ม แสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ ความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มและงาน
หรือกิจกรรมของกลุ่ม ตามความพอใจ ความสามารถ และอุทิศตนเองให้กับเป้าหมายของกลุ่ม

3) จุดมุ่งหมายของกลุ่ม คือ สิ่งที่สมาชิกส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันว่าความสำเร็จที่
คนในกลุ่มต้องการให้เกิดขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ จุดมุ่งหมายของกลุ่มที่ดีคือ จุดมุ่งหมายที่
กลุ่มสมาชิกพอใจ เชื่อมั่นว่ากลุ่มจะทำได้สำเร็จ และสอดคล้องกับแรงจูงใจของตนในการเข้าเป็น
สมาชิก

4) กฎเกณฑ์ คือ เครื่องมือที่ใช้สร้างความสัมพันธ์และการปฏิบัติตนระหว่าง
บุคคลในกลุ่มที่สมาชิกเข้าใจตรงกัน และถือเป็นระเบียบข้อบังคับเหมือนกัน กฎระเบียบที่ดีคือ
ระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดขึ้น ยอมรับ และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

5) กิจกรรมและแผนงาน คือ สิ่งที่สมาชิกกลุ่มกำหนดขึ้นในรูปของงานที่กลุ่ม
จะต้องทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มและก่อให้เกิดความพอใจในกลุ่มสมาชิก

6) การสื่อสาร คือ การติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ในทุกรูปแบบจนเกิดความเข้าใจกันในหมู่สมาชิก

7) ผลประโยชน์ คือ สิ่งที่สมาชิกกลุ่มได้รับในรูปแบบต่างกัน และก่อให้เกิดความพึงพอใจจากสิ่งที่ได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยจะต้องมีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

สรุปได้ว่า การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สำหรับวิสาหกิจชุมชนระดับครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการแปรรูป หรือสร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชน วิสาหกิจชุมชนระดับชุมชน เมื่อวิสาหกิจชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ขั้นแรกเพื่อลดรายจ่าย หรือเพื่อการพึ่งตนเองได้แล้ว วิสาหกิจชุมชนระดับเครือข่าย การพึ่งตนเองในบางกรณีชุมชนไม่สามารถ ดำเนินการได้โดยลำพังชุมชนเดียว แต่เป็นไปได้เมื่อหลายชุมชน วิสาหกิจชุมชนเพื่อการจัดการผลผลิตส่วนเกิน เป็นวิสาหกิจที่ดำเนินการแปรรูปผลผลิตหรือทรัพยากรของชุมชน โดยความสามารถของกลุ่ม ผู้นำกลุ่มมีบทบาทชัดเจนในกลุ่มที่จะทำหน้าที่เป็นวิทยากร พี่เลี้ยง นักพัฒนาเป็นผู้ประสานงานเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิก สมาชิกกลุ่มมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในกิจกรรมของกลุ่ม จุดมุ่งหมายของกลุ่มความสำเร็จที่คนในกลุ่มต้องการให้เกิดขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือที่ใช้สร้างความสัมพันธ์และการปฏิบัติตนระหว่างบุคคลในกลุ่มที่สมาชิกเข้าใจตรงกัน กิจกรรมและแผนงาน เป็นสิ่งที่สมาชิกกลุ่มกำหนดขึ้นในรูปของงาน การสื่อสารเป็นติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ผลประโยชน์เป็นสิ่งทีสมาชิกกลุ่มได้รับในรูปแบบต่างกัน ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และกำหนดเป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยววิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีในส่วนของกรจัดทำแบบสัมภาษณ์ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยววิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอโพธิ์ชัยต่อไป

3.3 แนวทางส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2562, น. 57-70) ระบุถึงพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 กำหนดให้วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ได้จดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตร สามารถขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนได้ตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด (ราชกิจจานุเบกษา, 2548) ซึ่งได้กำหนดให้แต่ละวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งก่อนและหลังการขอรับการส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งแนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนนี้ เกิดจากที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดขอให้กำหนดมาตรการหรือแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน เพื่อจะได้นำไปเป็นกรอบในการดำเนินงานของจังหวัด

แนวทางการปฏิบัติในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน สามารถจำแนกรายละเอียดหลักของกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) การค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน (เรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเอง)

การค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน เป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน โดยมีวิธีปฏิบัติ 2 วิธี คือ การประเมินศักยภาพ และการวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สามารถวางแผนพัฒนาได้ตามความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน

2) การเรียนรู้จากภายนอก (วิสาหกิจชุมชนสู่การเรียนรู้ หรือการเรียนรู้เพิ่มเติม)

การทำกิจการให้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นวิสาหกิจชุมชนในระดับใด หัวใจ คือ การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ คือทั้งผู้นำและสมาชิกต้องเรียนรู้ร่วมกันตั้งแต่ต้นและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม มีการจัดการที่เป็นระบบ มีกฎ ระเบียบ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน

3) การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (วิสาหกิจชุมชนกำหนดแผนการพัฒนา)

วิสาหกิจชุมชนที่ได้ทำการประเมินศักยภาพตนเองแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ควรจะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยดำเนินการต่อเนื่องจากการที่วิสาหกิจชุมชนได้ไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก แล้วนำบทเรียนที่ได้มาปรับใช้ในการกำหนดแผนพัฒนากิจการของตนเองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป แผนพัฒนาที่เกิดขึ้นนี้อาจประกอบไปด้วย แผนพัฒนาที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง หรือเป็นแผนที่ต้องการการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินการตามลำพังเฉพาะกลุ่มได้ ดังนั้น แผนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการและการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน หากไม่มีแผน กิจการวิสาหกิจชุมชนอาจประสบความสำเร็จได้ยากหรืออาจล้มเหลวได้

4) การส่งเสริมและสนับสนุนแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

การส่งเสริมและสนับสนุนแผนพัฒนากิจการที่วิสาหกิจชุมชนจัดทำขึ้น มี 2 กรณี คือ

4.1) กรณีที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการเองได้ เจ้าหน้าที่ควรช่วยอำนวยความสะดวก หรือช่วยเหลือประสานงานในบางส่วน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

4.2) กรณีที่วิสาหกิจชุมชนต้องการขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากภายนอก ให้เกษตรกรอำเภอในฐานะเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอ นำเสนอ คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอเพื่อพิจารณาสนับสนุนโดยจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) การส่งเสริมและสนับสนุนที่สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของ หน่วยงานหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งโดยเฉพาะ หรือแม้แต่วิสาหกิจชุมชนด้วยกันเองก็สามารถส่งเสริม สนับสนุนกันได้

(2) การส่งเสริมและสนับสนุนที่ต้องใช้มาตรการของการบูรณาการ กรณีที่การขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนของวิสาหกิจชุมชนเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน

หากวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ และมีการบริหารจัดการที่ดี ต้องการขอรับการสนับสนุนด้านการเงินเพื่อขยายกิจการ หรือพัฒนากิจการไปสู่ตลาด ภายนอกให้เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการประสานแหล่งทุน

การขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนของวิสาหกิจชุมชนใดที่คณะกรรมการ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเห็นสมควรให้มีการดำเนินการ แต่เกินขอบเขตอำนาจของ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด ให้นำเสนอคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อ พิจารณาออกมาตรการที่เหมาะสมต่อไป

5) การติดตามผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (วิสาหกิจชุมชนได้รับการ ส่งเสริมและสนับสนุนแบบบูรณาการ)

วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้และ จัดทำแผนพัฒนาแล้วสามารถขอรับการส่งเสริมสนับสนุนได้ โดยวิธีการดังนี้

(1) แจ้งความประสงค์ขอรับการสนับสนุน ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ ตาม วัน เวลาราชการ

(2) แนบเอกสารแผนประกอบการหรือโครงการที่จะดำเนินการซึ่งมี รายละเอียด ประกอบด้วย ชื่อโครงการ (ทำอะไร) เหตุผล ความจำเป็น วัตถุประสงค์ที่ต้องการขอรับ การส่งเสริมสนับสนุน รายละเอียดในการขอรับการส่งเสริมและสนับสนุน (ทำอะไร ทำที่ไหน) แผน และระยะเวลา ดำเนินการ (ทำเมื่อไร) ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน และชื่อ ผู้รับผิดชอบ

(3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ ดำเนินการประสานหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการงานส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนนั้นสามารถ ดำเนินกิจการได้บรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงจะช่วยเหลือปัญหาความซ้ำซ้อนของการเข้ามาส่งเสริม สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวอีกด้วย

(4) ในส่วนของข้อมูลวิสาหกิจชุมชน นายทะเบียน (เกษตรอำเภอ) สามารถส่งเสริมและสนับสนุนข้อมูลแก่หน่วยงานภาคีได้ 3 ส่วน ได้แก่

(4.1) ข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชนแต่ละวิสาหกิจชุมชนซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ของกลุ่ม

(4.2) ข้อมูลประเภทกิจการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งโปรแกรมสารสนเทศจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนสามารถจำแนกประเภทกิจการได้เป็น 2 กลุ่มกิจการหลัก คือ กลุ่มการผลิตสินค้า 18 ประเภทกิจการ และกลุ่มการให้บริการ 6 ประเภทกิจการ

(4.3) ข้อมูลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน และข้อมูลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ

(5) ติดตามผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

(5.1) ส่วนที่วิสาหกิจชุมชนดำเนินการเองได้ การติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่สามารถดำเนินการพัฒนาตนเองได้โดยไม่ต้องขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานนอก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ทราบสถานการณ์การพัฒนาของวิสาหกิจชุมชน และพร้อมอำนวยความสะดวก หรือสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งมาก ยิ่งขึ้นตามลำดับ

(5.2) ส่วนที่วิสาหกิจชุมชนขอรับการส่งเสริม การติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่ขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรประสานงานกับหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมสนับสนุน เพื่อทราบผลการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และรวบรวมข้อมูลผลการส่งเสริม สนับสนุน ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจากหน่วยงานดังกล่าว เพื่อปรับปรุงการทำงานหรือร่วมกันแก้ไขปัญหาและรายงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดต่อไป

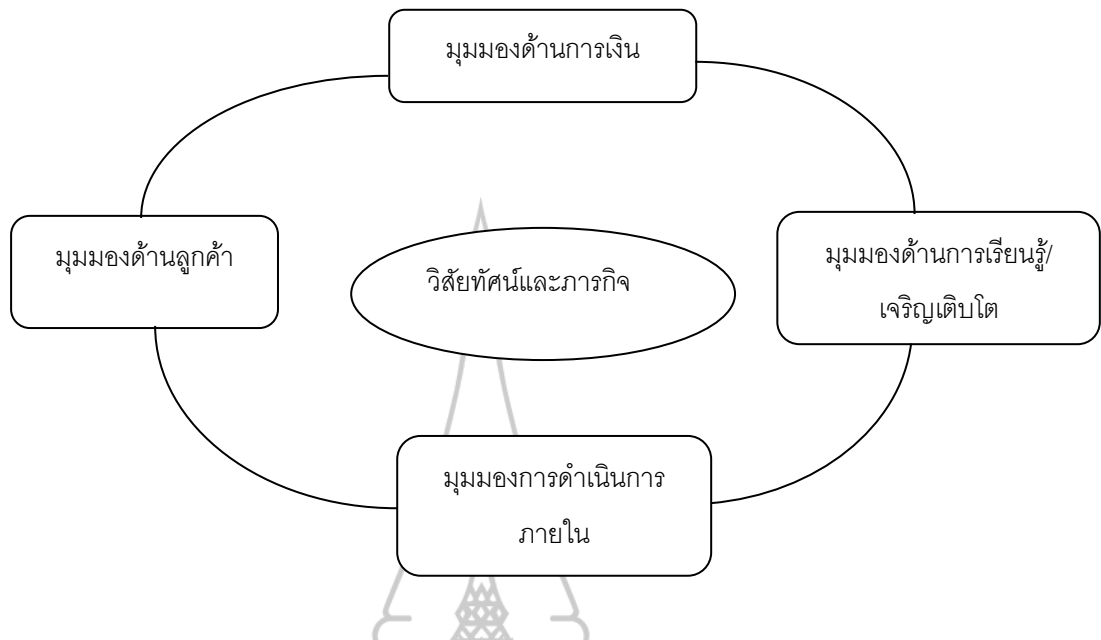
(6) การประเมินศักยภาพต่อเนื่อง

วิสาหกิจชุมชนที่มีการพัฒนาในระยะหนึ่งแล้ว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทราบศักยภาพที่แท้จริงและข้อมูลที่เป็นปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชน สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งภาครัฐและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนได้ตรงตามศักยภาพที่แท้จริงต่อไป

สรุปได้ว่า แนวทางการปฏิบัติในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน จำแนกรายละเอียดหลักของกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ การค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน (เรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเอง) การเรียนรู้จากภายนอก (วิสาหกิจชุมชนสู่การเรียนรู้ หรือการเรียนรู้เพิ่มเติม) การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (วิสาหกิจชุมชน กำหนดแผนการพัฒนา) การส่งเสริมและสนับสนุนแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน การติดตามผล การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (วิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนแบบบูรณาการ) และการประเมินศักยภาพต่อเนื่อง

4. แนวคิดการบริหารโดยใช้หลักการบริหารเชิงดุลยภาพ

โดย Dr. Robert Kaplan จาก Harvard Business School และ David Norton (Kaplan and Norton, 1996) ให้แนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพหรือการบริหารเชิงสมดุล (Balanced Scorecard) เป็นกลยุทธ์ในการบริหารงานสมัยใหม่ และได้รับความนิยมทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย การบริหารเชิงดุลยภาพได้ถูกพัฒนาขึ้นเมื่อ ปี ค.ศ. 1990 โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารขององค์กรจะได้รับรู้ถึงจุดอ่อนของการบริหารงานที่ผ่านมา การบริหารเชิงดุลยภาพจะช่วยในการกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารองค์กรได้ชัดเจน โดยให้เกิดดุลยภาพในทุก ๆ ด้านมากกว่าที่จะใช้มุมมองด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว การนำการบริหารเชิงดุลยภาพ จะทำให้ผู้บริหารมองเห็นภาพขององค์กรชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้การบริหารเชิงดุลยภาพ ยังเป็นเครื่องมือที่ถูกใช้เพื่อวัดและประเมินผลองค์กรเพื่อนำไปสู่การวางแผนยุทธศาสตร์ (strategic planning) ได้แก่ วิสัยทัศน์(vision) และภารกิจ (mission) โดยคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาองค์กรจากการมองผ่านมุมมองของระบบการวัดและประเมินผลใน 4 ด้านหลัก คือ 1) มุมมองด้านการเงิน (Financial perspective: F) 2) มุมมองด้านลูกค้า (Customer perspective: C) 3) มุมมองด้านการดำเนินการภายใน (Internal perspective: I) และ 4) มุมมองด้านการเรียนรู้และเจริญเติบโต (Learning and growth: L) ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 การบริหารเชิงกลยุทธ์

Balance Scorecard จะแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบขององค์กร ใน 4 มุมมอง ดังนี้

1) มุมมองทางการเงิน (Financial Perspective) เป็นมุมมองที่จะต้องคำถามว่า เพื่อที่จะประสบผลสำเร็จทางการเงิน องค์กรจะต้องเป็นอย่างไรในสายตาของผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของ หรือผู้ถือหุ้น/เจ้าของต้องการให้องค์กรประสบความสำเร็จทางการเงินอย่างไร เช่น กำไรอาจเป็นสิ่งที่ผู้ถือหุ้นต้องการมากที่สุด ดังนั้นกำไรจึงเป็นตัววัดตัวหนึ่งในมุมมองทางการเงิน เป็นต้น

2) มุมมองทางลูกค้า (Customer Perspective) เป็นมุมมองที่จะตอบคำถามที่ว่า เพื่อจะบรรลุถึงเป้าหมายของกิจการ องค์กรจะต้องเป็นอย่างไรในสายตาของลูกค้า กล่าวคือลูกค้าต้องการให้องค์กรเป็นอย่างไรในมุมมองของลูกค้า เช่น ลูกค้าอาจต้องการให้องค์กรสามารถผลิตของที่มีคุณภาพ ดังนั้นคุณภาพสินค้าก็จะเป็นตัววัดตัวหนึ่งในมุมมองทางลูกค้า เป็นต้น

3) มุมมองทางด้านการกระบวนการภายใน (Internal Business Process) เป็นมุมมองที่จะตอบคำถามที่ว่า เพื่อที่จะทำให้ผู้ถือหุ้นและลูกค้าเกิดความพอใจองค์กรจะต้องมีการจัดการภายในอย่างไรคุณภาพ (Quality), ระยะเวลาในการผลิตสินค้าและบริหาร (Response Time), ต้นทุน (Cost), และการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่่ออกสู่ตลาด (New Product Introduction)

4) มุมมองทางการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth) เป็นมุมมองที่จะตอบคำถามที่ว่า องค์กรจะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างไร เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

อย่างยั่งยืน เช่น ความพึงพอใจการทำงานของพนักงาน (Employee Satisfaction), ระบบข้อมูลด้านสารสนเทศ (Information System)

สรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีการบริหารงานการบริหารเชิงดุลยภาพ มีมุมมองที่สำคัญ 4 ด้านคือ 1) มุมมองทางการเงิน 2) มุมมองทางด้านลูกค้า 3) มุมมองทางด้านกระบวนการภายใน และ 4) มุมมองทางการเรียนรู้และพัฒนาในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีในส่วนของกรจัดทำแบบสัมภาษณ์ ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานการบริหารเชิงดุลยภาพ วิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอโพธิ์ชัยต่อไป

5. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความสำเร้จ

5.1 ความหมายของความสำเร้จ

อานันท์ ชินบุตร (2546) กล่าวว่า ความสำเร้จ หมายถึง ความสามารถในการวางแผนปฏิบัติงาน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้บรรลุตามที่ตั้งไว้

พวงรัตน์ เกสรแพทย์ (2546) ได้กล่าวว่า ความสำเร้จ หมายถึง ความสามารถในการบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้านการบริหาร ด้วยการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิเชียร วิทย์อุดม (2550) กล่าวว่า ความสำเร้จ หมายถึง ลักษณะของการทำงานที่ท้าทายต้องการได้รับข้อมูลป้อนกลับเพื่อประเมินผลงาน มีความชำนาญในการวางแผน ความรับผิดชอบสูง พยายามชนะปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ หรือแก้ปัญหาให้ได้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

พันธ์ศักดิ์ ลีลาวรรณกุลศิริ (2551) กล่าวว่า ความสำเร้จ หมายถึง การที่ธุรกิจสามารถทำกำไร และมีสภาพคล่อง รวมถึงมีความสามารถในการชำระหนี้

สรุปได้ว่า ความสำเร้จ หมายถึง การบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้บรรลุตามที่ตั้งไว้

5.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร้จ

ปัจจัยแห่งความสำเร้จ (Critical Success Factor) มีความสำคัญมากเป็นเสมือนเครื่องมือ วิเคราะห์ปัจจัยสำคัญในการดำเนินการให้ดีที่สุดเพื่อการบรรลุเป้าหมายและความสำเร้จขององค์กรในการ เชื่อมโยงการปฏิบัติงานทุกระดับให้มุ่งไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (2555) ได้กล่าวว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Critical Success Factor) คือ ปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่ต้องทำให้เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร เป็นเสมือนเครื่องมือวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่จะเร่งดำเนินการให้ดีที่สุด เพื่อการบรรลุเป้าหมายการประกอบการ การวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จเป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการยกระดับผลประกอบการให้สูงขึ้นและใช้วัดประสิทธิภาพในการ ติดตามผลการดำเนินการ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ มี 7 ประการ ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่น 2) ภูมิปัญญา 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิต 4) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) มนุษย์สัมพันธ์และทักษะการสื่อสาร 6) ทักษะการ แก้ปัญหาและตัดสินใจ และ 7) การบริหารเวลา

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556) กล่าวว่า ปัจจัยที่ต้องพิจารณาและให้ความสำคัญสำหรับการนำแนวทางของวิสาหกิจชุมชนไปปรับใช้กับกลุ่ม เพื่อความสำเร็จประกอบด้วย ปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1) *ปัจจัยด้านการผลิต* ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการตัดสินใจทำการผลิตของแต่ละกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มต้องพิจารณาถึงความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบหรือโอกาสในสินค้าที่กลุ่มผลิตจะสามารถดำรงประโยชน์และสร้างรายได้ให้แก่กลุ่ม ดังนั้น ในการผลิตจึงจำเป็นต้องมีแหล่งวัตถุดิบที่เพียงพอ และสามารถหาได้สะดวก เพื่อลดต้นทุนอันเกิดจากการจัดหาวัตถุดิบ นอกจากนี้ ทักษะและความรู้ความสามารถหรือภูมิปัญญาชาวบ้านของสมาชิกในการผลิต จะช่วยให้สินค้าที่ผลิตได้นั้นมีคุณภาพได้มาตรฐาน

2) *ปัจจัยด้านการตลาด* ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อปัจจัยด้านการผลิต การผลิตนั้นแม้จะมีความได้เปรียบในการผลิตแต่หากไม่สามารถหาตลาดมารับผลผลิตที่ผลิตได้ การดำเนินกิจกรรมกลุ่มไม่อาจประสบความสำเร็จได้ โดยทั่วไปแล้ว ตลาดของผลผลิตที่กลุ่มผลิตได้มักอยู่ในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียงเป็นสำคัญ

3) *ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ* ปัจจัยนี้มีได้เป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคน เนื่องจากสมาชิกที่เข้าร่วมควรมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่แทน อย่างไรก็ตาม สมาชิกที่ไม่ได้เข้ามาร่วมในสายการบังคับบัญชา ก็ยังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความเห็น หรือร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ กลุ่มที่ประสบความสำเร็จมักมีการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน

4) *ปัจจัยด้านการเงิน* สำหรับปัจจัยด้านการเงินนี้เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยส่วนใหญ่แล้วเงินทุนที่กลุ่มจัดหานั้นมักอยู่ในรูปของการออมทรัพย์ หรือการถือหุ้น เรือน หุ่น การสะสมทุน การดำเนินกิจกรรมด้านการเงิน การบัญชี การกำหนดการจัดสรรผลกำไร อย่างเป็นสัดส่วน และมีระบบที่ชัดเจน จะสามารถช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มเป็นไปด้วยดี

5) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในการพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่มหรือชุมชนนี้ มีความจำเป็นอย่างไรที่จะต้องพิจารณา ทั้งการมีส่วนร่วมในแง่ของการกำหนดนโยบาย เป้าหมายของการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการจัดสรรคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามามีอำนาจในการตัดสินใจหรือรับผิดชอบในงานที่รับมอบหมาย ตลอดจน การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในอันที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเกณฑ์ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการประสบความสำเร็จจากการนำแนวทางของวิสาหกิจชุมชนมาใช้ทั้งสิ้น ด้วยเหตุที่หัวใจหลักของวิสาหกิจชุมชนก็คือ การให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ตลอดจนการเสนอความเห็นและการตัดสินใจเป็นสำคัญ

6) ปัจจัยที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ปัจจัยที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำนี้ ถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เนื่องจากผู้นำมีบทบาทที่สำคัญในการริเริ่มการเสนอแนวทางเลือกและดำเนินการ นอกจากนี้ ยังมีส่วนสำคัญในการเป็นผู้นำในการวางแผน ตลอดจนกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการดำเนินกิจกรรม

7) ปัจจัยด้านแรงงาน การดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนที่สามารถใช้แรงงานที่มีอยู่ในชุมชนนั้น นอกจากจะเป็นการสร้างงานให้เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาค่าจ้างแรงงานในเมืองหรือในเขตเมืองหลวงได้แล้ว การใช้แรงงานที่มีอยู่ในชุมชนยังเป็นการช่วยให้แรงงานนั้นเป็นแรงงานที่มีทักษะ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ตัวแรงงานเอง และที่สำคัญก็คือ การที่แรงงานสามารถใช้แรงงานในท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ได้นั้น ย่อมส่งผลให้ปัญหาครอบครัวลดลง เนื่องจากในปัจจุบันนี้เมื่อลูกหลานเติบโตขึ้นต่างก็เข้าไปหางานในเมือง ทำให้สภาพของชีวิตครอบครัวเปลี่ยนไป ดังนั้น การที่ชุมชนสามารถสร้างกิจกรรมและอาชีพที่เป็นของคนในชุมชนขึ้นมาได้นั้น ย่อมทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น

8) ปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก การมีปฏิสัมพันธ์มี 2 ลักษณะ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นบวก (positive interaction) และปฏิสัมพันธ์ที่เป็นลบ (negative interaction) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับชุมชนที่จะต้องเรียนรู้ และหากพบว่าการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์จากสถาบันภายนอกนั้นเป็นไปในลักษณะใด ชุมชนที่สามารถประสบความสำเร็จนั้น สามารถสร้างได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ภายนอกกับสถาบันต่าง ๆ โดยการเข้ามาของสถาบันจากภายนอกนี้ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเข้ามาให้ความช่วยเหลือทั้งในส่วนของเงินทุน และการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ตลอดจนการฝึกทักษะให้แก่ชาวบ้าน

9) ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก เนื่องจากสมาชิกในชุมชนถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดในการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน การได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน ตลอดจนการที่

ชาวบ้านมีความอดทน และพยายามสร้างสิ่งที่มีความหมายต่อการดำเนินกิจกรรม อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกก็ควรตระหนัก และให้ความสำคัญกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมที่ตนเข้าเป็นสมาชิก โดยสมาชิกต้องหมั่นติดตามความคืบหน้าขององค์กร และให้ความร่วมมือให้กิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น การเข้าร่วมประชุม การร่วมติดตามศึกษาดูงาน พร้อมทั้งร่วมคิดและเสนอความเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

10) ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาของกลุ่ม โดยกลุ่มต้องมีการติดต่อกับสมาชิกอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ มีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำ สมาชิกและระหว่างกลุ่ม หรือบุคคลหรือองค์กรภายนอกที่นำความรู้หรือข่าวสารใหม่ ๆ มาแลกเปลี่ยนและสามารถนำไปปรับใช้ได้กับกลุ่ม ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2557, น.139-150) กล่าวว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จสรุปได้ดังนี้

1) ปัจจัยด้านเงินทุน กิจกรรมธุรกิจที่ต้องอาศัยการตลาดจะต้องเริ่มจากการนำเงินไป ลงทุนทำการผลิต ทำการค้า ได้รายได้กลับมาเป็นเงินก้อนใหญ่กว่าเดิม เงินลงทุนในการทำธุรกิจมาจาก 3 แหล่งคือ เงินทุนตนเอง เงินทุนที่กู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ และเงินทุนที่ได้มาจากการระดมทุนจากคนในชุมชนเอง

2) ปัจจัยด้านการตลาด จะต้องรู้ว่าสินค้าที่ผลิตได้จะนำไปขายที่ไหนและขายอย่างไรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จเป็นกลุ่มที่มีลูกค้าที่แน่นอนและพอเพียง กลุ่มชุมชนที่มีตลาดแน่นอน เพียงพอจะเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ยืนอยู่ได้ เติบโตได้พร้อมกับการขยายกิจการ ปัจจัย ด้านการตลาดเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชนตลาดจึงเป็นหัวใจการผลิตเป็นตัวนำการผลิต

3) ปัจจัยด้านการผลิต การจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร ต้องผ่านการวิเคราะห์ทั้งอุปสงค์และอุปทานของการตลาด ความชำนาญของผู้ทำการผลิตเป็นปัจจัยที่สำคัญพอ ๆ กับโอกาสทางการตลาด การผลิตในชุมชนที่มีต้นทุนการผลิตไม่สูง พร้อมกับผู้ผลิตมีความรู้ทักษะ ความชำนาญสามารถได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้การผลิตที่จะประสบผลสำเร็จต้องสอดคล้องกับโอกาสทางการตลาด และผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด

4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบ่งได้ ดังนี้

4.1) ด้านระบบเงิน ความสามารถในการระดมทุนและสะสมทุนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ

4.2) ด้านระบบงาน วิสาหกิจชุมชนที่จะประสบผลสำเร็จต้องมีการจัดโครงสร้างการบริหาร มีการแบ่งฝ่าย แบ่งสายงาน เพื่อการควบคุม กำกับอย่างชัดเจน

4.3) ด้านระบบบุคลากร ในวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีสายงานบังคับบัญชาที่ชัดเจนเนื่องจากบุคลากรที่เป็นลูกจ้างมีน้อย บุคลากรของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกและกรรมการ การสั่งการ การบังคับบัญชา การให้คุณให้โทษจึงไม่มีความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ในด้านบุคลากร จึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและสมาชิกมีสัจจะ คุณธรรมและความเสียสละ

4.4) ปัจจัยด้านผู้นำ ชาวชนบทส่วนใหญ่มักขาดแคลนผู้นำ ผู้นำมักเกิดขึ้นโดยธรรมชาติเกิดจากผู้ประสบผลสำเร็จในอาชีพ ความมีบารมี มีความรู้ มีฐานะ เป็นที่พึ่งพาของคนในสังคมได้ วิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จมักอยู่ภายใต้การนำของบุคคลเหล่านี้ จากการศึกษา จะพบว่า วิสาหกิจชุมชนที่ก่อตั้งโดยบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน การระดมทุนจะง่าย กิจกรรมขยายตัวได้รวดเร็วมีความมั่นคง และโอกาสประสบผลสำเร็จมีสูง

4.5) ปัจจัยด้านแรงงาน แรงงานในวิสาหกิจชุมชนที่เป็นลูกจ้างส่วนใหญ่ มีน้อย โดยมากเป็นประเภททำงานให้ตัวเอง ภายในครอบครัว ส่วนมากพบว่าเป็นแรงงานที่มีความรู้ น้อย ขาดทักษะและประสบการณ์ จึงเป็นแรงงานไร้ฝีมือ เป็นแรงงานของคนรุ่นพ่อแม่ ปู่ย่าเป็นสำคัญ

4.6) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก การเกิดขึ้นหรือการคงอยู่การเติบโตและยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชน ต้องร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของสมาชิกจะรวมถึงร่วมกันระดมทุน ถือหุ้่นและนำทุนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมอย่างเอางาน เอาการ เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถพึ่งตนเองได้

สรุปได้ว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเงินทุน ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ปัจจัยด้านแรงงาน ปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก และปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ ปัจจัยที่ส่งผลต่อ

ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ

6.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา

1) **เพศ** จากงานวิจัยของ สุพรรณณี กันขัต (2560, น.94) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นเพศหญิง

นภาพร ชอบเดิน (2564, น.133) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า สมาชิกส่วนมากเป็นเพศหญิง

สุรัชญา สุขประเสริฐ (2564, น.123) ได้ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นเพศหญิง

พรศิริ ลายไม้ (2564, น. 108) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 59.8 เป็นเพศหญิง

เบญญาภา ทวีทรัพย์ (2564, น.65) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่ในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่ มากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.1)

บดินิตา เผื่อทะนา (2564, น. 76) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตยางพาราในอำเภอน่าน จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 70.7 เป็นเพศชาย

ศจี ประชากุล (2564, น. 96) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

ธัญญ์รัศม์ จงชัยพัฒน์ (2564, น.92) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงดุลยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า สมาชิก ร้อยละ 52.80 เป็น เพศชาย

ณัฐพนธ์ สกกุลพงษ์ (2565,104) ศึกษารูปแบบการดำเนินงานของเครือข่าย
วิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่ม
ตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง ร้อยละ 56.59 เป็นเพศชาย

2) อายุ จากงานวิจัยของ นวพร ชอบเดิน (2564, น.133) พบว่า สมาชิก มีอายุ
เฉลี่ย 50.77 ปี

บัณฑิตา เผื่อทะนา (2564, น. 76) พบว่า เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 51.06 ปี
พรศิริ ลายไม้ (2564, น. 108) พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน มีอายุ
เฉลี่ย 53.52 ปี

เบญญาภา ทวีทรัพย์ (2564, น.65) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่ มีอายุเฉลี่ย 57.3 ปี

ศจี ประชากุล (2564, น. 96) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ตอบแบบ
สัมภาษณ์ มีอายุเฉลี่ย 52.26 ปี

ธัญญ์รัศม์ จงชัยพัฒน์ (2564, น.92) พบว่า สมาชิกมีอายุเฉลี่ย 53.01 ปี
สุรัชญา สุขประเสริฐ (2564, น.123) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีอายุ
ระหว่าง 41-50 ปี

3) สถานภาพ จากงานวิจัยของ สุพรรณณี กันขัต (2560, น 101) พบว่า สมาชิก
วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่(ร้อยละ 78.0) มีสถานภาพสมรส

นวพร ชอบเดิน (2564, น.133) พบว่า สมาชิกมีสถานภาพสมรส
พรศิริ ลายไม้ (2564, น. 108) พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ร้อย
ละ 69.3 สมรสแล้ว

ศจี ประชากุล (2564, น. 96) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ตอบแบบ
สัมภาษณ์ มีสถานภาพสมรส

4) ระดับการศึกษา นวพร ชอบเดิน (2564, น.133) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน
จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4

บัณฑิตา เผื่อทะนา (2564, น. 76) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 43.9 ไม่ได้รับ
การศึกษา/ระดับประถมศึกษา

พรศิริ ลายไม้ (2564, น. 108) พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ร้อย
ละ 29.9 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

เบญญาภา ทวีทรัพย์ (2564, น.65) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามของสมาชิก
วิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่ มากกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 60.1)

ศจี ประชากุล (2564, น. 96) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ตอบแบบ สัมภาษณ์ จบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ธัญญ์รภัทร์ จงชัยพัฒน์ (2564, น.92) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษา ในระดับประถมศึกษา

6.1.2 สภาพทางสังคม ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิก สถาบันเกษตรกรอื่น และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม

1) การดำรงตำแหน่งทางสังคม นวพร ชอบเดิน (2564, น.133) พบว่า สมาชิก วิสาหกิจชุมชนส่วนมากไม่มีตำแหน่งทางสังคม

บัณฑิตา เผื่อทะนา (2564, น. 76) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.7 ไม่มีตำแหน่ง ทางสังคม

พรศิริ ลายไม้ (2564, น. 108) พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ร้อย ละ 73.2 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

2) การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น จากงานวิจัยของ พรศิริ ลายไม้ (2564, น. 108) พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 63.0 ไม่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น

3) ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม จากงานวิจัยของ บัณฑิตา เผื่อทะนา (2564, น. 76) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.0 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 6-9 ปี มีระยะเวลาการเป็นสมาชิก วิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 7.77 ปี

พรศิริ ลายไม้ (2564, น. 108) พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมี ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 6.00 ปี

ศจี ประชากุล (2564, น. 96-97) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ตอบแบบ สัมภาษณ์ มีระยะเวลาเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 2.87 ปี

ธัญญ์รภัทร์ จงชัยพัฒน์ (2564, น.92) พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิก วิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 3 ปี

6.1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และแรงงานในครัวเรือนของ คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

1) การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน นวพร ชอบเดิน (2564, น.133) พบว่า สมาชิกส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก

ธัญญ์รภัทร์ จงชัยพัฒน์ (2564, น.92) พบว่า อาชีพหลักส่วนใหญ่ คือ ทำนา

2) รายได้ของครัวเรือน จากงานวิจัยของ ยอดขวัญ วิภาคกิจ (2563 ,น.76) ได้ศึกษาการจัดการวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์พืชผักสมุนไพรและ

ผลไม้บ้านป่าปวย ตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ที่พบว่าอาชีพหลักของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.7 ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น

นวพร ชอบเดิน (2564, น.133) พบว่า รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือน 85,586.02 บาทต่อปี รายได้นอกการเกษตรเฉลี่ย 55,252.69 บาทต่อปี

บัณฑิตา เผื่อทะนา (2564, น. 76) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการขายยางพาราของครัวเรือนเฉลี่ย 179,159.24 บาท/ปี

พรศิริ ลายไม้ (2564, น. 109) พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 280,105.98 บาท

เบญญาภา ทวีทรัพย์ (2564, น.65) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่ มีรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อปี ค่าเฉลี่ย 196,916.67 บาท รายได้ภาคการเกษตรต่อปี ค่าเฉลี่ย 131,516.13 บาท

ธัญญ์รักรัศร์ จงชัยพัฒน์ (2564, น.92) พบว่า รายได้ในครัวเรือนทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01

3) *รายจ่ายของครัวเรือน* นวพร ชอบเดิน (2564, น.133) พบว่า รายจ่ายในภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือน 40,029.57 บาทต่อปี รายจ่ายนอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือน 36,104.84 บาทต่อปี

บัณฑิตา เผื่อทะนา (2564, น. 76) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตยางพาราในอำเภอน่าน จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีรายจ่ายจากการทำสวนยางพาราของครัวเรือนเฉลี่ย 31,536.31 บาท/ปี

ธัญญ์รักรัศร์ จงชัยพัฒน์ (2564, น.92) พบว่า มีรายจ่ายในภาคเกษตร ในปีที่ผ่านมาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

4) *จำนวนสมาชิกในครัวเรือน* นวพร ชอบเดิน (2564, น.133) พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.82 คน

พรศิริ ลายไม้ (2564, น. 109) พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.30 คน

5) *แรงงานในครัวเรือนของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน* นวพร ชอบเดิน (2564, น.133) พบว่า แรงงานที่ใช้ทางการเกษตรแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.56 คน

บัณฑิตา เผื่อทะนา (2564, น. 76) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.1 มีจำนวนแรงงานทั้งหมดที่ใช้ในการผลิต 2 คน มีจำนวนแรงงานทั้งหมดที่ใช้ในการผลิตเฉลี่ย 2.54 คน

6.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

นพร ชอบเดิน (2564, น.133-134) พบว่า ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนแหล่งความรู้ที่ได้รับ ในภาพรวมอยู่ระดับมาก โดยได้รับจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด รองลงมาคือ สื่อบุคคล โดยความคิดเห็นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต่อการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก โดยเฉพาะหมวดที่ 6 การจัดการสินค้าหรือบริการในประเด็น กระบวนการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สมาชิกมีความต้องการเกี่ยวกับผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนระดับมาก โดยเฉพาะในประเด็นการสร้างสามัคคี การมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะหมวดที่ 2 การร่วมวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในประเด็นการร่วมชี้แจงแผนให้กับเพื่อนสมาชิก และหมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในประเด็น การร่วมสร้างความพึงพอใจให้กับบริการลูกค้า และการร่วมสร้างความปลอดภัยกับลูกค้า

อัญชลี บุญเจริญ (2566, น.141) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า สมาชิกมีการบริหารจัดการกลุ่มตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพในระดับมาก สมาชิกมีการบริหารจัดการกลุ่มตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพในระดับมาก ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของกลุ่ม

6.3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงคุณภาพ

ศจี ประชากุล (2564, น. 97) พบว่า โดยภาพรวมสมาชิกเห็นด้วยกับ การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในระดับปานกลาง โดยเห็นด้วยในระดับปานกลาง 3 ด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต และด้านการตลาด และเห็นด้วยในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านบัญชีและการเงิน

อัญญรัศม์ จงชัยพัฒน์ (2564, น.92) พบว่า การดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการภายในและด้านการเรียนรู้และการพัฒนา และระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงินและด้านลูกค้า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการเงิน และด้านกระบวนการภายใน

ณัฐพนธ์ สกุลพงษ์ (2565, น.105) ได้ศึกษาพบว่า การดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ การดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนใน 3 ด้านคือ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) โดยระดับการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในแต่ละด้านมีความใกล้เคียงกันโดยพบว่า ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) รองลงมาความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.04) และด้านสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.79)

สุรัชญา สุขประเสริฐ (2565, น.125-126) การศึกษาพบว่าโดยภาพรวมมีผลลัพธ์การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$) เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ

ด้านคุณภาพสินค้าและบริการ ($\bar{x} = 3.86$) รองลงมาคือ ด้านประสิทธิผลตามภารกิจของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x} = 3.72$) ด้านพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ($\bar{x} = 3.60$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ($\bar{x} = 3.58$)

อัญชลี บุญเจริญ (2566, น.147-150) พบว่า สมาชิกมีการบริหารจัดการกลุ่มตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพในระดับมาก ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของกลุ่ม

1) *ด้านการเงิน (Financial Perspective)* ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า ร้อยละ 91.5 มีการบริหารผลกำไรเพื่อมาต่อยอดธุรกิจ รองลงมาร้อยละ 80.0 มีการดำเนินกิจกรรมลดรายจ่าย – เพิ่มรายได้ที่น้อยที่สุด ร้อยละ 13.8 มีการจัดหาเงินทุนจากโครงการหน่วยงานภาครัฐ

2) *ด้านลูกค้า (Customer Perspective)* ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 96.2 มีช่องทางการติดต่อกับลูกค้าที่สะดวก เช่น โทรศัพท์ ไลน์ เฟสบุค รองลงมาร้อยละ 93.8 มีการสอบถามความพึงพอใจจากลูกค้าเสมอ น้อยที่สุดร้อยละ 56.9 มีมาตรฐานสินค้า (เช่น อย., OTOP, มผช.) เป็นที่ยอมรับต่อลูกค้าสามารถตรวจสอบได้

3) *ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process)* ของวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 93.8 สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของกลุ่ม, มีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มถือปฏิบัติ, มีความรับผิดชอบต่อกลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบด้านราคาและขายสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค, มีความรับผิดชอบต่อกลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบด้านราคา รองลงมา ร้อยละ 90.8 มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงานน้อยที่สุดร้อยละ 53.1 มีการจัดประชุมสมาชิกเพื่อหารือและร่วมกันหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

4) *ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Growth)* ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 86.9 มีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง รองลงมา ร้อยละ 34.9 มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะอยู่เสมอจนประสบความสำเร็จมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง น้อยที่สุดร้อยละ 80.8 มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

6.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน

จรีภรณ์ มีศรี (2563, น.61) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาติ-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม ลักษณะของผู้นำกลุ่ม การบริหารงานกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม และการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้นำกลุ่มและสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนกลุ่มชาติ-วรรณ ชุมชนพัฒนา เห็นว่ากลุ่มประสบความสำเร็จเพราะการมีผู้นำที่ดี มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และการร่วมมือกันของสมาชิกทุกคนในการดำเนินงาน มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความรับผิดชอบร่วมกัน

บัณฑิตา เผือกทะนา (2564, น.78-80) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และปริมาณผลผลิตรวม มีปัจจัยในเชิงความคิดเห็นทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งทั้งสองตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ร้อยละ 9.6

6.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

นวพร ชอบเดิน (2564, น.135-136) พบว่า ปัญหาโดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยเฉพาะในประเด็นขาดแหล่งจำหน่ายหรือตลาดที่ไม่แน่นอน ข้อเสนอแนะของสมาชิก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในประเด็นควรสร้างจิตสำนึกในการเป็นสมาชิก ส่งเสริมสมาชิกให้มีส่วนร่วม ในการทำแผนการควบคุมคุณภาพสินค้า

บัณฑิตา เผือกทะนา (2564, น.78-83) พบว่า เกษตรกรมีปัญหามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากที่สุดในประเด็นขาดการต่อยอดและแสวงหาความรู้ใหม่ด้านการผลิต/การตลาด และข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มเทคนิค/วิธีการถ่ายทอดการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารภายในกลุ่ม

พรศิริ ลายไม้ (2564, น. 111-113) พบว่า ปัญหาในการจัดการวิสาหกิจชุมชน ด้านประเด็นการจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีปัญหาด้านการวางแผนสูงที่สุด คือ การจัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก เพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่มไม่ชัดเจน ด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีปัญหาสูงที่สุด คือ คณะกรรมการขาดทักษะในการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น อีเลิร์นนิ่ง ด้านการสนับสนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีปัญหาสูงที่สุด คือ เงื่อนไขในการเข้าถึงงบประมาณจากภาครัฐมีข้อกำหนดมาก

เบญญาภา ทวีทรัพย์ (2564, น.68) พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่มีปัญหาในระดับน้อยทุกประเด็น ทั้งด้านการบริหารจัดการกลุ่ม กระบวนการผลิต การตลาด และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ศจี ประชากุล (2564, น. 98) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ในด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม่ได้รับมาตรฐาน ด้านการตลาด ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีการแข่งขันสูง และด้านบัญชีและการเงิน ไม่มีระบบบัญชีที่ดี

ธัญญ์รัศม์ จงชัยพัฒน์ (2564, น.93) พบว่า ปัญหาในการส่งเสริมอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริม และด้านการสนับสนุน ส่วนผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 ทั้ง 3 ด้าน สมาชิกมีความต้องการในการส่งเสริมในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ หน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ ด้านเนื้อหา และด้านวิธีการส่งเสริม ส่วนผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบ ทางเดียว พบว่า ทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ หน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ และด้านวิธีการส่งเสริม

อัญชลี บุญเจริญ (2566, น.151-152) พบว่า ในภาพรวมระดับปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.53) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อันดับ 1 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการเงินมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.05) อันดับ 2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการเรียนรู้และพัฒนาอยู่ในระดับน้อย(ค่าเฉลี่ย 2.53) อันดับ 3 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านกระบวนการภายในอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.30) และอันดับ 4 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านลูกค้า อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.27) และมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.18) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อันดับ1วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะด้านลูกค้ามากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) อันดับ 2 วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะด้านการเงิน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.27) อันดับ3 วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะด้านกระบวนการภายใน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.14) และอันดับ 4 วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านการเงิน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02)

6.6 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

นวพร ชอบเดิน (2564, น.136-137) พบว่า แนวทางเสริมสร้างศักยภาพวิสาหกิจชุมชนด้านความรู้ การส่งเสริมด้านการพัฒนา การบริหารกลุ่ม และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่ม

พรศิริ ลายไม้ (2564, น. 113-117) พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนในภาพรวม ด้านประเด็นการจัดการคณะกรรมการเห็นด้วยในระดับมากที่สุดแต่เจ้าหน้าที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง โดยเห็นด้วยสูงสุด คือ คณะกรรมการและสมาชิกควรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของกลุ่มทุกครั้ง ด้านวิธีการส่งเสริมคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด โดยเห็นด้วยสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้ คำแนะนำ ปรีกษา เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนแก่คณะกรรมการ และด้านการสนับสนุน คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่เห็นด้วย ในระดับมากที่สุด โดยเห็นด้วยสูงสุด คือ คณะกรรมการควรมีความเสียสละ อุทิศตน อุทิศเวลา พุ่มเท ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ควรประสานด้านงบประมาณในการดำเนินงานกับหน่วยงานต่าง ๆ

เบญญาภา ทวีทรัพย์ (2564, น.68) พบว่า วิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สามารถดำเนินงานอย่างเข้มแข็งทั้งทางด้านการผลิตและตลาดข้าว

ศจี ประชากุล (2564, น. 99-101) พบว่า แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย กลยุทธ์เชิงรุก คือ ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้นำและสมาชิกในการบริหารจัดการ ส่งเสริมการพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐานสินค้า เพิ่มช่องทางการจำหน่ายทางออนไลน์ กลยุทธ์เชิงแก้ไข คือ อบรมความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ และการจัดทำบัญชีที่ดี กลยุทธ์เชิงป้องกัน คือ สร้างแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผ่านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล และการได้รับผลประโยชน์ และกลยุทธ์เชิงรับ คือ สร้างและพัฒนาบุคลากร โดยจัดฝึกอบรมทั้งในด้านการผลิต การตลาด และการบัญชี และจัดทำแนวทางในการควบคุมต้นทุนการผลิต โดยสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ

ธัญญ์รัศมี จงชัยพัฒน์ (2564, น.94) พบว่า (1) ด้านการเงิน ได้แก่ ส่งเสริมด้านการจัดการบัญชีครัวเรือนเป็นพื้นฐาน และส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนภายในวิสาหกิจชุมชน เพื่อลดการพึ่งพาจากแหล่งเงินทุนภายนอก (2) ด้านลูกค้า ได้แก่ ส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์ เพื่อการตลาดและประชาสัมพันธ์สินค้าการพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (3) ด้านกระบวนการภายใน ได้แก่ ส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบ (4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาดูงานจากวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ และมีผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรมาให้ความรู้ในการสร้างมาตรฐานต่าง ๆ

อัญชลี บุญเจริญ (2566, น.151-152) พบว่า สมาชิกมีแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงาน ในระดับมากที่สุด โดยอันดับ 1 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีแนวทางด้านการเรียนรู้และพัฒนามากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.32) อันดับ 2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีแนวทางพัฒนาด้านการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.26) อันดับ 3 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีแนวทางพัฒนาด้านลูกค้าอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.13) และอันดับ 4 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาด้านกระบวนการภายใน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76)

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

1.2 สภาพทางสังคม ได้แก่ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และแรงงานในครัวเรือนของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

2.2 การมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ขั้นกำหนดความต้องการ ขั้นวางแผนการดำเนินงาน ขั้นตัดสินใจ ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นติดตามประเมินผล

3) การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ ประกอบด้วย ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา

4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผัก คำพอง ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม ลักษณะของผู้นำกลุ่ม การบริหารงานกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน

5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผัก คำพอง ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

6) แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ขอคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ประชากร 2 กลุ่มได้แก่

1.1 ประชากร คือ สมาชิกเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 53 ราย ศึกษาจากประชากรทั้งหมด

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับแนวทางทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประชากร คือ คณะกรรมการ 7 รายคัดเลือกแบบเจาะจง จากสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชนิดของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและเชิงคุณภาพ เครื่องมือจึงแบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

2.1.1 แบบสัมภาษณ์ ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามทั้งแบบเลือกตอบ และคำถามลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-ended questions) และคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) แบบสัมภาษณ์สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบ่งโครงสร้างแบบสัมภาษณ์เป็น 5 ตอน ตามเครื่องมือ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน โดยแบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งเป็น 3 ตอนย่อย ได้แก่

ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม ได้แก่ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ซึ่งคำถามเป็นลักษณะการสัมภาษณ์แบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกแบบคำตอบเดียวหรือเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ หรือแบบเติมคำลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2.1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เป็นการสัมภาษณ์ระดับความรู้ด้านข้อมูลพื้นฐานและด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ตอบได้ถูกต้อง ได้ 1 คะแนน

ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

2.2 การมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยเป็นการวัด 5 ระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

1 มีค่าเท่ากับ ระดับการมีส่วนร่วม น้อยที่สุด

2 มีค่าเท่ากับ ระดับการมีส่วนร่วม น้อย

3 มีค่าเท่ากับ ระดับการมีส่วนร่วม ปานกลาง

4 มีค่าเท่ากับ ระดับการมีส่วนร่วม มาก

5 มีค่าเท่ากับ ระดับการมีส่วนร่วม มากที่สุด

ตอนที่ 3 การประเมินการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

โดยการแบ่งหัวข้อ ออกเป็นหัวข้อใหญ่ 1.ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม 2.ลักษณะของผู้นำกลุ่ม3.การบริหารงานกลุ่ม 4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม 5. การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 6. การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผัก
คำพอง โดยการแบ่งหัวข้อ ออกเป็นหัวข้อใหญ่ 1.ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิก
วิสาหกิจชุมชน 2.ปัญหาด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

ตอนที่ 6 แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

2.1.2 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ สำหรับแบบสัมภาษณ์เกษตรกรวิสาหกิจชุมชนปลูก
ผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.1.2.1 แบบสัมภาษณ์ การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เป็น
แบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย
จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) กำหนดสิ่งที่ต้องการวัด ได้แก่ การปฏิบัติงานด้านการจัดการวิสาหกิจ
ชุมชนของกลุ่มและปัญหาในการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการจัดการ
วิสาหกิจชุมชนของกลุ่มโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารวิชาการ หนังสือ เอกสาร บทความ
ผลงานทางวิชาการ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
การวิจัย
- 2) การกำหนดประเด็นคำถามในการวิจัย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ
การวิจัย โดยครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษา
- 3) กำหนดรูปแบบของคำถาม ให้ครบทุกประเด็นตามตัวแปร โดยเลือกใช้
ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ลักษณะข้อมูล และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คำถามให้
เลือกตอบ และคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น
- 4) การจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม ตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาให้ครอบคลุม
ประเด็นในเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และการใช้ภาษา ตลอดจนพิจารณาความ
เหมาะสมโดยทั่วไปของแบบสัมภาษณ์
- 5) การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ นำ
แบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบพิจารณาว่าข้อคำถามวัดได้ตรงและครอบคลุม
เนื้อหา และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำของ
ผู้เชี่ยวชาญ จึงนำแบบสัมภาษณ์ ไปทำการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะ
ใกล้เคียงกับประชากรของการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ต่อไป

6) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อแบบสัมภาษณ์ คำชี้แจง เนื้อหาคำถามตามประเด็นที่ต้องการศึกษา จัดลำดับข้อความให้เหมาะสม ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

2.2.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน รวมจำนวนทั้งหมด 7 ราย โดยประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มี 2 ประเด็น ได้แก่ประเด็นด้านการบริหารตามคุณภาพ 4 ด้าน และประเด็นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

2.2.2 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ สำหรับแบบสัมภาษณ์เกษตรกรวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

(1) กำหนดสิ่งที่ต้องการวัด ได้แก่ การปฏิบัติงานด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการและปัญหาในการจัดการวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการ โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารวิชาการ หนังสือ เอกสาร บทความ ผลงานทางวิชาการ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

(2) การกำหนดประเด็นคำถามในการวิจัย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษา

(3) กำหนดรูปแบบของคำถาม ให้ครบทุกประเด็นตามตัวแปร โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ลักษณะข้อมูล และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คำถามให้เลือกตอบ และคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น

(4) การจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม ตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาให้ครอบคลุมประเด็นในเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และการใช้ภาษา ตลอดจนพิจารณาความเหมาะสมโดยทั่วไปของแบบสัมภาษณ์

(5) การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบพิจารณาว่าข้อคำถามวัดได้ตรงและครอบคลุมเนื้อหา และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

ของผู้เชี่ยวชาญ จึงนำแบบสัมภาษณ์ ไปทำการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรของการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ต่อไป

(6) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อแบบสัมภาษณ์ คำชี้แจง เนื้อหาคำถามตามประเด็นที่ต้องการศึกษา จัดลำดับข้อความให้เหมาะสม ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

1) การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ดำเนินการก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อตรวจสอบว่า แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดผลได้ตรงตามที่ต้องการ ครอบคลุมเนื้อหาขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย ความถูกต้องของภาษา ความเข้าใจตรงกับ ข้อคำถาม โดยใช้วิธีการทางสถิติตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องของ ข้อคำถามแต่ละข้อ กับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยมีวิธีการดังนี้

(1) เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โครงสร้างคำถาม-คำตอบ และปรับปรุง แก้ไข ให้คำแนะนำ และหาค่าความเที่ยงตรงโดยนำแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item – Objective Congruence) โดยใช้สูตรของ IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence)

Σ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

+1 หมายถึง คำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามศัพท์

-1 หมายถึง คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามศัพท์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้เท่ากับหรือมากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด สามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้ ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณต่ำกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้น วัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด ผู้สร้างเครื่องมือวิจัยจะต้องปรับปรุงแก้ไขจนข้อความมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (ไพบูรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์, 2561) โดยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นได้ค่าดัชนี

ความสอดคล้องของเนื้อหา รวมเท่ากับ 0.99 แสดงว่าข้อคำถามเหล่านั้น วัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด สามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้

2) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความเชื่อมั่น ตามวิธีการของ Cronbach's Alpha โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.874

ตอนที่ 3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.935

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.957

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.931

ไพบุรณ์ คะเชนทรพรรค์ (2561, น.48) สำหรับเกณฑ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดที่มีความเชื่อมั่นและน่าเชื่อถือได้ จากการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์มีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 ดังนั้นแบบสัมภาษณ์มีความเชื่อมั่น และสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ด้วยตนเอง โดยมีการกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล กำหนดแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และเก็บข้อมูลตามแผน

3.1.2 เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เตรียมแบบสัมภาษณ์ เพียงพอต่อการใช้ในแต่ละครั้งตามแผน

3.1.3 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.1.4 การประสานงาน โดยการประสานผ่านทางโทรศัพท์ถึงประธานวิสาหกิจชุมชน รองประธานวิสาหกิจชุมชน กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา และความจำเป็นในการสัมภาษณ์เกษตรกร เพื่อเก็บข้อมูลในพื้นที่ และแจ้งแผนการลงพื้นที่นัดหมายเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล โดยแจ้งผู้นำท้องที่ ก่อนล่วงหน้า 1 อาทิตย์ และก่อนลงพื้นที่ 1 วัน โทรนัดหมายเกษตรกรอีก 1 ครั้ง

3.1.5 ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกร มีขั้นตอน ดังนี้

1) แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล โดยแนะนำชื่อ นามสกุล และแจ้งว่าเป็นนักศึกษา ระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด และสอบถามพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์ ประมาณ 10 นาที ก่อนสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

2) ชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการศึกษาคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เห็นถึงประโยชน์ และความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

3) เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาวิจัยสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคลครั้งละ 1 คน ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์คนละ 10-15 นาที

4) เมื่อสัมภาษณ์ ครบทุกคนแล้วผู้ศึกษาวิจัยทบทวนความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลว่าครบถ้วนถูกต้องสมบูรณ์

5) กล่าวขอบคุณ ผู้ศึกษาวิจัยกล่าวขอบคุณเกษตรกร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม ครบตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคม และเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน ปลุกผักคำพอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้สถิติการแจกแจง ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยการนำผลของค่าสถิติที่ได้นำมาสรุปและอภิปรายผลโดยตรงจากค่าที่ได้

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยคำถามให้เลือกตอบเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด ให้เลือกตอบ ถูก หรือ ผิด จำนวน 10 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

0 คะแนน เท่ากับ ตอบคำถามผิด

1 คะแนน เท่ากับ ตอบคำถามถูก

และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงคุณภาพ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมิน ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 6 ประเด็นข้อมูลจากการใช้ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์แนวทาง
การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวิสาหกิจ
 ชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดหมวดหมู่ เชิงเนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง “การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง จังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสมาชิก 53 ราย เก็บจากประชากรทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ คณะกรรมการ 7 รายคัดเลือกแบบเจาะจง จากสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการ โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

ตอนที่ 6 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถาม ปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 0.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล แสดงจำนวน/ร้อยละ เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

N = 53

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	15	28.3
หญิง	38	71.7
2. อายุ		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 35 ปี	1	1.9
36-45 ปี	4	7.6
46-55 ปี	28	52.9
56-65 ปี	11	20.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 66 ปี	9	17.1
ค่าต่ำสุด = 35 ค่าสูงสุด = 77 ค่าเฉลี่ย = 55.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.222		
3. สถานภาพ		
โสด	11	20.8
สมรส	35	66.0
หย่าร้าง	7	13.2
สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	2	3.8
ประถมศึกษา	28	52.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	8	15.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	13	24.5
อนุปริญญา/ปวส.	2	3.8

จากตารางที่ 4.1 แสดงสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล จำนวน/ร้อยละ เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

1) เพศ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 71.7 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 28.3 เป็นเพศชาย ตามลำดับ

2) อายุ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 52.9 มีอายุ 46-55 ปี รองลงมา ร้อยละ 20.8 อายุ 56-65ปี ร้อยละ 17.1 อายุมากกว่าหรือเท่ากับ 66 ปี ร้อยละ 7.6 อายุ 36-45 ปี และร้อยละ 1.9 อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 35 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุต่ำสุด 35 ปี สูงสุด 77 ปี อายุเฉลี่ย 55.57 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.222

3) สถานภาพ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 66.0 สมรส รองลงมา ร้อยละ 20.8 โสด และร้อยละ 13.2 หย่าร้าง ตามลำดับ

4) ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 52.8 จบประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 24.5 จบมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 15.1 จบมัธยมศึกษาตอนต้น และ ร้อยละ 3.8 จบต่ำกว่าประถมศึกษาและอนุปริญญา/ปวส. ตามลำดับ

1.2 สภาพทางสังคม ได้แก่ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 0.2 สภาพทางสังคม แสดงจำนวน/ร้อยละ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

N = 53		
สภาพทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. การดำรงตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่ง	35	66.0
มีตำแหน่ง *(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	18	34.0
อื่น ๆ ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	18	34.0
2. การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น		
ไม่ได้เป็น	15	28.3
เป็น *(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	38	71.7
กลุ่มเกษตรกร	3	5.7
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	1	1.9
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	2	3.8
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	1	1.9
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น	34	64.2
อื่น ๆ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	2	3.8

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 53

สภาพทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม		
น้อยกว่า 4 ปี	5	9.4
4-6 ปี	27	50.9
7-9 ปี	17	32.1
10 ปีขึ้นไป	4	7.5
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 10 ค่าเฉลี่ย = 5.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.926		

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคม แสดงจำนวน/ร้อยละ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

1) การดำรงตำแหน่งทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 66.0 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และร้อยละ 34.0 มีตำแหน่งทางสังคม โดยมีตำแหน่งเป็น อสม. ตามลำดับ

2) การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น พบว่า เกษตรกรร้อยละ 71.7 เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น และร้อยละ 28.3 ไม่ได้เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น โดยเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น ร้อยละ 64.2 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น รองลงมา ร้อยละ 5.7 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 3.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและอื่น ๆ ได้แก่ ธกส. และ ร้อยละ 1.9 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ตามลำดับ

3) ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.9 เป็นสมาชิก 4-6 ปี รองลงมา ร้อยละ 32.1 เป็นสมาชิก 7-9 ปี ร้อยละ 9.4 เป็นสมาชิกน้อยกว่า 4 ปี และร้อยละ 7.5 เป็นสมาชิก 10 ปีขึ้นไป โดยเป็นสมาชิกต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 10 ปี เป็นสมาชิกเฉลี่ย 5.94 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.926

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และแรงงานในครัวเรือนของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 0.3 สภาพทางเศรษฐกิจ แสดงจำนวน/ร้อยละ การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และแรงงานในครัวเรือนของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

N = 53

สภาพทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน		
เกษตรกร	51	96.2
รับจ้างทั่วไป	2	3.8
2. รายได้ของครัวเรือน		
ต่ำกว่า 50,000 บาท/ปี	9	17.0
50,000-100,000 บาท/ปี	20	37.7
100,001-150,000 บาท/ปี	8	15.1
มากกว่า 150,000 บาท/ปี	16	30.2
ค่าต่ำสุด = 25,000 ค่าสูงสุด = 620,000 ค่าเฉลี่ย = 171,320.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 162,598.937		
3. รายจ่ายของครัวเรือน		
ต่ำกว่า 50,000 บาท/ปี	20	37.7
50,000-100,000 บาท/ปี	19	35.9
มากกว่า 100,000 บาท/ปี	14	26.4
ค่าต่ำสุด = 20,000 ค่าสูงสุด = 480,000 ค่าเฉลี่ย = 122,981.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 125,410.018		
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
น้อยกว่า 4 คน	12	22.7
4-6 คน	36	67.9
7 คนขึ้นไป	5	9.4
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 8 ค่าเฉลี่ย = 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.499		
5. แรงงานในครัวเรือน		
น้อยกว่า 3 คน	19	35.8
3-4 คน	31	58.5
5 คนขึ้นไป	3	5.7
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 5 ค่าเฉลี่ย = 2.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .980		

จากตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจ แสดงจำนวน/ร้อยละ การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และแรงงานในครัวเรือนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

1) การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 96.2 มีอาชีพเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 3.8 อาชีพรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ

2) รายได้ของครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 37.7 มีรายได้ 50,000-100,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 30.2 มีรายได้มากกว่า 150,000 บาท/ปี ร้อยละ 17.0 มีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาท/ปี และร้อยละ 15.1 มีรายได้ 100,000-150,000 บาท/ปี ตามลำดับ มีรายได้ต่ำสุด 25,000 บาท/ปี มีรายได้สูงสุด 620,000 บาท/ปี มีรายได้เฉลี่ย 171,320.75 บาท/ปี

3) รายจ่ายของครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 37.7 มีรายจ่ายต่ำกว่า 50,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 35.9 มีรายจ่าย 50,000-100,000 บาท/ปี ร้อยละ 26.4 มีรายจ่ายมากกว่า 100,000 บาท/ปี ตามลำดับ มีรายจ่ายต่ำสุด 20,000 บาท/ปี มีรายจ่ายสูงสุด 480,000 บาท/ปี มีรายจ่ายเฉลี่ย 12,2981.13 บาท/ปี

4) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 67.9 มีสมาชิก 4-6 คน รองลงมา ร้อยละ 22.7 มีสมาชิกน้อยกว่า 4 คน และร้อยละ 9.4 มีสมาชิก 7 คนขึ้นไป ตามลำดับ มีจำนวนสมาชิกต่ำสุด 1 คน มีสมาชิกสูงสุด 8 คน มีสมาชิกเฉลี่ย 4.58 คน

5) แรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 58.5 มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 3-4 คน รองลงมา คือ ร้อยละ 35.8 จำนวนน้อยกว่า 3 คน และร้อยละ 5.7 จำนวน 5 คนขึ้นไป มีแรงงานในครัวเรือนต่ำสุดจำนวน 1 คน แรงงานในครัวเรือนสูงสุด จำนวน 5 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.96 คน

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีจำนวน 10 ข้อ ผลการศึกษาปรากฏดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 0.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

N = 53

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	เฉลย	จำนวนคนที่ตอบถูกต้อง		
		จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. จำนวนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่จะจดทะเบียนได้ ต้องไม่น้อยกว่า 7 คน	ใช่	43	81.1	2
2. คณะบุคคลที่ขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนต้องเป็นนิติ บุคคล เท่านั้น (คำตอบที่ถูกต้อง : การยื่นจดทะเบียน วิสาหกิจชุมชนสามารถยื่นได้ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่ เป็นนิติบุคคลก็ได้)	ไม่ใช่	29	54.7	7
3. กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน คือกิจกรรมเกี่ยวกับการ ผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิด การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน	ใช่	51	77.4	4
4. การจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยวิสาหกิจชุมชนรวมกันเท่าไรก็ได้	ใช่	42	79.2	3
5. การดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอาจมี บุคคลภายนอก มาร่วมดำเนินการด้วยก็ได้	ใช่	43	81.1	2
6. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีสิทธิ์ ในการขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนา กิจการตาม พ.ร.บ. วิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548	ใช่	40	75.5	5

ตารางที่ 0.5 (ต่อ)

N = 53

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	เฉลย	จำนวนคนที่ตอบถูกต้อง		
		จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
7. วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบของชุมชน เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ โดยคณะบุคคล มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกัน ประกอบกิจการดังกล่าวเพื่อสร้างรายได้และเพื่อ การพึ่งพาตนเอง	ใช่	42	79.2	3
8. สถานที่ยื่นแบบขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนทำได้ ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบลเท่านั้น (คำตอบที่ถูกต้อง : สถานที่ยื่นแบบขอจด ทะเบียนวิสาหกิจชุมชนสามารถยื่นได้ที่สำนักงานเกษตร อำเภอทุกอำเภอ)	ไม่ใช่	23	43.4	8
9. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จด ทะเบียนแล้วต้องแจ้งความประสงค์ที่จะดำเนินการต่อ ภายใน 30 วันหลังสิ้นปีปฏิทิน	ใช่	37	69.8	6
10. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จด ทะเบียนแล้วไม่แจ้งความประสงค์ขอดำเนินการต่อ ภายใน 2 ปี ติดต่อกัน นายทะเบียนสามารถเพิกถอนได้	ใช่	45	84.9	1

จากตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่า เกษตรกรมีความรู้ โดยตอบ
ถูกร้อยละ 84.9 ประเด็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วไม่แจ้งความ
ประสงค์ขอดำเนินการต่อภายใน 2 ปี ติดต่อกัน นายทะเบียนสามารถเพิกถอนได้ รองลงมา ร้อยละ
81.1 มี 2 ประเด็น คือ จำนวนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่จะจดทะเบียนได้ต้องมีอย่างน้อยกว่า 7 คน
และการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอาจมีบุคคลภายนอก มาร่วมดำเนินการด้วยก็ได้ ร้อยละ
79.2 มี 2 ประเด็น คือ การจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วยวิสาหกิจชุมชน
รวมกันเท่าไรก็ได้ และวิสาหกิจชุมชน หมายถึง มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการ
ดังกล่าวเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเอง ร้อยละ 77.4 กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน คือ

กิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน ร้อยละ 75.5 วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชน มีสิทธิในการขอรับการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนากิจการตาม พ.ร.บ.วิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 ร้อยละ 69.8 วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วต้องแจ้งความประสงค์ที่จะดำเนินการต่อภายใน 30 วันหลังสิ้นปฏิทิน ร้อยละ 54.7 คณะบุคคลที่ขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น และร้อยละ 43.4 สถานที่ยื่นแบบขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนทำได้ที่ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเท่านั้น ตามลำดับ

2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ขั้นตอนกำหนดความต้องการ ขั้นตอนวางแผนการดำเนินงาน ขั้นตอนตัดสินใจ ขั้นตอนดำเนินกิจกรรม และขั้นตอนติดตามประเมินผล ผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ 4.5

ตารางที่ 0.6 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N = 53

การมีส่วนร่วมของสมาชิก วิสาหกิจชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	จำนวน (ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. ขั้นตอนกำหนดความต้องการ						3.70 (.887)	มาก	
1.1 การศึกษาค้นหา ปัญหาและสาเหตุของปัญหา ที่เกิดขึ้นในชุมชน	2 (3.8)	-	20 (37.7)	18 (34.0)	13 (24.5)	3.75 (.959)	มาก	1
1.2 การมีส่วนร่วม เป็นผู้ริเริ่มหรือผู้ก่อการ	2 (3.8)	1 (1.9)	20 (37.7)	19 (35.8)	11 (20.8)	3.68 (.956)	มาก	3
1.3 การมีส่วนร่วมเป็น ผู้ชักชวน	2 (3.8)	2 (3.8)	17 (32.1)	21 (39.6)	11 (20.8)	3.70 (.972)	มาก	2
1.4 การมีส่วนร่วมในการ จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	2 (3.8)	-	22 (41.5)	19 (35.8)	10 (18.9)	3.66 (.919)	มาก	4
2. ขั้นตอนวางแผนการ ดำเนินงาน						3.73 (.610)	มาก	
2.1 มีส่วนร่วมในการ ประชุมและแสดงความคิดเห็น	-	-	20 (37.7)	22 (41.5)	11 (20.8)	3.83 (.753)	มาก	1

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 53

การมีส่วนร่วมของ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม จำนวน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.2 มีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนปฏิบัติงาน	-	-	22 (41.5)	23 (43.4)	8 (15.1)	3.74 (.711)	มาก	2
2.3 มีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนถ่ายทอดความรู้	-	1 (1.9)	25 (47.2)	20 (37.7)	7 (13.2)	3.62 (.740)	มาก	3
3. ขั้นตอนตัดสินใจ						3.65 (.662)	มาก	
3.1 มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจใช้ทรัพยากรให้เป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม	-	3 (5.7)	19 (35.8)	20 (37.7)	11 (20.8)	3.74 (.858)	มาก	1
3.2 มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจลงทุนในกิจกรรม ของวิสาหกิจชุมชน	-	1 (1.9)	25 (47.2)	23 (43.4)	4 (7.5)	3.57 (.665)	มาก	2
4. ขั้นตอนดำเนินงาน						3.58 (.693)	มาก	
4.1 มีส่วนร่วมในการ กำหนดเป้าหมายและทิศ ทางการดำเนินงาน	-	2 (3.8)	20 (37.7)	24 (45.3)	7 (13.2)	3.68 (.754)	มาก	1
4.2 มีส่วนร่วมในการ บริหารงาน	2 (3.8)	1 (1.9)	17 (32.1)	26 (49.1)	7 (13.2)	3.66 (.876)	มาก	2
4.3 มีส่วนร่วมในการ ชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้เพื่อน บ้านทราบถึงวัตถุประสงค์ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	-	6 (11.3)	14 (26.4)	25 (47.2)	8 (15.1)	3.66 (.876)	มาก	2
4.4 มีส่วนร่วมในการ ระดมทุนและจัดสรร ผลประโยชน์	-	9 (17.0)	19 (35.8)	19 (35.8)	6 (11.3)	3.42 (.908)	มาก	4
4.5 มีส่วนร่วมในการ ถ่ายทอดความรู้	-	6 (11.3)	21 (39.6)	20 (37.7)	6 (11.9)	3.49 (.846)	มาก	3

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

N = 53

การมีส่วนร่วมของ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วม					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	จำนวน (ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
5. ขั้นติดตามประเมินผล						3.43 (.772)	มาก	
5.1 การติดตาม ประเมินผลกิจกรรมวิสาหกิจ ชุมชน	-	5	24	20	4	3.43 (.772)	มาก	1
		(9.4)	(45.3)	(37.7)	(7.5)			

จากตารางที่ 4.5 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลปรากฏ ดังนี้

1. ขั้นกำหนดความต้องการ พบว่า โดยรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.70, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .887) โดยมีส่วนร่วมแต่ละประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ การศึกษาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน (ค่าเฉลี่ย= 3.75, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .959) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (ค่าเฉลี่ย= 3.70, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .972) การมีส่วนร่วม เป็นผู้ริเริ่มหรือผู้ก่อการ (ค่าเฉลี่ย= 3.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .956) และการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย= 3.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .919) ตามลำดับ

2. ขั้นวางแผนการดำเนินงาน พบว่า โดยรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.73, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .610) โดยมีส่วนร่วมแต่ละประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ มีส่วนร่วมในการประชุมและแสดงความคิดเห็น (ค่าเฉลี่ย= 3.83, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .753) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย= 3.74, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .711) และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย= 3.62, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .740) ตามลำดับ

3. ขั้นตัดสินใจ พบว่า โดยรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.65, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .662) โดยมีส่วนร่วมแต่ละประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (ค่าเฉลี่ย= 3.74, ส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน = .858) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจลงทุนในกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย= 3.57, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .665) ตามลำดับ

4. **ขั้นดำเนินการกิจกรรม** พบว่า โดยรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.58, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .693) โดยมีส่วนร่วมแต่ละประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย= 3.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .754) รองลงมามี 2 ประเด็น คือ มีส่วนร่วมในการบริหารงานและมีส่วนร่วมในการชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านทราบถึงวัตถุประสงค์ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย= 3.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .876) มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย= 3.49, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .846) และมีส่วนร่วมในการระดมทุนและจัดสรรผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย= 3.42, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .908) ตามลำดับ

5. **ขั้นติดตามประเมินผล** พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลกิจการวิสาหกิจชุมชน โดยการติดตามประเมินผลกิจการวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.43, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .772)

ตารางที่ 0.7 สรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

N = 53

การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน		อันดับ
		เบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	
1. ขั้นกำหนดความต้องการ	3.70	.887	มาก	2
2. ขั้นวางแผนการดำเนินงาน	3.73	.610	มาก	1
3. ขั้นตัดสินใจ	3.65	.662	มาก	3
4. ขั้นดำเนินการกิจกรรม	3.58	.693	มาก	4
5. ขั้นติดตามประเมินผล	3.43	.772	มาก	5
รวมเฉลี่ย	3.62	.542	มาก	

จากตารางที่ 4.6 สรุปภาพรวมการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 3.62, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .542) โดยมีส่วนร่วมแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยจาก ค่ามากไปน้อย ดังนี้ ขั้นวางแผนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย= 3.73, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .610) รองลงมา คือ ขั้นกำหนดความต้องการ (ค่าเฉลี่ย= 3.70, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=

.887) ชั้นตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย = 3.65, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .662) ชั้นดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.58, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .693) และชั้นติดตามประเมินผล (ค่าเฉลี่ย = 3.43, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .772) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ ประกอบด้วย ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ผลการศึกษาปรากฏดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 0.8 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินผล การบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

N = 53

การประเมินผลการ บริหารวิสาหกิจชุมชน ตามแนวคิดการบริหาร เชิงดุลยภาพ	ระดับความคิดเห็น				ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ผล	อันดับ	
	จำนวน (ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก ที่สุด				
1. ด้านการเงิน					3.68 (1.243)	มาก		
1.1 มีกิจกรรมการเพิ่ม รายได้ผลผลิต	-	6 (11.3)	24 (45.3)	18 (34.0)	5 (9.4)	3.42 (.819)	มาก	3
1.2 มีกิจกรรมการลด ต้นทุนการผลิต	-	6 (11.3)	17 (32.1)	25 (47.2)	5 (9.4)	3.55 (.822)	มาก	2
1.3 มีการเข้าถึงแหล่ง เงินทุนเพื่อใช้การผลิต	5 (9.4)	8 (15.1)	12 (22.6)	22 (41.5)	6 (11.3)	3.30 (1.153)	ปาน	4
1.4 มีการบริหารจัดการ ทุนหมุนเวียนอย่างเพียงพอ ในการประกอบกิจการ	1 (1.9)	-	17 (32.1)	31 (58.5)	4 (7.5)	3.70 (.696)	มาก	1

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N = 53

การประเมินผลการบริหาร วิสาหกิจชุมชนตามแนวคิด การบริหารเชิงดุลยภาพ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	จำนวน (ร้อยละ)							
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2. ด้านลูกค้า						3.73	มาก	
						(.676)		
2.1 มีจำนวนลูกค้า เพิ่มขึ้น	-	5 (9.4)	22 (41.5)	18 (34.0)	8 (15.1)	3.55 (.867)	มาก	4
2.2 มีส่วนแบ่งการตลาด เพิ่มขึ้น	-	4 (7.5)	18 (34.0)	24 (45.3)	7 (13.2)	3.64 (.811)	มาก	3
2.3 มีการรักษารฐาน ลูกค้าเก่าไว้	3 (5.7)	5 (9.4)	13 (24.5)	17 (32.1)	15 (28.3)	3.68 (1.156)	มาก	2
2.4 ให้ความสำคัญกับ ลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน	-	1 (1.9)	10 (18.9)	27 (50.9)	15 (28.3)	4.06 (.745)	มาก	1
3. ด้านกระบวนการภายใน						3.82	มาก	
						(.631)		
3.1 มีการวางแผน แรงงานให้สอดคล้องกับการ ผลิต	-	3 (5.7)	13 (24.5)	25 (47.2)	12 (22.6)	3.87 (.833)	มาก	2
3.2 มีการวางแผน เงินทุนให้สอดคล้องกับ การผลิต	-	3 (5.7)	9 (17.0)	32 (60.4)	9 (17.0)	3.89 (.751)	มาก	1
3.3 มีการวางแผน การจัดการปัจจัยการผลิต อย่างเป็นระบบ	1 (1.9)	2 (3.8)	12 (22.6)	30 (56.6)	8 (15.1)	3.79 (.817)	มาก	3
3.4 มีการวางแผน การจัดการกระบวนการ ผลิต อย่างเป็นระบบ	-	-	10 (18.9)	34 (64.2)	9 (17.0)	3.98 (.604)	มาก	1
3.5 มีการจัดหาแหล่ง ตลาดขายผลผลิตเพื่อให้ สอดคล้องกับปริมาณผลผลิต	-	5 (9.4)	13 (24.5)	19 (35.8)	16 (30.2)	3.87 (.962)	มาก	2

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N = 53

การประเมินผลการบริหาร วิสาหกิจชุมชนตามแนวคิด การบริหารเชิงดุลยภาพ	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
3.6 มีการตั้งราคาขาย ผลผลิตอย่างเหมาะสม มี เหตุผล	-	1 (1.9)	16 (30.2)	29 (54.7)	7 (13.2)	3.79 (.689)	มาก	3
3.7 มีการวางแผนการ ขนส่ง การกระจายสินค้า	-	3 (5.7)	13 (24.5)	25 (47.2)	12 (22.6)	3.87 (.833)	มาก	2
3.8 มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต	1 (1.9)	9 (17.0)	15 (28.3)	19 (35.8)	9 (17.0)	3.49 (1.031)	มาก	4
3.5 มีการจัดหาแหล่งตลาด ขายผลผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับ ปริมาณผลผลิต	-	5 (9.4)	13 (24.5)	19 (35.8)	16 (30.2)	3.87 (.962)	มาก	2
4. ด้านการเรียนรู้และ การพัฒนา						3.39 (.599)	ปาน กลาง	
4.1 มีแผนการทำงานและการ จัดกิจกรรมในการอบรมให้กับ สมาชิกอย่างต่อเนื่อง	1 (1.9)	2 (3.8)	25 (47.2)	17 (32.1)	8 (15.1)	3.55 (.867)	มาก	1
4.2 มีการกำหนดให้ สมาชิกพัฒนาทักษะ เพื่อเพิ่ม สมรรถนะการทำงาน	-	2 (3.8)	33 (62.3)	14 (26.4)	4 (7.5)	3.38 (.686)	ปาน กลาง	2
4.3 มีการส่งเสริมให้มี ระบบการสอนงานภายใน องค์กร	-	2 (3.8)	32 (60.4)	16 (30.2)	3 (5.7)	3.38 (.657)	ปาน กลาง	2
4.4 มีการศึกษาดูงานนอก สถานที่	-	9 (17.0)	24 (45.3)	17 (32.1)	3 (5.7)	3.26 (.812)	ปาน กลาง	3

จากตารางที่ 4.7 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ ผลปรากฏ ดังนี้

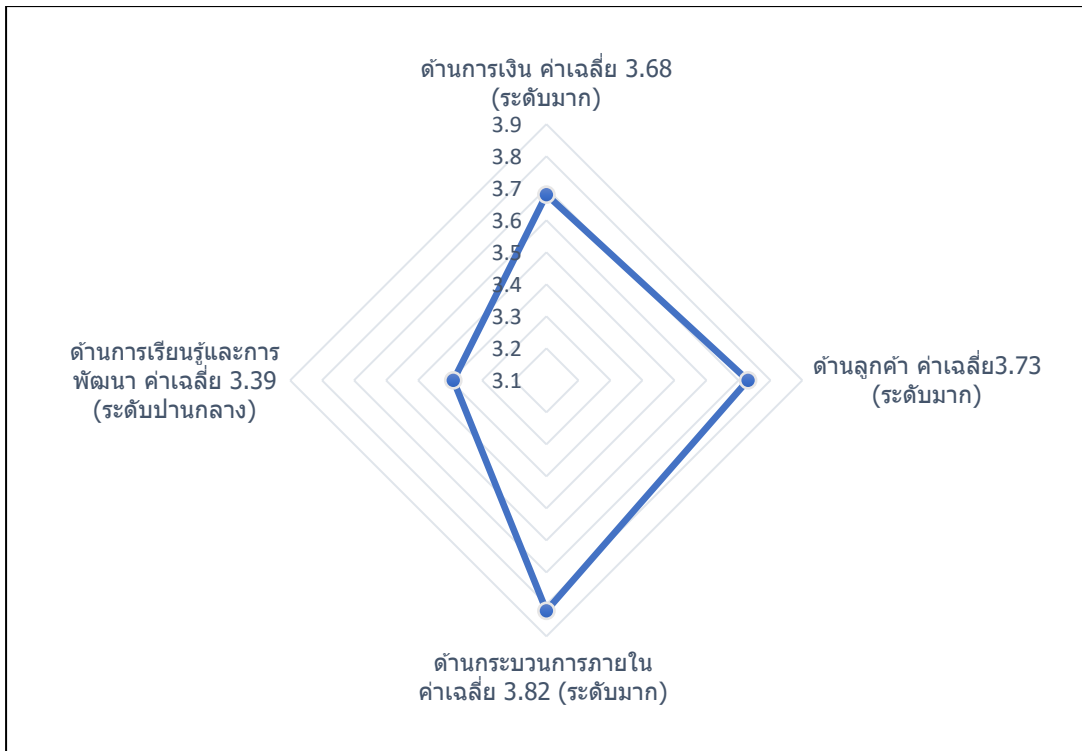
1. ด้านการเงิน พบว่า ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย =
3.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.243) เมื่อพิจารณาทีละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น

และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ มีการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนอย่างเพียงพอในการประกอบกิจการ (ค่าเฉลี่ย = 3.70, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .696) รองลงมา คือ มีกิจกรรมการลดต้นทุนการผลิต (ค่าเฉลี่ย = 3.55, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .822) มีกิจกรรมการเพิ่มรายได้ผลผลิต (ค่าเฉลี่ย = 3.42, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .819) และมีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการผลิต (ค่าเฉลี่ย = 3.30, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.153) ตามลำดับ

2. ด้านลูกค้า พบว่า ผลประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.73, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .676) เมื่อพิจารณาทีละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ ให้ความสำคัญกับลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน (ค่าเฉลี่ย = 4.06, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .745) รองลงมา คือ มีการรักษามาตรฐานลูกค้าเอาไว้ (ค่าเฉลี่ย = 3.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.156) มีส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.64, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .811) และมีจำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.55, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .867) ตามลำดับ

3. ด้านกระบวนการภายใน พบว่า ผลประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.82, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .631) เมื่อพิจารณาทีละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ มีการวางแผนการจัดการกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย = 3.98, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .604) รองลงมา คือ มีการวางแผนเงินทุนให้สอดคล้องกับการผลิต (ค่าเฉลี่ย = 3.89, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .751) มีการวางแผนแรงงานให้สอดคล้องกับการผลิต และมีการวางแผนการขนส่งกระจายสินค้า (ค่าเฉลี่ย = 3.87, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .833) มีการจัดหาแหล่งตลาดขายผลผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณผลผลิต (ค่าเฉลี่ย = 3.87, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .962) มีการวางแผนการจัดหาปัจจัยการผลิตอย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย = 3.79, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .817) มีการตั้งราคาขายผลผลิตอย่างเหมาะสม มีเหตุผล (ค่าเฉลี่ย = 3.79, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .689) และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์การแปรรูปผลผลิต (ค่าเฉลี่ย = 3.49, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.031) ตามลำดับ

4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา พบว่า ผลประเมินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.39, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .599) เมื่อพิจารณาทีละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ มีแผนการทำงานและการจัดกิจกรรมในการอบรมให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 3.55, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .867) รองลงมา คือ มีการกำหนดให้สมาชิกพัฒนาทักษะ เพื่อเพิ่มสมรรถนะการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .686) มีการส่งเสริมให้มีระบบการสอนงานภายในองค์กร (ค่าเฉลี่ย = 3.38, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .657) และมีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย = 3.26, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .812) ตามลำดับ

ภาพที่ 0.1 สรุปภาพรวมการประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

จากภาพที่ 4.1 สรุปภาพรวมการประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .601) โดยมีการประเมินผลแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ ด้านกระบวนการภายใน (ค่าเฉลี่ย = 3.82, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .631) รองลงมา คือ ด้านลูกค้า (ค่าเฉลี่ย = 3.73, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .676) ด้านการเงิน (ค่าเฉลี่ย = 3.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.243) และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย = 3.39, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .599) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผัก คำพ้อง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพ้อง ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจในหลักการทำงานของกลุ่ม ลักษณะของผู้นำกลุ่ม การบริหารงานกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน ผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ 4.9

ตารางที่ 0.9 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

N = 53

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ วิสาหกิจชุมชนปลูกผัก คำพอง	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. ความรู้ความเข้าใจใน หลักการดำเนินงานของ กลุ่ม						3.42 (.489)	มาก	
1.1 สมาชิกมีความรู้และ เข้าใจในวัตถุประสงค์การ ดำเนินงานของกลุ่ม	-	3 (5.7)	32 (60.4)	16 (30.2)	2 (3.8)	3.32 (.644)	ปาน กลาง	3
1.2 สมาชิกรับทราบ ข้อมูลการดำเนินงานของ กลุ่มอย่างต่อเนื่องและเป็น ปัจจุบัน	-	-	31 (58.5)	21 (39.6)	1 (1.9)	3.43 (.537)	มาก	2
1.3 การมีส่วนร่วมใน การแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ของกลุ่ม	-	1 (1.9)	27 (50.9)	23 (43.4)	2 (3.8)	3.49 (.608)	มาก	1
2. ลักษณะของผู้นำกลุ่ม						3.71 (.530)	มาก	
2.1 ผู้นำกลุ่มเป็นมี ความรู้ความสามารถ	-	2 (3.8)	17 (32.1)	30 (56.6)	4 (7.5)	3.68 (.673)	มาก	3
2.2 ผู้นำที่สามารถ ปกป้องผลประโยชน์ของ สมาชิกได้	-	2 (3.8)	15 (28.3)	34 (64.2)	2 (3.8)	3.68 (.613)	มาก	3
2.3 ผู้นำเป็นที่ยอมรับ ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เสมอ	-	2 (3.8)	9 (17.0)	38 (71.7)	4 (7.5)	3.83 (.612)	มาก	1
2.4 ผู้นำมีความตั้งใจ และรับผิดชอบในการทำงาน	-	2 (3.8)	15 (28.3)	31 (58.5)	5 (9.4)	3.74 (.684)	มาก	2

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 53

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ วิสาหกิจชุมชนปลูกผัก คำพอง	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.5 ผู้นำมีความเสียสละ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมได้	1 (1.9)	3 (5.7)	16 (30.2)	27 (50.9)	6 (11.3)	3.64 (.834)	มาก	4
3. การบริหารงานกลุ่ม						3.74 (.574)	มาก	
3.1 การแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงาน ของกลุ่มมีความเหมาะสม	-	-	24 (45.3)	18 (34.0)	11 (20.8)	3.75 (.782)	มาก	4
3.2 กลุ่มมีแผนงาน/ กิจกรรมที่ดำเนินการอย่าง ชัดเจน	-	1 (1.9)	12 (22.6)	31 (58.5)	9 (17.0)	3.91 (.687)	มาก	1
3.3 กลุ่มสามารถผลิต และจำหน่ายสินค้าได้อย่าง ต่อเนื่อง	-	2 (3.8)	13 (24.5)	30 (56.6)	8 (15.1)	3.83 (.727)	มาก	3
3.4 การจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่ายของกลุ่มเป็น ปัจจุบันโปร่งใส ตรวจสอบได้	2 (3.8)	5 (9.4)	8 (15.1)	22 (41.5)	16 (30.2)	3.85 (1.081)	มาก	2
3.5 กลุ่มมีการระดมทุน หาแหล่งทุนจากองค์กรหรือ หน่วยงานภายนอกเพื่อ สะสมเข้ากองทุน	5 (9.4)	5 (9.4)	15 (28.3)	20 (37.7)	8 (15.1)	3.40 (1.149)	ปาน กลาง	6
3.6 กลุ่มมีการสร้าง เครือข่ายกับกลุ่มผู้ผลิตอื่น ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อ ขยายการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่อง	-	1 (1.9)	27 (50.9)	13 (24.5)	12 (22.6)	3.68 (.850)	มาก	5

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 53

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ วิสาหกิจชุมชนปลูกผัก คำพอง	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
3.4 การจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่ายของกลุ่มเป็น ปัจจุบันโปร่งใส ตรวจสอบได้	2 (3.8)	5 (9.4)	8 (15.1)	22 (41.5)	16 (30.2)	3.85 (1.081)	มาก	2
3.5 กลุ่มมีการระดมทุน หาแหล่งทุนจากองค์กรหรือ หน่วยงานภายนอกเพื่อ สะสมเข้ากองทุน	5 (9.4)	5 (9.4)	15 (28.3)	20 (37.7)	8 (15.1)	3.40 (1.149)	ปาน กลาง	6
3.6 กลุ่มมีการสร้าง เครือข่ายกับกลุ่มผู้ผลิตอื่น ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อ ขยายการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่อง	-	1 (1.9)	27 (50.9)	13 (24.5)	12 (22.6)	3.68 (.850)	มาก	5
4. การมีส่วนร่วมของ สมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม						3.62 (.488)	มาก	
4.1 การมีส่วนร่วมใน การแสดงความคิดเห็นต่อ การดำเนินงานในขั้นตอน กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม	1 (1.9)	1 (1.9)	25 (47.2)	17 (32.1)	9 (17.0)	3.60 (.862)	มาก	3
4.2 การมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ ในการประชุม หรือวางแผนการทำงานของ กลุ่ม	-	-	26 (49.1)	21 (39.6)	6 (11.3)	3.62 (.686)	มาก	2
4.3 การมีส่วนร่วมใน การดำเนินการของกลุ่ม เช่น การผลิตจำหน่าย และจัดหา ตลาด เป็นต้น	-	3 (5.7)	25 (47.2)	19 (35.8)	6 (11.3)	3.53 (.775)	มาก	4

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 53

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ วิสาหกิจชุมชนปลูกผัก คำพอง	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
4.4 การมีส่วนร่วมใน การรับผลประโยชน์ของกลุ่ม เช่น การรับเงินปันผล และ นำผลผลิตไปบริโภค	-	1 (1.9)	24 (45.3)	19 (35.8)	9 (17.0)	3.68 (.779)	มาก	1
4.6 การมีส่วนร่วมใน การตรวจสอบการดำเนินงาน ของกลุ่ม	-	1 (1.9)	21 (39.6)	25 (47.2)	6 (11.3)	3.68 (.701)	มาก	1
5. การได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานภาครัฐ						3.76 (.537)	มาก	
5.1 การมีเจ้าหน้าที่ ภาครัฐเข้ามาเยี่ยมเยียน ให้ คำแนะนำ ปรึกษาในการ ทำงานของกลุ่ม	-	2 (3.8)	16 (30.2)	20 (37.7)	15 (28.3)	3.91 (.861)	มาก	2
5.2 การมีเจ้าหน้าที่ ภาครัฐเข้ามาให้ความรู้และ ทักษะในการดำเนินงานของ กลุ่มความรู้กับบุคลากร	-	3 (5.7)	14 (26.4)	27 (50.9)	9 (17.0)	3.79 (.793)	มาก	3
5.3 การมีเจ้าหน้าที่ ภาครัฐช่วยประสานงานใน จัดสรรงบประมาณโครงการ ต่าง ๆ ให้แก่กลุ่ม การจัดหา ตลาดเพื่อรองรับสินค้า	2 (3.8)	3 (5.7)	15 (28.3)	24 (45.3)	9 (17.0)	3.66 (.960)	มาก	5
5.4 การมีหน่วยงาน ภาครัฐสนับสนุนแหล่ง เงินทุนให้แก่กลุ่ม	3 (5.7)	5 (9.4)	18 (34.0)	18 (34.0)	9 (17.0)	3.47 (1.067)	มาก	6
5.5 การมีหน่วยงาน ภาครัฐสนับสนุนวัสดุ/ อุปกรณ์ จุดสาธิตการเรียนรู้ การผลิต ให้แก่กลุ่ม	-	6 (11.3)	8 (15.1)	20 (37.7)	19 (35.8)	3.98 (.990)	มาก	1

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 53

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ วิสาหกิจชุมชนปลูกผัก คำพอง	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
5.6 การมีหน่วยงาน ภาครัฐเข้ามาติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน ของกลุ่มสม่ำเสมอ	-	9 (17.0)	10 (18.9)	18 (34.0)	16 (30.2)	3.77 (1.068)	มาก	4
6. การได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานภาคเอกชน						2.99 (.614)	ปาน กลาง	
6.1 การมีเจ้าหน้าที่ ภาคเอกชนเข้ามาเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำปรึกษาในการ ทำงานของกลุ่ม	-	4 (7.5)	33 (62.3)	10 (18.9)	6 (11.3)	3.34 (.783)	ปาน กลาง	1
6.2 การมีเจ้าหน้าที่ ภาคเอกชนเข้ามาให้ความรู้ และทักษะในการดำเนินงาน ของกลุ่ม	1 (1.9)	12 (22.6)	27 (50.9)	9 (17.0)	4 (7.5)	3.06 (.886)	ปาน กลาง	2
6.3 การมีเจ้าหน้าที่ ภาคเอกชนช่วยประสานงาน ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ รวมถึงจัดหาตลาดเพื่อ รองรับสินค้าให้แก่กลุ่ม	3 (5.7)	13 (24.5)	26 (49.1)	8 (15.1)	3 (5.7)	2.91 (.925)	ปาน กลาง	4
6.4 การมีหน่วยงาน ภาคเอกชนสนับสนุนเงินทุน หรือหาแหล่งทุนให้แก่กลุ่ม	5 (9.4)	12 (22.6)	26 (49.1)	8 (15.1)	2 (3.8)	2.81 (.942)	ปาน กลาง	6
6.5 การมีหน่วยงาน ภาคเอกชนสนับสนุนวัสดุ/ อุปกรณ์ จุดสาธิตการเรียนรู้ การผลิตให้แก่กลุ่ม	1 (1.9)	18 (34.0)	24 (45.3)	6 (11.3)	4 (7.5)	2.89 (.913)	ปาน กลาง	5

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 53

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ วิสาหกิจชุมชนปลูกผัก คำพอง	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
6.6 การมีเจ้าหน้าที่ ภาคเอกชนเข้ามาติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน ของกลุ่มสม่ำเสมอ	-	16 (30.2)	25 (47.2)	11 (20.8)	1 (1.9)	2.94 (.770)	ปาน กลาง	3
7. การได้รับการสนับสนุน จากผู้นำชุมชน						3.12 (.518)	ปาน กลาง	
7.1 การมีผู้นำชุมชนเข้า มาเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำ ปรึกษาในการทำงานของ กลุ่ม	-	11 (20.8)	27 (50.9)	13 (24.5)	2 (3.8)	3.11 (.776)	ปาน กลาง	4
7.2 การมีผู้นำชุมชนเข้า มาให้ความรู้และทักษะใน การดำเนินงานของกลุ่ม	1 (1.9)	16 (30.2)	22 (41.5)	11 (20.8)	3 (5.7)	2.98 (.909)	ปาน กลาง	5
7.3 การมีผู้นำชุมชนช่วย ประสานงานในการสนับสนุน โครงการต่าง ๆ จัดหาตลาด เพื่อรองรับสินค้า	3 (5.7)	9 (17.0)	31 (58.5)	9 (17.0)	1 (1.9)	2.92 (.805)	ปาน กลาง	6
7.4 การมีผู้นำชุมชน สนับสนุนเงินทุนหรือหา แหล่งทุน ให้แก่กลุ่ม	3 (5.7)	8 (15.1)	24 (45.3)	15 (28.3)	3 (5.7)	3.13 (.941)	ปาน กลาง	3
7.5 การมีผู้นำชุมชน สนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์ จุด สาธิตการเรียนรู้ให้แก่กลุ่ม	-	6 (11.3)	30 (56.6)	15 (28.3)	2 (3.8)	3.25 (.705)	ปาน กลาง	2
7.6 การมีผู้นำชุมชนเข้า มาติดตามตรวจสอบการ ดำเนินงานของกลุ่ม สม่ำเสมอ	-	7 (13.2)	25 (47.2)	19 (35.8)	2 (3.8)	3.30 (.749)	ปาน กลาง	1

จากตารางที่ 4.9 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ผลปรากฏ ดังนี้

1) ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.42, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .489) เมื่อพิจารณาทีละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.49, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .608) รองลงมา คือ สมาชิกรับทราบข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย = 3.43, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .537) และสมาชิกมีความรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์การดำเนินงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.32, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .644) ตามลำดับ

2) ลักษณะของผู้นำกลุ่ม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.71, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .530) เมื่อพิจารณาทีละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ ผู้นำเป็นที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.83, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .612) รองลงมา คือ ผู้นำมีความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.74, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .684) ผู้นำกลุ่มเป็นมีความรู้ความสามารถ (ค่าเฉลี่ย = 3.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .673) ผู้นำที่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกได้ (ค่าเฉลี่ย = 3.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .613) และผู้นำมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมได้ (ค่าเฉลี่ย = 3.64, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .834) ตามลำดับ

3) การบริหารงานกลุ่ม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.74, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .574) เมื่อพิจารณาทีละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ กลุ่มมีแผนงาน/กิจกรรมที่ดำเนินการอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 3.91, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .687) รองลงมา คือ การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มเป็นปัจจุบันโปร่งใส ตรวจสอบได้ (ค่าเฉลี่ย = 3.85, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.081) กลุ่มสามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 3.83, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .727) การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 3.75, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .782) กลุ่มมีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มผู้ผลิตอื่น ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขยายการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 3.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .850) และกลุ่มมีการระดมทุนหาแหล่งทุนจากองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อสะสมเข้ากองทุน (ค่าเฉลี่ย = 3.40, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.149) ตามลำดับ

4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.62, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .488) เมื่อพิจารณาทีละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมากทุก

ประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของกลุ่ม เช่น การรับเงินปันผล และนำผลผลิตไปบริโภค (ค่าเฉลี่ย = 3.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .779) และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.68, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .701) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการประชุมหรือวางแผนการทำงานของ กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.62, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .686) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานในขั้นตอนกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .862) และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการของกลุ่ม เช่น การผลิตจำหน่าย และจัดหาตลาด เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 3.53, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .775) ตามลำดับ

5) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.76, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .537) เมื่อพิจารณาทีละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ การมีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์ จุดสาธิตการเรียนรู้การผลิต ให้แก่กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.98, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .990) รองลงมา คือ การมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำ ปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.91, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .861) การมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาให้ความรู้และทักษะในการดำเนินงานของกลุ่มความรู้กับบุคลากร (ค่าเฉลี่ย = 3.79, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .793) การมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.77, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.068) การมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐช่วยประสานงานในจัดสรรงบประมาณโครงการต่าง ๆ ให้แก่กลุ่ม การจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า (ค่าเฉลี่ย = 3.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .960) และการมีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้แก่กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.47, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.067) ตามลำดับ

6) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.99, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .614) เมื่อพิจารณาทีละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.34, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .783) รองลงมา คือ การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาให้ความรู้และทักษะในการดำเนินงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.06, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .886) การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 2.94, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .770) การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนช่วยประสานงานในการจัดทำโครงการต่าง ๆ รวมถึงจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้าให้แก่กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 2.91, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .925) การมีหน่วยงานภาคเอกชนสนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์ จุดสาธิตการเรียนรู้การผลิต ให้แก่กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 2.89, ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน= .913) และการมีหน่วยงานภาคเอกชนสนับสนุนเงินทุน หรือหาแหล่งทุนให้แก่กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย= 2.81, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .942) ตามลำดับ

7) การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย= 3.12, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .518) เมื่อพิจารณาทีละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ การมีผู้นำชุมชนเข้ามาติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย= 3.30, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .749) รองลงมา คือ การมีผู้นำชุมชนสนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์ จุดสัทธิการเรียนรู้ให้แก่กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย= 3.25, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .705) การมีผู้นำชุมชนสนับสนุนเงินทุนหรือหาแหล่งทุนให้แก่กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย= 3.13, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .941) การมีผู้นำชุมชนเข้ามาเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย= 3.11, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .776) การมีผู้นำชุมชนเข้ามาให้ความรู้และทักษะในการดำเนินงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย= 2.98, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .909) และการมีผู้นำชุมชนช่วยประสานงานในการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ จัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า (ค่าเฉลี่ย= 2.92, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .805) ตามลำดับ

ตารางที่ 0.10 สรุปภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

N = 53

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง	ส่วน			อันดับ
	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	
1. ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม	3.42	.489	มาก	5
2. ลักษณะของผู้นำกลุ่ม	3.71	.530	มาก	3
3. การบริหารงานกลุ่ม	3.74	.574	มาก	2
4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม	3.62	.488	มาก	4
5. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	3.76	.537	มาก	1
6. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน	2.99	.614	ปานกลาง	7
7. การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน	3.12	.518	ปานกลาง	6
รวมเฉลี่ย	3.48	.368	มาก	

จากตารางที่ 4.10 สรุปภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.48, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .368) โดยมีความคิดเห็นแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย = 3.76, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .537) รองลงมา คือ การบริหารงานกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.74, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .574) ลักษณะของผู้นำกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.71, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .530) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.62, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .488) ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.42, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .489) การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.12, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .518) และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน (ค่าเฉลี่ย = 2.99, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .614) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

คำพอง

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ ผลการศึกษาปรากฏดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 0.11 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

N = 53

ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง	ระดับปัญหา จำนวน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. ด้านการมีส่วนร่วมของ กรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน						2.23 (.529)	น้อย	
1.1 กำหนดความต้องการ	10 (18.9)	23 (43.4)	16 (30.2)	4 (7.5)	-	2.26 (.858)	น้อย	3
1.2 วางแผนการดำเนินงาน	4 (7.5)	32 (60.4)	11 (20.8)	4 (7.5)	2 (3.8)	2.40 (.884)	น้อย	2
1.3 ด้านการตัดสินใจ	5 (9.4)	24 (45.3)	18 (34.0)	5 (9.4)	1 (1.9)	2.49 (.869)	น้อย	1
1.4 ด้านการดำเนินกิจกรรม	11 (20.8)	30 (56.6)	11 (20.8)	1 (1.9)	-	2.04 (.706)	น้อย	4
1.5 ด้านการประเมินผล	13 (24.5)	30 (56.6)	10 (18.9)	-	-	1.94 (.663)	น้อย	5
2. ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงคุณภาพ						1.96 (.670)	น้อย	
2.1 การบริหารเรื่องการเงิน	14 (26.4)	27 (50.9)	12 (22.6)	-	-	1.96 (.706)	น้อย	2
2.2 ด้านลูกค้า	19 (35.8)	24 (45.3)	10 (18.9)	-	-	1.83 (.727)	น้อย	3
2.3 กระบวนการภายใน	19 (35.8)	12 (22.6)	21 (39.6)	1 (1.9)	-	2.08 (.917)	น้อย	1
2.4 ด้านการพัฒนา	18 (34.0)	22 (41.5)	10 (18.9)	3 (5.7)	-	1.96 (.876)	น้อย	2

จากตารางที่ 4.11 แสดงค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ผลปรากฏ ดังนี้

1) **ด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** พบว่า โดยรวมมี ปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย= 2.23, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .529) เมื่อพิจารณาทีละประเด็น ปัญหาพบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ ด้านการ ตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย= 2.49, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .869) รองลงมา คือ วางแผนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย= 2.40, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .884) กำหนดความต้องการ (ค่าเฉลี่ย= 2.36, ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน= .858) ด้านการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย= 2.04, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .706) และด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย= 1.94, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .663) ตามลำดับ

2) **ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ** พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย= 1.96, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .670) เมื่อพิจารณาทีละ ประเด็นปัญหาพบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกประเด็น โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ กระบวนการภายใน (ค่าเฉลี่ย= 2.08, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .917) รองลงมา คือ การบริหารเรื่อง การเงิน (ค่าเฉลี่ย= 1.96, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .706) ด้านการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย= 1.96, ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน= .876) และด้านลูกค้า (ค่าเฉลี่ย= 1.83, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .727) ตามลำดับ

ตารางที่ 0.12 สรุปภาพรวมปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

N = 53

ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของ วิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	2.23	.529	น้อย	1
2. ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตาม แนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ	1.96	.670	น้อย	2
รวมเฉลี่ย	2.09	.511	น้อย	

จากตารางที่ 4.12 สรุปภาพรวมปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูก ผักคำพอง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 2.09, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .511) โดยมีความคิดเห็นแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย= 2.23, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .529) รองลงมา คือ ด้านการบริหาร วิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ (ค่าเฉลี่ย= 1.96, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= .670) ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

5.2.1 วิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพองควรขยายสมาชิกกลุ่ม เครือข่าย เพื่อเพิ่มยอดการผลิตผักให้เพิ่มมากขึ้น

5.2.2 ควรสร้างแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง เนื่องจากในปัจจุบันสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

5.2.3 ด้านการตลาดมีคู่แข่งทางการตลาดมากขึ้น ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพโดดเด่น ดึงดูดน่าสนใจของลูกค้า เพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ได้

5.2.4 ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นยอดขายให้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะทางออนไลน์ เพื่อให้ออกสู่ตลาดที่กว้างมากขึ้น

5.2.5 บุคลากรภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ยังขาดความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง เช่น การจัดการระบบน้ำ เนื่องจากพื้นที่ตำบลคำพองเป็นดินทรายการกักเก็บน้ำอาจจะไม่เพียงพอต่อการใช้ในฤดูแล้ง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรให้คำแนะนำหรืออบรมความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมแก่วิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง เพื่อการพัฒนาการผลิตอย่างต่อเนื่อง

5.2.6 ภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพองให้ประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของภาครัฐ ดังนั้นควรกำหนดและนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกผักให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณ รวมทั้งการส่งเสริมทางการตลาดให้แก่เกษตรกรในวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

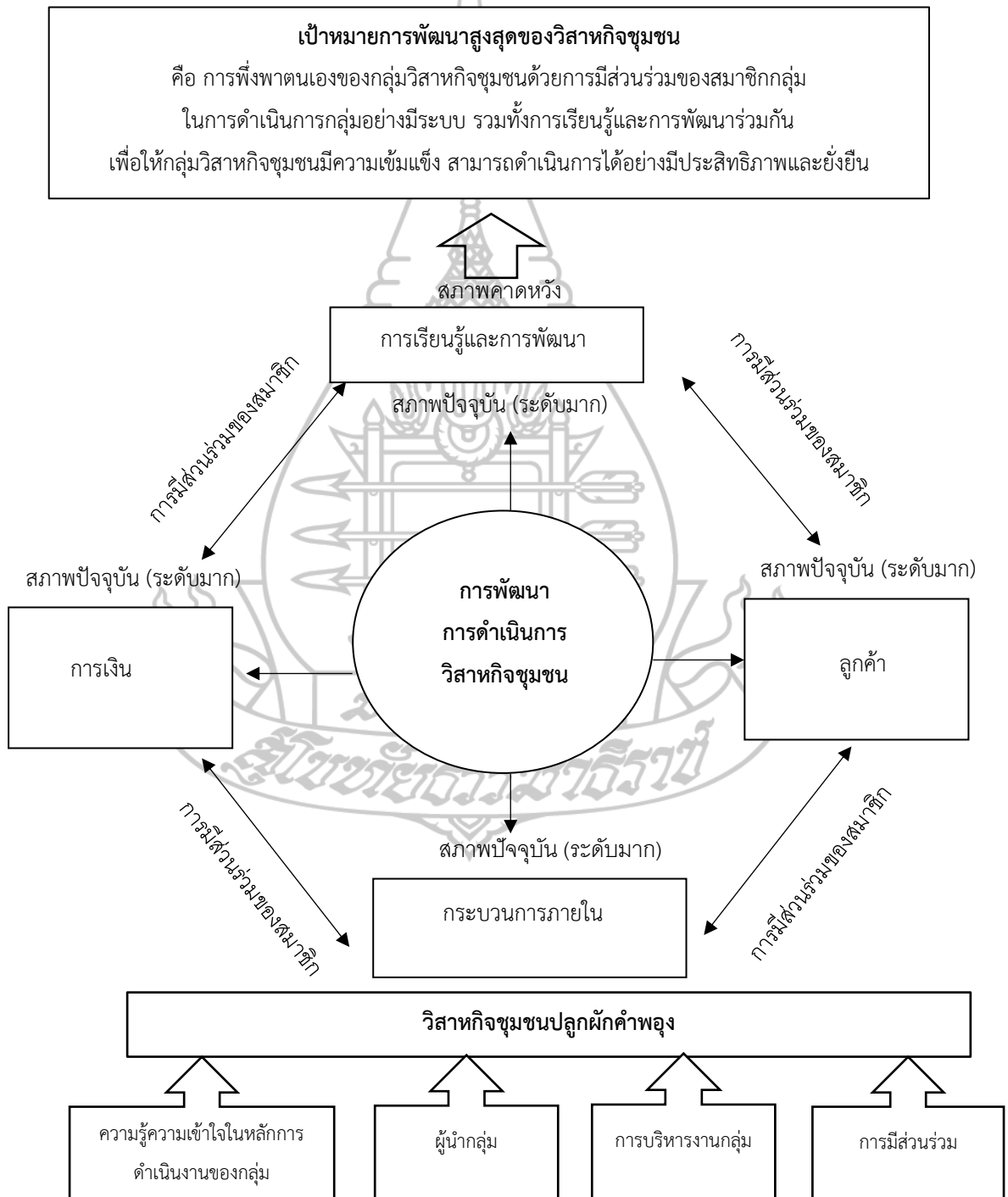
5.2.7 ควรมีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการให้ความช่วยเหลือตามระดับศักยภาพของกลุ่ม อย่างเหมาะสม และควรเน้นการช่วยเหลือทางเทคนิค ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ในการดำเนินการของกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้อย่างยั่งยืน

5.2.8 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ควรนำไป พัฒนาส่งเสริม และสนับสนุน วิสาหกิจชุมชนอื่น เพื่อส่งเสริมให้เศรษฐกิจฐานรากมีความมั่นคงเข้มแข็งและชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และวิกฤติ ทางด้านการเมืองสังคม และเศรษฐกิจ ของประเทศไทยในปัจจุบัน

ตอนที่ 6 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัด

ร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

ผลจากการศึกษา การสำรวจ (Survey Research) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ดังภาพ 4.1 ผู้วิจัยจึงนำผลการศึกษานี้มาจัด Focus Group

ภาพที่ 0.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน รวมจำนวนทั้งหมด 7 ราย มีประเด็นข้อคำถามด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ ผู้วิจัยขอสรุปแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1.1 กำหนดความต้องการ

กรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แบ่งบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ และมติของสมาชิกในกลุ่ม และตอบสนองความต้องการของสมาชิกและบรรลุเป้าหมายของกลุ่มได้

1.2 วางแผนการดำเนินงาน

กรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร่วมประชุมกลุ่มแบ่งสายงานรับผิดชอบเพื่อการดูแลและกำหนดวางแผนการผลิตให้ตรงตามความต้องการของตลาด โดยหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน ผู้นำท้องที่ท้องถิ่น และผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง เป็นผู้ให้ข้อมูลความรู้ในการศึกษาตลาดแหล่งตลาด และสมาชิกต้องทำความเข้าใจกับตลาดที่รับซื้อผัก ซึ่งแต่ละแห่งจะมีสเปคที่ไม่เหมือนกัน ราคาที่ไม่เท่ากัน ซึ่งสมาชิกต้องยอมรับและเข้าใจ การวางแผนการผลิตให้กับสมาชิก ขยายพื้นที่การปลูกผักให้กับสมาชิกรายใหม่ อบรมเรื่องการจัดทำบัญชี การเงิน สร้างจุดรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกพัฒนาเป็นโรงเรียนปลูกผัก จัดทำเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้แก่ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีเกษตร พัฒนาให้มีอาคารคัดแยก/ตัดแต่งผลผลิตและแปรรูปที่ได้มาตรฐานมีการประชุมอย่างน้อย ปีละ 3-4 ครั้ง/ปี

1.3 ด้านการตัดสินใจ

กรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมทั้งในด้านการวางแผนการผลิต ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด รวมถึงการเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และร่วมกันตัดสินใจด้วยมติของสมาชิก

1.4 ด้านการดำเนินกิจกรรม

กรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน ผู้นำท้องที่ท้องถิ่น และผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง สนับสนุนและส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยให้ได้รับมาตรฐาน GAP การปลูกผักปลอดภัยเพื่อสร้างรายได้เป็นอาชีพเสริม วางแผนการปลูกผักเพื่อให้มีผลผลิตอย่างต่อเนื่อง ขุดเจาะน้ำบาดาล มีการรวมกันซื้อปัจจัยการผลิต และรวมกันขายผลผลิต มีการตรวจค่าวิเคราะห์ดิน มีการทำปุ๋ยหมัก

ไว้ใช้เอง การผลิตสารชีวภัณฑ์เช่นเชื้อราไตรโคเดอร์มา ไล่เดือนฝอย รวมทั้งการสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงและเกื้อกูลกันในการประกอบกิจการ และเชื่อมโยงการทำงานกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

1.5 ด้านการประเมินผล

วิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน ผู้นำท้องที่ท้องถิ่น และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องร่วมกันถอดบทเรียนการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เพื่อให้สมาชิกได้ทบทวนการทำงานและแสดงความคิดเห็นเพื่อทราบถึงการบริหารงานกลุ่มและแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อนำไปพัฒนากลุ่มอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

2.1 การบริหารเรื่องการเงิน

คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับมอบหมายในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของวิสาหกิจชุมชน บริหารการเงินอย่างเป็นระบบด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อความเชื่อมั่นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนด้านการเงินเพื่อขยายกิจการและกระจายสินค้าและผลผลิตออกสู่ตลาดภายนอก

2.2 ด้านลูกค้า

วิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน ผู้นำท้องที่ท้องถิ่น และผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง กำหนดลูกค้ากลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน วางกลยุทธ์เพื่อดึงดูดให้ลูกค้าซื้อสินค้า เพิ่มช่องทางการตลาดรูปแบบออนไลน์ มุ่งเน้นการสร้างเครือข่าย สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ยั่งยืน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกรในการผลิตให้ได้ตามความต้องการของลูกค้า และมุ่งเน้นความปลอดภัยแก่ลูกค้า เพื่อสร้างความมั่นใจในผลผลิต

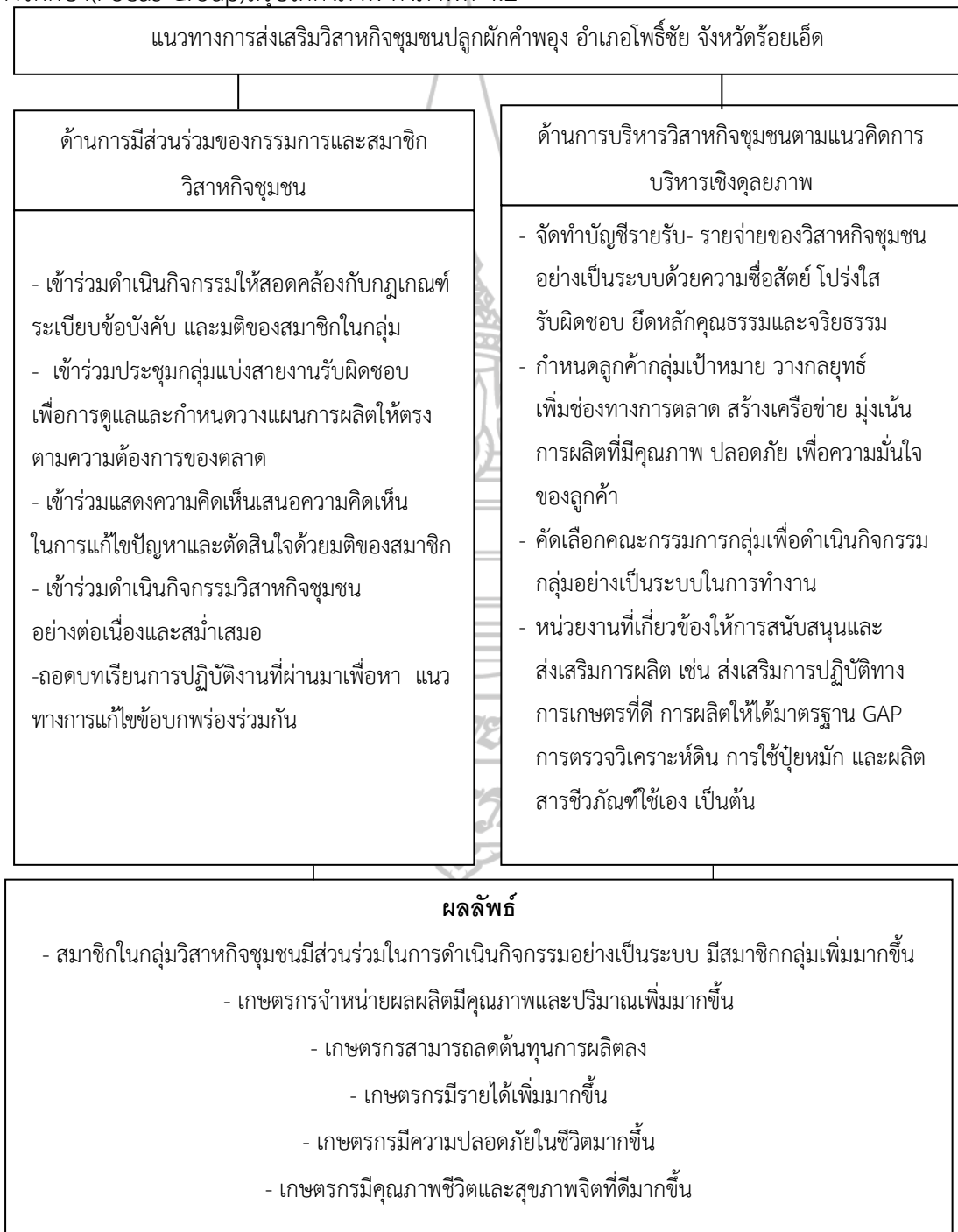
2.3 กระบวนการภายใน

วิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน ผู้นำท้องที่ท้องถิ่น และผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง คัดเลือกคณะกรรมการตามมติที่ประชุมของสมาชิก โดยเป็นผู้ที่มีความสามารถเข้าใจในระบบงานที่รับผิดชอบ มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน มีการจัดทำแผนธุรกิจ และสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ

2.4 ด้านการพัฒนา

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรร้อยเอ็ด สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด ส่งเสริมและสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเหมาะสมตามมาตรฐาน GAP ถ่ายทอดความรู้เรื่องการตรวจวิเคราะห์ดิน สนับสนุนการใช้ปุ๋ยหมักเพื่อปรับปรุงดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ (ไล่เดือนฝอย เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบีเวอร์เรีย การทำน้ำหมักชีวภาพ

และน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง เพื่อทดแทนสารเคมี การใช้สารชีวภัณฑ์ (เห็ดเรืองแสง) ในกระบวนการเตรียมดินเพื่อเป็นการป้องกันโรครากปม มีการเรียนรู้และพัฒนาการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง และตรงกับความต้องการของผู้บริโภค มีการผลิตที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ให้กับชุมชนสมาชิกกลุ่มสามารถผลิตสารชีวภัณฑ์ใช้เองได้เพื่อทดแทนการใช้สารเคมีในแปลงผัก ลดความเสี่ยงสมาชิกกลุ่ม ได้รับการรับรองตามมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร GAP อย่างน้อย 60% ขึ้นไปจากผลการศึกษา(Focus Group)สรุปได้ดังภาพ ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 0.2 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยขอเสนอในประเด็นสำคัญจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบล คำพอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัย ขอสรุปผลการวิจัยดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย มีดังนี้

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1.2 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1.1.3 เพื่อศึกษาการประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

1.1.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

1.1.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร คือ สมาชิกเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด สมาชิก 53 ราย เก็บจากประชากรทั้งหมด

1.2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับแนวทางทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประชากร คือ คณะกรรมการ 7 ราย คัดเลือกแบบเจาะจง จากสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการ

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามทั้งแบบเลือกตอบ และคำถามลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-ended questions) และคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) โดยแบ่งโครงสร้างแบบสัมภาษณ์เป็น 5 ตอน โดยแบ่งโครงสร้างแบบสัมภาษณ์เป็น 5 ตอน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

2) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีประเด็นข้อคำถามด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้าน การบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

1.2.3 การทดสอบเครื่องมือ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาโดยรวม เท่ากับ 0.99 สามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้จากนั้นนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มที่จะศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาความเชื่อมั่น ตามวิธีการของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นตอนที่ 2 ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.874 ตอนที่ 3 ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.935 ตอนที่ 4 ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.957 และตอนที่ 5 ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.931 ดังนั้นแบบสัมภาษณ์มีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 จึงมีความเชื่อมั่น และสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม โดยนำไปสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์สมาชิกเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด สมาชิก 53 ราย แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว จึงทำการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2.5 ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน รวมจำนวนทั้งหมด 7 ราย มีประเด็นข้อคำถามด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

1.3 ผลการวิจัย สรุปได้ ดังนี้

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

1) *สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล* พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.7 เป็น เพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 55.57 ปี ร้อยละ 66.0 มีสถานภาพสมรส และร้อยละ 52.8 จบประถมศึกษา

2) *สภาพทางสังคม* พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.0 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 71.7 เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น และร้อยละ 50.9 เป็นสมาชิก 4-6 ปี

3) *สภาพทางเศรษฐกิจ* พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 96.2 มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 171,320.75 บาท/ปี มีรายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย 12,2981.13 บาท/ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.58 คน และแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.96 คน

1.3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1) *ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน* พบว่า เกษตรกรมีความรู้ โดยตอบถูกร้อยละ 84.9 ประเด็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วไม่แจ้งความประสงค์ขอดำเนินการต่อภายใน 2 ปี ติดต่อกัน นายทะเบียนสามารถเพิกถอนได้ รองลงมา ร้อยละ 81.1 มี 2 ประเด็น คือ จำนวนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่จะจดทะเบียนได้ต้องไม่น้อยกว่า 7 คน และการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอาจมีบุคคลภายนอก มาร่วมดำเนินการด้วยก็ได้

2) *การมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน* พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมแต่ละด้าน เรียงตามลำดับ คือ ชั้นวางแผนการดำเนินงาน ชั้นกำหนดความต้องการ ชั้นตัดสินใจ ชั้นดำเนินกิจกรรม และชั้นติดตามประเมินผล

1.3.3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่ามากไปน้อย คือ 1) ด้านกระบวนการภายใน การประเมินผลอยู่ในระดับมาก 2) ด้านลูกค้า การประเมินผลในระดับมาก 3) ด้านการเงิน การประเมินผลในระดับมาก และ 4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา การประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

1.3.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่ามากไปน้อย คือ 1) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ อยู่ในระดับมาก 2) การบริหารงานกลุ่ม อยู่ในระดับมาก 3) ลักษณะของผู้นำกลุ่ม อยู่ในระดับมาก 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม อยู่ในระดับมาก 5) ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม อยู่ในระดับมาก 6) การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน อยู่ในระดับมาก และ 7) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน อยู่ในระดับปานกลาง

1.3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง พบว่า ภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากค่ามากไปน้อย คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ มีปัญหาอยู่ในระดับ โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง วิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพองควรขยายสมาชิกกลุ่มเครือข่าย สร้างแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพโดดเด่น ดึงดูดน่าสนใจของลูกค้า นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการส่งเสริมการตลาด เพื่อกระตุ้นยอดขายให้เพิ่มขึ้น ให้คำแนะนำหรืออบรมความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาการผลิตอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกำหนดและนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกผักให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณ รวมทั้งการส่งเสริมทางการตลาดให้แก่เกษตรกร กำหนดแนวทางหรือมาตรการให้ความช่วยเหลือตามระดับศักยภาพของกลุ่ม เน้นการช่วยเหลือทางเทคนิค ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ในการดำเนินการของกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้อย่างยั่งยืน ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และวิกฤติ ทางด้านการเมืองสังคม และเศรษฐกิจ ของประเทศไทยในปัจจุบัน

1.3.6 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อหาแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องร่วมกัน ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ โดยการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส รับผิดชอบ ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ ปลอดภัย และปริมาณเพิ่มขึ้น ส่งเสริมการตลาดต้นทุนการผลิตโดยการผลิตสารชีวภัณฑ์ใช้เอง

2. อภิปรายผล

การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบล คำพอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยขออภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2.1.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน พบว่า จากการศึกษาพบว่าเกษตรกร ร้อยละ 43.4 มีความรู้ความเข้าใจว่า สถานที่ยื่นแบบขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนทำได้ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเท่านั้นแต่หลักการที่ถูกต้องสามารถยื่นแบบจดทะเบียนที่สำนักงานเกษตรอำเภอ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) ได้อธิบายไว้ว่า ตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนว่าด้วยการรับจดทะเบียนและการเพิกถอนทะเบียนวิสาหกิจชุมชน 25648 ในระเบียบนี้กล่าวว่า สำนักงานรับจดทะเบียน หมายความว่า สำนักงานเกษตร สำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอ 882 แห่งหรือสำนักงานเกษตรพื้นที่เขต 1-4 ในกรุงเทพมหานคร

สาเหตุที่เกษตรกรมีความเข้าใจผิดว่าสถานที่ยื่นแบบขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนทำได้ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเท่านั้น เนื่องจากเดิมทุกตำบลจะมีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลและมีเจ้าหน้าที่ประจำตำบลรับผิดชอบอยู่เกษตรกรอาจจะคิดว่า การที่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำศูนย์ก็สามารถยื่นจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนได้ ซึ่งปัจจุบัน แต่ละอำเภอจะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ ฉะนั้นในการยื่นจดทะเบียนจำเป็นต้องมายื่นที่ สำนักงานเกษตรอำเภอเท่านั้น

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 54.7 มีความรู้เข้าใจในระดับน้อย จากประเด็นคำถามที่ว่า คณะบุคคลที่ขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้นแต่หลักการที่ถูกต้อง การจดทะเบียนสามารถยื่นจดได้ทั้งเป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) ได้อธิบายไว้ว่า การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน 2562 พบว่า การยื่นจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนสามารถยื่นได้ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้

ดังนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่หลายภาคส่วนมองว่ากลุ่มนี้ประสบความสำเร็จอยู่แล้วแต่สมาชิกก็ยังคงขาดความรู้ใน 2 ประเด็นนี้เป็นหลักดังนั้นจึงควรมีการเข้าไปส่งเสริม ทบทวน สร้างการรับรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับ 2 ประเด็นนี้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ทราบอย่างเนื่องเพื่อเป็นการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป

2.1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก แต่ขึ้นดำเนินกิจกรรมและ

ขั้นติดตามประเมินผลระดับการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เหตุผลอาจเพราะว่า การดำเนินงานของเกษตรกรให้ความสำคัญในการดำเนินงานขั้นกำหนดความต้องการ ขั้นวางแผนการดำเนินงาน และขั้นตัดสินใจ เมื่อพอเกษตรกรเริ่มลงมือทำ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการทำในขั้นดำเนินกิจกรรมและขั้นติดตามประเมินผลลดน้อยลง โดยเฉพาะประเด็นการมีส่วนร่วมในการระดมทุนและจัดสรรผลประโยชน์ ซึ่งเกษตรกรจะไม่เห็นความสำคัญเหมือนขั้นเริ่มต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ไบบาลและ นิวัฒน์ มาศวรรณา (2557, น 550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน:กรณี โรงสีชุมชนครบวงจรตำบลไถ่คำ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ร้อยละ 1.86 ด้านการดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมในกิจกรรมนี้อยู่บ้าง ซึ่งอยู่ในระดับน้อย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกสร อักษรรัตน์ (2565 ,133) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ร้อยละ 42.5 แสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ยังไม่ได้เข้าร่วมการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่องและ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพนธ์ สุกุลพงษ์ (2565,118-121) ได้ศึกษา รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นลำดับสุดท้าย ค่าเฉลี่ย 3.90

2.3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

จากการศึกษาพบว่า ด้านการเงินการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อใช้การผลิต ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2557,น.4) คุณลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน ข้อ 2 ผลผลิตมาจากทุน ทรัพยากร และกระบวนการในชุมชน อาจนำวัตถุดิบบางส่วนจากภายนอกได้แต่เน้นการใช้ทุนและทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลักและลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน ข้อ 6 การเรียนรู้ คือหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ด้านการเงินการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อใช้การผลิต และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพองมีการระดมทุนหรือลงทุนกันเพื่อบริหารจัดการกลุ่มเป็นหลักและองค์กรที่จะดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน สมาชิกต้องมีการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างเนื่อง หากกลุ่มไม่มีการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ การเพิ่มสมรรถนะในการทำงาน ก็จะมีแต่การเลียนแบบ การหาสูตรสำเร็จโดยไม่มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ

2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน

ปลูกผักคำพอง

2.4.1 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ พบว่า อยู่ในระดับมากในเรื่อง การมีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์ จุดสาคิดการเรียนรู้การผลิตให้แก่กลุ่ม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรีภรณ์ มีศรี (2563, น.61) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม คือ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ อยู่ในระดับมากที่สุด

2.4.2 การบริหารงานกลุ่ม พบว่า อยู่ในระดับมาก ในเรื่อง กลุ่มมีแผนงาน/กิจกรรมที่ดำเนินการอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรีภรณ์ มีศรี (2563, น.61) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม ด้านการบริหารงานกลุ่ม อยู่ในระดับมากที่สุด

2.4.3 ลักษณะของผู้นำกลุ่ม พบว่า อยู่ในระดับมาก ในเรื่อง ผู้นำเป็นที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรีภรณ์ มีศรี (2563, น.61) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม ด้านผู้นำชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด

2.4.4 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม พบว่า อยู่ในระดับมาก ในเรื่อง การมีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์ จุดสาธิตการเรียนรู้การผลิตให้แก่กลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรีภรณ์ มีศรี (2563, น.61) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม อยู่ในระดับมากที่สุด

2.4.5 ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม พบว่า อยู่ในระดับมาก ในเรื่อง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรีภรณ์ มีศรี (2563, น.61) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม ด้านความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม อยู่ในระดับมากที่สุด

2.4.6 การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่อง การมีผู้นำชุมชนเข้ามาติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรีภรณ์ มีศรี (2563, น.61) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด

2.4.7 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่อง การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรีภรณ์ มีศรี (2563, น.61) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน อยู่ในระดับมากที่สุด

จะเห็นว่าได้ว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชนไม่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าการบริหารงานของกลุ่ม และการได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ จะทำให้วิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ประสบความสำเร็จต่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบรรลุตามแผนที่วางไว้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.3 จากผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของคณะกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของเกษตรกรในประเด็นที่จัดลำดับความรู้น้อยที่สุดได้แก่ สถานที่ยื่นแบบขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนทำได้ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเท่านั้น และประเด็นคณะบุคคลที่ขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น ดังนั้นควรจะมีการทบทวนและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ทราบอย่างเนื่องเพื่อเป็นการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไป

3.1.4 จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก แต่ขึ้นดำเนินงานกิจกรรมและขึ้นติดตามประเมินผลระดับการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นการส่งเสริมควรจะมีการแนะนำถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้เล็งเห็นถึงความสำคัญในทุกขั้นตอนการมีส่วนร่วมไม่ใช่เฉพาะขั้นตอน กำหนดความต้องการ การวางแผนการดำเนินงาน การตัดสินใจ แต่ ขั้นตอน ดำเนินกิจกรรม และติดตามประเมินผล ก็เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าขั้นตอนอื่นๆในการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนเช่นกัน

3.1.5 จุดอ่อนของวิสาหกิจชุมชนคือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นกลุ่มควรจะมีการเรียนรู้และการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการทำงาน การพัฒนาทักษะ การเพิ่มสมรรถนะในการทำงาน ระบบภายในองค์กร การศึกษาดูงานนอกสถานที่ รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ล้วนแล้วแต่เป็นการเรียนรู้และการพัฒนาองค์กร แต่ถ้าองค์กรยังทำงานแบบเดิมก็จะไม่พัฒนา ทำให้ล้าหลังได้ ดังนั้นสมาชิกในองค์กรจะต้องมีการเรียน

และการพัฒนา การเข้ารับการฝึกอบรมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความหลากหลายในด้านสินค้าและบริการ และควรมีการเพิ่มมูลค่าสินค้า รักษาคุณภาพ สินค้า การสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย กลุ่มจะต้องมีการระดมความคิดและวางแผนทางร่วมกันของสมาชิก เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

3.1.6 คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ควรจัดประชุมและแจ้งให้สมาชิกกลุ่มทราบถึงกฎ ข้อบังคับของการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ชัดเจน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างเป็นระบบ ด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส รับผิดชอบ ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม ที่จะทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3.2.2 ควรขยายขอบเขตศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณในระดับจังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนต่อไป

3.2.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเพื่อความปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค เพื่อให้เกษตรกรได้มีผลผลิตที่มีความปลอดภัยและมีคุณภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). *การประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ AEC*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน*. กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2662ก). *คู่มือนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นิวธรรมดาการพิมพ์(ประเทศไทย) จำกัด.
- กลุ่มปลูกผักคำพอง (2566). *แผนการพัฒนากลุ่มปลูกผักคำพอง (2562-2566) ประจำปีงบประมาณ 2566*
- กษมาพร พวงประยงค์ นพพร จันทร์นาชู. (2556). “แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงคราม” *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์*. 5, 1 (2556): 108-120.
- กัญญาณน อินทหว่างและคณะ. (2554). *การจัดท้าววิสาหกิจชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- เกสร อักษรรัตน์.(2565).*ความรู้และการปฏิบัติในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยแม่โจ้*
- ณัฐพันธ์ สกุลพงษ์.(2565).*รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยแม่โจ้*
- จรรย์รัตน์ มีศรี. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนาตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ*. สำนักงานประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ณรงค์ เพชรประเสริฐ. (2557). *ธุรกิจชุมชน : เส้นทางที่เป็นไปได้*. กรุงเทพฯ: บริษัท ออฟเซ็ท ครีเอชั่น จำกัด.
- จงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา*. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ธัญญ์รัศม์ จงชัยพัฒน์. (2564). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักการบริหารเชิงคุณภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- นพร ชอบเดิน. (2564). *แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเทิง จังหวัด เชียงราย*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- บัณฑิตา เพือทะนา. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิตยางพาราในอำเภอน่าน จังหวัดน่าน*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เบญญาภา ทวีทรัพย์. (2564). *การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่ในอำเภอสีดา จังหวัด นครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พรศิริ ไลยไม้. (2564). *แนวทางการพัฒนาการจัดการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัด ราชบุรี*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พวงรัตน์ เกสรแพทย์. (2546). “การศึกษาเชิงวามรณในฐานะตัวกำหนดความสำเร็จของ ผู้บริหาร,” *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. ฉบับปริทัศน์ 2, 10 (2546): 15.
- พันธ์ศักดิ์ ลีลาวรรณกุลศิริ. (2551). *ธุรกิจพารวย*. กรุงเทพฯ: บรรณสานส์การพิมพ์.
- วิเชียร วิทยอดม. (2550). *องค์กรและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ธนธิชการพิมพ์.
- ศจี ประชากุล. (2564). *แนวทางส่งเสริมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อัจฉรา ไสบาล นิวัฒน์ มาศวรรณา.(2557).*การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน : กรณีโรงสีชุมชนนครบวงจรตำบลไก่อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ*(วิทยานิพนธ์เกษตร ศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สำนักเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). *วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด. (2564). *ข้อมูลพื้นฐานการเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด*. ร้อยเอ็ด: กลุ่ม ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด.
- อานันท์ ชินบุตร. (2546). *คัมภีร์แห่งความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ต้นไม้.
- Kaplan, R.S. and Norton, D.P. (1996), "strategic learning & the balanced scorecard", *Strategy & Leadership*. 24, 5 (1996): 18-24.
- Porter, M.E. & Kramer, M.R. (2006). Strategy & Society: The Link between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility. *Harvard Business Review*, 84, (2006): 78-85.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

สุโขทัยวิทยาเขตราชภัฏวชิรเวศน์

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัย

ลำดับของแบบสัมภาษณ์เลขที่.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์...../...../.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย**เรื่อง การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด****Operation of the Khampha-ung vegetable growing community enterprise,****Khampha-ung Subdistrict, Pho Chai District Roi Et Province**

โดย นางสาวกาญจนา แคนระเบียบ รหัสนักศึกษา 2659000224

นักศึกษาปริญญาโท วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คำชี้แจง :

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาโท ของสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดโดยคำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง และตามความคิดเห็นของท่าน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล

ตอนที่ 1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ () 1) ชาย () 2) หญิง
2. อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. สถานภาพ () 1) โสด () 2) สมรส
() 3) หย่าร้าง () 4) แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษา
() 1) ต่ำกว่าประถมศึกษา () 2) ประถมศึกษา
() 3) มัธยมศึกษาตอนต้น () 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
() 5) อนุปริญญา/ปวส. () 6) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
() 7) สูงกว่าปริญญาตรี () 8) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 1.2 สภาพทางสังคม

1. การดำรงตำแหน่งทางสังคม

- () 1) ไม่มีตำแหน่ง
- () 2) มีตำแหน่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1) กำนัน () 2) ผู้ใหญ่บ้าน
- () 3) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน () 4) สมาชิก อบต. / สมาชิกเทศบาล
- () 5) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)
- () 6) ประมงอาสา () 7) อาสาปศุสัตว์
- () 8) หมอดินอาสา () 9) ครูบัญชีอาสา
- () 10) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น

- () 1) ไม่ได้เป็น
- () 2) เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1) กลุ่มเกษตรกร () 2) กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
- () 3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร () 4) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร
- () 5) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น () 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)

ตอนที่ 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

1. การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน

- () 1) เกษตรกรรม () 2) รับราชการ
- () 3) รับจ้างทั่วไป () 4) ธุรกิจการค้า
- () 5) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. รายได้ของครัวเรือนต่อปี.....บาท

3. รายจ่ายของครัวเรือนต่อปี.....บาท

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

5. แรงงานในครัวเรือน.....คน

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ
วิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงาน
วิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง: จงใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่คุณคิดว่าใช่ หรือไม่ใช่

ประเด็น	ใช่	ไม่ใช่
1. จำนวนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่จะจดทะเบียนได้ต้องไม่น้อยกว่า 7 คน		
2. คณะบุคคลที่ขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนต้องเป็นนิติบุคคล เท่านั้น		
3. กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน คือกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน		
4. การจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วยวิสาหกิจชุมชน รวมกันเท่าไรก็ได้		
5. การดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอาจมีบุคคลภายนอก มาร่วม ดำเนินการด้วยก็ได้		
6. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีสิทธิ์ในการขอรับการส่งเสริม หรือสนับสนุนการพัฒนากิจการตาม พ.ร.บ. วิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548		
7. วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การ ให้บริการ หรือการอื่น ๆ โดยคณะบุคคล มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกัน ประกอบกิจการดังกล่าวเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเอง		
8. สถานที่ยื่นแบบขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนทำได้ที่ศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเท่านั้น		
9. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วต้องแจ้งความ ประสงค์ที่จะดำเนินการต่อภายใน 30 วันหลังสิ้นปีปฏิทิน		
10. วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วไม่แจ้งความ ประสงค์ขอดำเนินการต่อภายใน 2 ปี ติดต่อกัน นายทะเบียนสามารถเพิก ถอนได้		

ตอนที่ 2.2 การมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง : กรุณาระบุเครื่องหมาย ✓ ระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นที่ตรงกับการมีส่วนร่วมของท่าน มากที่สุด

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ขึ้นกำหนดความต้องการ					
1.1 การศึกษาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน					
1.2 การมีส่วนร่วม เป็นผู้ริเริ่มหรือผู้ก่อการ					
1.3 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน					
1.4 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน					
2. ขึ้นวางแผนการดำเนินงาน					
2.1 มีส่วนร่วมในการประชุมและแสดงความคิดเห็น					
2.2 มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน					
2.3 มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนถ่ายทอดความรู้					
3. ขึ้นตัดสินใจ					
3.1 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม					
3.2 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจลงทุนในกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน					
4. ขึ้นดำเนินกิจกรรม					
4.1 มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงาน					
4.2 มีส่วนร่วมในการบริหารงาน					
4.3 มีส่วนร่วมในการชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านทราบถึงวัตถุประสงค์ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน					
4.4 มีส่วนร่วมในการระดมทุนและจัดสรรผลประโยชน์					
4.5 มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้					
5. ขึ้นติดตามประเมินผล					
5.1 การติดตามประเมินผลกิจการวิสาหกิจชุมชน					

ตอนที่ 3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

คำชี้แจง: กรุณาระบุเครื่องหมาย ✓ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิสาหกิจชุมชนในประเด็น
ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุด

การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชน ตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
1. ด้านการเงิน					
1.1 มีกิจกรรมการเพิ่มรายได้ผลผลิต					
1.2 มีกิจกรรมการลดต้นทุนการผลิต					
1.3 มีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อใช้การผลิต					
1.4 มีการบริหารจัดการทุนหมุนเวียนอย่างเพียงพอใน การประกอบกิจการ					
2. ด้านลูกค้า					
2.1 มีจำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น					
2.2 มีส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้น					
2.3 มีการรักษาฐานลูกค้าเก่าไว้					
2.4 ให้ความสำคัญกับลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน					
3. ด้านกระบวนการภายใน					
3.1 มีการวางแผนแรงงานให้สอดคล้องกับการผลิต					
3.2 มีการวางแผนเงินทุนให้สอดคล้องกับการผลิต					
3.3 มีการวางแผนการจัดหาปัจจัยการผลิตอย่างเป็น ระบบ					
3.4 มีการวางแผนการจัดการกระบวนการผลิตอย่าง เป็นระบบ					
3.5 มีการจัดหาแหล่งตลาดขายผลผลิตเพื่อให้ สอดคล้องกับปริมาณผลผลิต					
3.6 มีการตั้งราคาขายผลผลิตอย่างเหมาะสม มีเหตุผล					
3.7 มีการวางแผนการขนส่ง การกระจายสินค้า					
3.8 มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต					

การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชน ตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา					
4.1 มีแผนการทำงานและการจัดกิจกรรมในการอบรม ให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง					
4.2 มีการกำหนดให้สมาชิกพัฒนาทักษะ เพื่อเพิ่ม สมรรถนะการทำงาน					
4.3 มีการส่งเสริมให้มีระบบการสอนงานภายในองค์กร					
4.4 มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง
คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จของ
วิสาหกิจชุมชนในประเด็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม					
1.1 สมาชิกมีความรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์การ ดำเนินงานของกลุ่ม					
1.2 สมาชิกรับทราบข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มอย่าง ต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน					
1.3 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม					
2. ลักษณะของผู้นำกลุ่ม					
2.1 ผู้นำกลุ่มเป็นมีความรู้ความสามารถ					
2.2 ผู้นำที่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกได้					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2.3 ผู้นำเป็นที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ					
2.4 ผู้นำมีความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงาน					
2.5 ผู้นำมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมได้					
3. การบริหารงานกลุ่ม					
3.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มมีความเหมาะสม					
3.2 กลุ่มมีแผนงาน/กิจกรรมที่ดำเนินการอย่างชัดเจน					
3.3 กลุ่มสามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง					
3.4 การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มเป็นปัจจุบันโปร่งใส ตรวจสอบได้					
3.5 กลุ่มมีการระดมทุน หาแหล่งทุนจากองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อสะสมเข้ากองทุน					
3.6 กลุ่มมีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มผู้ผลิตอื่น ๆ และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขยายการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง					
4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม					
4.1 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานในขั้นตอนกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม					
4.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการประชุมหรือวางแผนการทำงานของกลุ่ม					
4.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการของกลุ่ม เช่น การผลิตจำหน่าย และจัดหาตลาด เป็นต้น					
4.4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของกลุ่ม เช่น การรับเงินปันผล และนำผลผลิตไปบริโภค					
4.5 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่ม					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
5. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ					
5.1 การมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาเยี่ยมชม ให้คำแนะนำ ปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม					
5.2 การมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาให้ความรู้และทักษะในการดำเนินงานของกลุ่มความรู้กับบุคลากร					
5.3 การมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐช่วยประสานงานในจัดสรรงบประมาณโครงการต่าง ๆ ให้แก่กลุ่ม การจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า					
5.4 การมีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้แก่กลุ่ม					
5.5 การมีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์ จุดสาธิตการเรียนรู้การผลิต ให้แก่กลุ่ม					
5.6 การมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มสม่ำเสมอ					
6. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน					
6.1 การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาเยี่ยมชม ให้คำแนะนำปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม					
6.2 การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาให้ความรู้และทักษะในการดำเนินงานของกลุ่ม					
6.3 การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนช่วยประสานงานในการจัดทำโครงการต่าง ๆ รวมถึงจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า ให้แก่กลุ่ม					
6.4 การมีหน่วยงานภาคเอกชนสนับสนุนเงินทุน หรือหาแหล่งทุนให้แก่กลุ่ม					
6.5 การมีหน่วยงานภาคเอกชนสนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์ จุดสาธิตการเรียนรู้การผลิต ให้แก่กลุ่ม					

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
6.6 การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานของกลุ่มสมาชิกเสมอ					
7. การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน					
7.1 การมีผู้นำชุมชนเข้ามาเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำ ปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม					
7.2 การมีผู้นำชุมชนเข้ามาให้ความรู้และทักษะในการ ดำเนินงานของกลุ่ม					
7.3 การมีผู้นำชุมชนช่วยประสานงานในการสนับสนุน โครงการต่าง ๆ จัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า					
7.4 การมีผู้นำชุมชนสนับสนุนเงินทุนหรือหาแหล่งทุน ให้แก่กลุ่ม					
7.5 การมีผู้นำชุมชนสนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์ จุดสาริต การเรียนรู้ให้แก่กลุ่ม					
7.6 การมีผู้นำชุมชนเข้ามาติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานของกลุ่มสมาชิกเสมอ					

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของ
วิสาหกิจชุมชนในประเด็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุด

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา					ข้อเสนอแนะ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)	
1. ด้านการมีส่วนร่วมของ กรรมการและสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน						
1.1 กำหนดความต้องการ						
1.2 วางแผนการดำเนินงาน						
1.3 ด้านการตัดสินใจ						
1.4 ด้านการดำเนินกิจกรรม						
1.5 ด้านการประเมินผล						
2. ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน ตามแนวคิดการบริหารเชิง ดุลยภาพ						
2.1 การบริหารเรื่องการเงิน						
2.2 ด้านลูกค้า						
2.3 กระบวนการภายใน						
2.4 ด้านการพัฒนา						

ภาคผนวก ข

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับงานวิจัย

This is Mendeley biography

ข้อคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เรื่อง การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 6 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ดใน
การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ชื่อ -นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี

ตำแหน่ง.....

แนวทางการส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนปลูกผัก คำพอง	วิธีการส่งเสริม	เป้าหมาย/ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ
1. ด้านการมีส่วนร่วมของ กรรมการและสมาชิก วิสาหกิจชุมชน			
1.1 กำหนดความ ต้องการ			
1.2 วางแผนการ ดำเนินงาน			
1.3 ด้านการตัดสินใจ			
1.4 ด้านการดำเนิน กิจกรรม			
1.5 ด้านการประเมินผล			
2. ด้านการบริหารวิสาหกิจ ชุมชนตามแนวคิดการ บริหารเชิงดุลยภาพ			
2.1 ด้านการเงิน			
2.2 ด้านลูกค้า			
2.3 ด้านกระบวนการ ภายใน			
2.4 ด้านการเรียนรู้และ พัฒนา			

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์ (IOC)

ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องเนื้อหาเกี่ยวกับตัวแปรของการวิจัย
เรื่อง การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง : แบบสรุปผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องเนื้อหาเกี่ยวกับตัวแปรของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของเครื่องมือการวิจัย เรื่องการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง ตำบลคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- +1 = แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 0 = ไม่แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 1 = แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทั่วไป สังคม และเศรษฐกิจ

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3			
1. 1 สภาพพื้นฐานทั่วไป							
1.	เพศ ☐ 1.ชาย ☐ 2.หญิง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.	อายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.	สถานภาพ () 1) โสด () 2) สมรส () 3) หย่าร้าง () 4) แยกกันอยู่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4.	ระดับการศึกษา () 1) ต่ำกว่าประถมศึกษา () 2) ประถมศึกษา	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
	☐ 3) มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ☐ 5) อนุปริญญา/ปวส. ☐ 6) ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ☐ 7) สูงกว่าปริญญาตรี ☐ 8) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....						
1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม							
1.	การดำรงตำแหน่งทางสังคม ☐ 1) ไม่มีตำแหน่ง ☐ 2) มีตำแหน่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1) กำนัน ☐ 2) ผู้ใหญ่บ้าน ☐ 3) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ☐ 4) สมาชิก อบต. / สมาชิกเทศบาล ☐ 5) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ☐ 6) ประมงอาสา ☐ 7) อาสาปศุสัตว์ ☐ 8) หมอдинอาสา ☐ 9) ครูบัญชีอาสา ☐ 10) อื่น ๆ โปรดระบุ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.	การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรอื่น ☐ 1) ไม่ได้เป็น ☐ 2) เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1) กลุ่มเกษตรกร ☐ 2) กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ☐ 3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ☐ 4) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ☐ 5) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ลำดับ	หัวข้อแสดงความคิดเห็น	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
3.	ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มปี (มากกว่า 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ							
1.	การประกอบอาชีพหลักของครัวเรือน () 1) เกษตรกรรม () 2) รับราชการ () 3) รับจ้างทั่วไป () 4) ธุรกิจการค้า () 5) อื่น ๆ โปรดระบุ.....	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.	รายได้ของครัวเรือนต่อปี..... บาท	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.	รายจ่ายของครัวเรือนต่อปี..... บาท	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
4.	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5.	แรงงานในครัวเรือน.....คน	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ
วิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของกรรมและสมาชิกในการดำเนินงาน
วิสาหกิจชุมชน

คำชี้แจง: จงใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่คุณคิดว่าใช่ หรือไม่ใช่

ลำดับ	ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
1.	จำนวนสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่จะจดทะเบียนได้ต้องไม่น้อยกว่า 7 คน ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.	คณะบุคคลที่ขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนต้องเป็นนิติบุคคล เท่านั้น ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.	กิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน คือกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้ บริการหรือการอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4.	การจดทะเบียนเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วยวิสาหกิจชุมชนรวมกันเท่าไรก็ได้ ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5.	การดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอาจมีบุคคลภายนอก มาร่วมดำเนินการด้วยก็ได้ ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6.	วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีสิทธิ์ในการขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนาตาม พ.ร.บ. วิสาหกิจชุมชน ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ลำดับ	ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
7.	<p>วิสาหกิจชุมชนหมายถึงการประกอบของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ โดยคณะบุคคล มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเอง</p> <p>☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่</p>	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.1.8	<p>ยื่นแบบขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนได้ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเท่านั้น</p> <p>☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่</p>	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9.	<p>วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วต้องแจ้งความประสงค์ที่จะดำเนินการต่อภายใน 30 วันหลังสิ้นปีปฏิทิน</p> <p>☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่</p>	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
10.	<p>วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วไม่แจ้งความประสงค์ขอดำเนินการต่อภายใน 2 ปี ติดต่อกัน นายทะเบียนสามารถเพิกถอนได้</p> <p>☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่</p>	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ตอนที่ 2.2 การมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

โดยระดับการมีส่วนร่วม 1 = น้อยที่สุด/2 = น้อย / 3 = ปานกลาง /4 = มาก/ 5 = มากที่สุด

ลำดับ	หัวข้อการมีส่วนร่วม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
1. ชั้นกำหนดความต้องการ							
1.1	การศึกษาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.2	การมีส่วนร่วม เป็นผู้ริเริ่มหรือผู้ก่อการ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.3	การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.4	การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. ชั้นวางแผนการดำเนินงาน							
2.1	มีส่วนร่วมในการประชุมและแสดงความคิดเห็น	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
2.2	มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.3	มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนถ่ายทอดความรู้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3. ชั้นตัดสินใจ							
3.1	มีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.2	มีส่วนร่วมในการตัดสินใจลงทุนในกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4. ชั้นดำเนินกิจกรรม							
4.1	มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางดำเนินงาน	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
4.2	มีส่วนร่วมในการบริหารงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4.3	มีส่วนร่วมในการชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านทราบถึงวัตถุประสงค์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
4.4	มีส่วนร่วมในการระดมทุนและจัดสรรผลประโยชน์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ลำดับ	หัวข้อการมีส่วนร่วม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
4.5	มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5. ชั้นติดตามประเมินผล							
5.1	การติดตามประเมินผลกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ตอนที่ 3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

โดยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิสาหกิจชุมชน 1 = น้อยที่สุด / 2 = น้อย /

3 = ปานกลาง / 4 = มาก / 5 = มากที่สุด

ลำดับ	การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชน ตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
1. ด้านการเงิน							
1.1	มีกิจกรรมการเพิ่มรายได้ผลผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.2	มีกิจกรรมการลดต้นทุนการผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.3	มีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อใช้การผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.4	มีการจัดการทุนหมุนเวียนเพียงพอในการ	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
2. ด้านลูกค้า							
2.1	มีจำนวนลูกค้าเพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.2	มีส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.3	มีการรักษารฐานลูกค้าเก่าไว้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.4	ให้ความสำคัญกับลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3. ด้านกระบวนการภายใน							
3.1	มีการวางแผนแรงงานให้สอดคล้องกับการผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.2	มีการวางแผนเงินทุนให้สอดคล้องกับการผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.3	มีการวางแผนกาจัดหาปัจจัยการผลิตอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ลำดับ	การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชน ตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
3.4	มีการวางแผนการจัดการกระบวนการผลิต อย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.5	มีการจัดหาแหล่งตลาดขายผลผลิตเพื่อให้ สอดคล้องกับปริมาณผลผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.6	มีการตั้งราคาขายผลผลิตอย่างเหมาะสม มี เหตุผล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.7	มีการวางแผนการขนส่ง การกระจายสินค้า	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.8	มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา							
4.1	มีแผนการทำงานและการจัดกิจกรรมในการ อบรมให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4.2	มีการกำหนดให้สมาชิกพัฒนาทักษะ เพื่อเพิ่ม สมรรถนะการทำงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4.3	มีการส่งเสริมให้มีระบบการสอนงานภายใน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4.4	มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง
โดยระดับความคิดเห็น 1 = น้อยที่สุด / 2 = น้อย / 3 = ปานกลาง / 4 = มาก / 5 = มาก
ที่สุด

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
1. ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของ กลุ่ม							
1.1	สมาชิกความรู้และเข้าใจในวัตถุประสงค์ การดำเนินงานของกลุ่ม	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
1.2	สมาชิกรับทราบข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
1.3	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. ลักษณะของผู้นำกลุ่ม							
2.1	ผู้นำกลุ่มเป็นมีความรู้ความสามารถ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.2	ผู้นำที่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกได้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.3	ผู้นำเป็นที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.4	ผู้นำมีความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.5	ผู้นำมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมได้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3. การบริหารงานกลุ่ม							
3.1	การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่มมีความเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.2	กลุ่มมีแผนงาน/กิจกรรมที่ดำเนินการอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.3	กลุ่มสามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าได้อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.4	การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มเป็นปัจจุบันโปร่งใส ตรวจสอบได้	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
3.5	กลุ่มมีการระดมทุน หาแหล่งทุนจากองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อสะสมเข้ากองทุน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.6	กลุ่มมีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มผู้ผลิตอื่น ๆ และหน่วยงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม							

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
4.1	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อ การดำเนินงานในขั้นตอนกิจกรรมต่าง ๆ ของ กลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4.2	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการประชุม หรือวางแผนการทำงานของกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4.3	การมีส่วนร่วมในการดำเนินการของกลุ่ม เช่น การผลิตจำหน่าย และจัดหาตลาด เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4.4	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของกลุ่ม เช่น การรับเงินปันผล และนำผลผลิตไป บริโภค	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4.5	การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการ ดำเนินงานของกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ							
5.1	การมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาเยี่ยมเยียน ให้ คำแนะนำ ปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5.2	การมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาให้ความรู้และ ทักษะในการดำเนินงานของกลุ่มความรู้กับ บุคลากร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5.3	การมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐช่วยประสานงานใน จัดสรรงบประมาณโครงการต่าง ๆ ให้แก่กลุ่ม การจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า	+1	0.67	+1	3	0.67	ใช้ได้
5.4	การมีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนแหล่งเงินทุน ให้แก่กลุ่ม	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
5.5	การมีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนวัสดุ/ อุปกรณ์ จุดสาคิตการเรียนรู้การผลิต ให้แก่ กลุ่ม	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
5.6	การมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มสม่ำเสมอ	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
6. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชน							
6.1	การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6.2	การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาให้ความรู้ และทักษะในการดำเนินงานของกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6.3	การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนช่วยประสานงาน ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ รวมถึงจัดหา ตลาดเพื่อรองรับสินค้าให้แก่กลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6.4	การมีหน่วยงานภาคเอกชนสนับสนุนเงินทุน หรือหาแหล่งทุนให้แก่กลุ่ม	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
6.5	การมีหน่วยงานภาคเอกชนสนับสนุนวัสดุ/ อุปกรณ์ จุดสาธิตการเรียนรู้การผลิต ให้แก่ กลุ่ม	+1	0	+1	3	0.67	ใช้ได้
6.6	การมีเจ้าหน้าที่ภาคเอกชนเข้ามาติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7. การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน							
7.1	การมีผู้นำชุมชนเข้ามาเยี่ยมเยียน ให้ คำแนะนำ ปรึกษาในการทำงานของกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7.2	การมีผู้นำชุมชนเข้ามาให้ความรู้และทักษะใน การดำเนินงานของกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7.3	การมีผู้นำชุมชนช่วยประสานงานในการ สนับสนุนโครงการต่าง ๆ จัดหาตลาดเพื่อ รองรับสินค้า	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7.4	การมีผู้นำชุมชนสนับสนุนเงินทุนหรือหา แหล่งทุน ให้แก่กลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7.5	การมีผู้นำชุมชนสนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์ จุด สาธิตการเรียนรู้ให้แก่กลุ่ม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
7.6	การมีผู้นำชุมชนเข้ามาติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มสม้าเสมอ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

โดยระดับปัญหาและข้อเสนอแนะ 1 = น้อยที่สุด / 2 = น้อย / 3 = ปานกลาง / 4 = มาก / 5 = มากที่สุด

ลำดับ	ประเด็นปัญหา	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			คะแนน รวม	ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3			
1. ด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน							
1.1	กำหนดความต้องการ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.2	วางแผนการดำเนินงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.3	ด้านการตัดสินใจ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.4	ด้านการดำเนินกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.5	ด้านการประเมินผล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ							
2.1	การบริหารเรื่องการเงิน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.2	ด้านลูกค้า	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.3	กระบวนการภายใน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.4	ด้านการพัฒนา	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

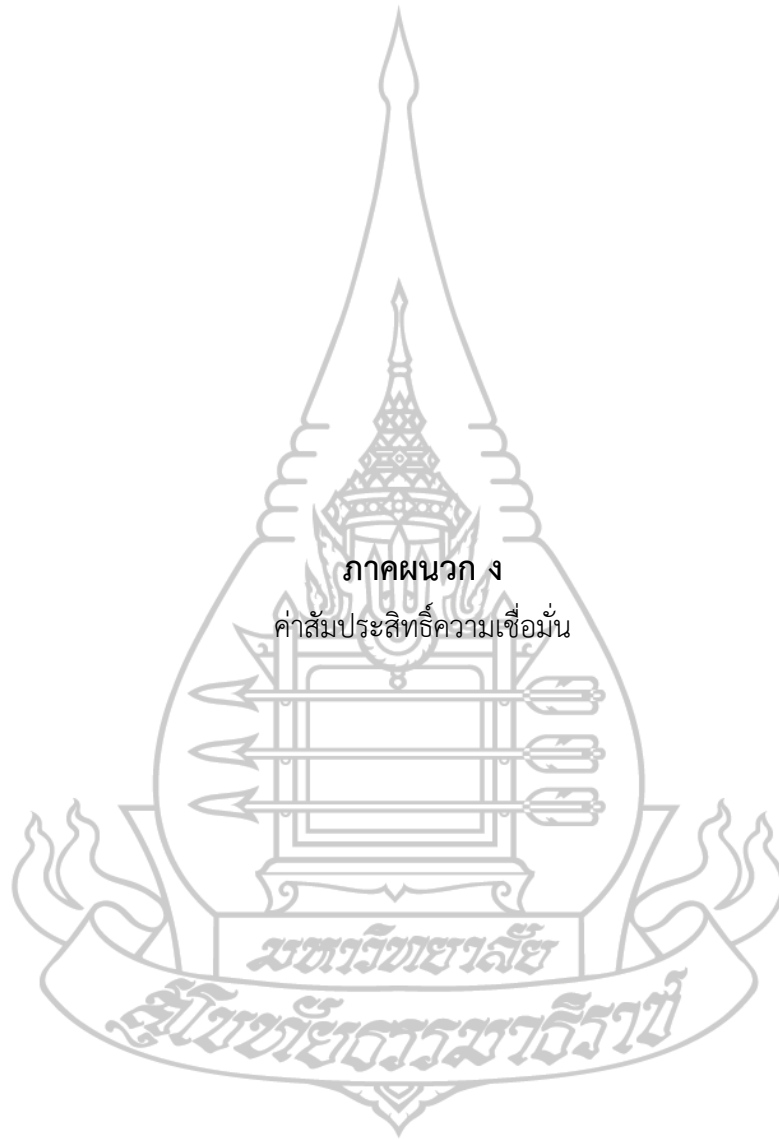
$$\text{ค่า IOC} = \frac{98}{103} = 0.95$$

สรุปผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องเนื้อหากับตัวแปรของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน แสดงว่าข้อคำถามใช้ได้เกณฑ์

การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา แสดงว่าข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้

ตอนที่ 6 แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
 โดยการสนทนากลุ่ม ในประเด็น วิธีการส่งเสริม / เป้าหมาย/ตัวชี้วัด / ผู้รับผิดชอบ

ลำดับ	แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			คะแนนรวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3			
1. ด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน							
1.1	กำหนดความต้องการ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.2	วางแผนการดำเนินงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.3	ด้านการตัดสินใจ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.4	ด้านการดำเนินกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
1.5	ด้านการประเมินผล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. ด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ							
2.1	การบริหารเรื่องการเงิน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.2	ด้านลูกค้า	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.3	กระบวนการภายใน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2.4	ด้านการพัฒนา	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ง
คำสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมราชา

ตารางภาคผนวก ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ

ตอนที่ 2 (2.2) การมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.874	15

ตอนที่ 3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.935	20

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.957	37

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.931	9

ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาคณ

ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาคณ

n = 30

Cronbach's Alpha
if Item Deleted

หัวข้อ

ตอนที่ 2 (2.2) การมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ	0.874
ตอนที่ 3 การประเมินผลการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงดุลยภาพ	0.935
ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง	0.957
ตอนที่ 5 ระดับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง	0.931

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนปลูกผักคำพอง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน รวมจำนวนทั้งหมด 7 ราย มีประเด็นข้อคำถามด้านการมีส่วนร่วมของกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการบริหารเชิงคุณภาพ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกาญจนา แตนระเบียบ
วัน เดือน ปี เกิด	19 มิถุนายน 2529
สถานที่เกิด	จังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตรมหาวิทาลัยราชภัฏมหาสารคาม
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอโพธิ์ชัย
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

